

>

ZELFREGULERING EN DE ROL VAN DE OVERHEID: SAMENVATTING RESULTATEN 2016

Januari 2017 >

TNO innovation
for life

> Rapportage voor
Ministerie van SZW

ZELFREGULERING EN DE ROL VAN DE OVERHEID: SAMENVATTING RESULTATEN 2016

Rapportvoor: Ministerie SZW: Ivar v/d Goes

Datum: Januari 2017

Auteurs: Raphaël Gallis
Tanja de Jong

Projectnummer: 060.20426..01.01
Rapportnummer:

Contact TNO: Tanja de Jong
Telefoon: 088 866 51 75
E-mail: tanja.dejong@tno.nl

Inhoudsopgave

1	Introductie.....	2
1.1	Doelstelling.....	2
1.2	Methoden	3
2	Resultaten quickscan	5
2.1	Wat is zelfregulering?.....	5
2.2	Wanneer zelfregulering?	6
2.3	Rol van de overheid	9
2.4	Ontwikkelingen rondom zelfregulering	11
2.5	Implicaties voor de praktijk.....	13
3	Voorbeelden andere beleidsdomeinen	15
3.1	Ministeries	15
3.2	Autoriteiten	16
3.3	Conclusie.....	16
4	Gedragscodes	17
4.1	Definitie gedragscode	17
4.2	Rol van de overheid	19
4.3	Inventarisatie gedragscodes	20
4.4	Conclusie.....	21
5	Handvat ontwikkeling gedragscode	23
	Literatuur	24
	Bijlage 1: Overzicht ministeries en instellingen	26
	Bijlage 2: Overzicht analyse ministeries	27
	Bijlage 3: Overzicht analyse autoriteiten	33
	Bijlage 4: Overzicht gedragscodes	39
	Bijlage 6: Samenvatting interviews gedragscode.....	70

1 Introductie

In Nederland stelt de Arbowet de individuele werkgever en werknemer samen verantwoordelijk voor de zorg voor goede arbeidsomstandigheden. Het ministerie van SZW streeft ernaar dat bedrijven in toenemende mate deze verantwoordelijkheid ook waarmaken en stimuleert en ondersteunt bedrijven hierbij, onder meer met het programma 'Zelfregulering gezond en veilig werken'.

Binnen het programma Zelfregulering zijn in de periode 2015-2017 de volgende activiteiten met name gericht op branches opgezet:

- *Communicatie en bewustwording*: goede voorbeelden delen en communiceren naar branches en bedrijven (o.a. via <http://www.gezondenveiligwerkt.nl/>, nieuwsbrief, advies-tool);
- *Kennisdeling en verdieping*: bijeenkomsten rondom thema's binnen branche of branche overstijgend, gericht op thema's o.a. ketenverantwoordelijkheid, MKB, veranderende arbeidsmarkt;
- *Innovatie en ontwikkeling*: ondersteuning door de overheid bij de ontwikkeling van instrumenten door branches (bijv. de dynamische RI&E);
- *Ondersteuning op maat*: stimuleren van activiteiten van branches gericht op ondersteuning op maat (bijv. inzet van adviseurs om bedrijven te ondersteunen).

De resultaten van deze activiteiten worden in 2017 door Capgemini geëvalueerd op basis van een raamwerk wat daarvoor ontwikkeld is (Visscher, 2015). De vraag is hoe de rol van het ministerie na afloop van dit programma rondom zelfregulering verder vormgegeven kan worden.

1.1 Doelstelling

De doelstelling van het ministerie is het bevorderen van zelfregulering bij werkgevers en werknemers teneinde goede arbeidsomstandigheden te bevorderen. De vraag van het ministerie van SZW is hoe zelfregulering (blijvend) bevorderd kan worden als het programma zelfregulering eind 2017 ten einde loopt en welke rol het ministerie daarbij kan spelen. Input hiervoor kan o.a. gehaald worden uit:

- 1) Ervaringen en resultaten van het programma;
- 2) Andere beleidsdomeinen binnen de overheid.

In dit project ligt de focus op punt 2. De vraag van het ministerie is:

Wat kunnen we leren van praktijkvoorbeelden van de rol van de overheid bij zelfregulering buiten het domein van veiligheid en gezondheid op het werk (denk aan voedsel, milieu, infra, telecom)?

In dit kader zijn vier activiteiten uitgevoerd:

1. Quicksan beleidsstudies over de rol van de overheid bij zelfregulering¹;
2. Verkenning voorbeelden over de rol van de overheid bij zelfregulering buiten het domein van gezond en veilig werken op basis van documenten/rapporten van ministeries en autoriteiten;
3. Verkenning voorbeelden over de inzet van gedragscodes buiten het domein van gezond en veilig werken op basis van documenten/rapporten van ministeries en overige literatuur;
4. Ontwikkeling van een handvat voor branches/groepen bedrijven voor de ontwikkeling van een gedragscode.

In deze rapportage zijn de verschillende notities die in het kader van deze activiteiten opgesteld zijn samengevoegd.

1.2 Methoden

Per activiteit beschrijven we hieronder kort de methoden.

Quicksan beleidsstudies

Voor de quickscan baseren we ons op recente beleidsstudies rondom het thema zelfregulering. We gaan hierbij uit van voor ons reeds bekende studies.

Verkenning rol overheid andere domeinen

Om zicht te krijgen op de aanpak vanuit andere beleidsdomeinen zijn de volgende zoekacties uitgevoerd:

- Overzicht beleidsdocumenten vanuit andere ministeries en beleidsdomeinen: er is gezocht in de database van de Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten> met het zoekwoord 'zelfregulering'.
- Overzicht initiatieven vanuit autoriteiten, toezichthouders, agentschappen: er is gezocht op de individuele websites met het zoekwoord 'zelfregulering'.

Vervolgens is een groslist opgesteld van relevante informatie die gescreend is.

Verkenning gedragscodes

Voor de verkenning van gedragscodes is gefocust op gedragscodes op brancheniveau. Ook hier is gezocht in de database van de overheid (rijksoverheid.nl en overheid.nl) met de zoektermen 'gedragscode en zelfregulering', 'branchecode' en 'sectorcode'. Op basis hiervan is

¹ Aanvankelijk is deze quickscan uitgevoerd om te komen tot een analysekader voor het maken van drie case-beschrijvingen. Omdat geen passende cases gevonden konden worden is besloten de focus op het handvat rondom gedragscodes te leggen (activiteit nummer 4).

een groslist van codes samengesteld die vervolgens gescreend is. Daarnaast is aanvullend gezocht op 'gedragscode en keten' en 'ketting-derden bedingen' via Google.

Handvat voor branches/groepen bedrijven

Voor de samenstelling van het handvat is gebruik gemaakt van de literatuurverkenningen en daarnaast zijn er interviews gehouden met betrokkenen bij vier instrumenten die ontwikkeld zijn op het vlak van gezond en veilig werken.

2 Resultaten quickscan

In dit hoofdstuk vatten we recente studies over zelfregulering en de rol van de overheid daar-in samen. We gaan kort in op de definitie van zelfregulering en wanneer / onder welke condities instrumenten voor zelfregulering ingezet kunnen worden en succesvol zijn. Vervolgens ligt de focus op ontwikkelingen die van invloed zijn op de inzet van zelfregulering als instrument en de rol van de overheid daarbij. We sluiten af met de implicaties van de bevindingen voor een analyse-kader van praktijkvoorbeelden, in andere woorden, welke kenmerken van een aanpak dienen beschreven te worden om zicht te krijgen op de succesfactoren van deze aanpak voor de rol van de overheid?

2.1 Wat is zelfregulering?

Er bestaat geen eenduidige definitie voor het begrip 'zelfregulering'. Het programma zelfregulering vertaalt zelfregulering als invulling geven aan de eigen verantwoordelijkheid van de partijen (werkgevers, werknemers en overheid) voor gezond en veilig werken, in aanvulling op regulering via de overheid. Het gaat om de beweging van 'moeten' naar 'zelf doen' en het 'zelf organiseren' van een gezonde en veilige werkomgeving (Visscher, 2015).

Zelfregulering sluit overheidsregulering niet uit. Zelfregulering bevat activiteiten om te voldoen aan wettelijke verplichtingen, daarnaast kunnen maatschappelijke partijen ook zelf normen en regels opstellen die aanvullend zijn op de wettelijke verplichtingen. (Visscher, 2015).

Mascini (2013) onderscheidt naast zelfregulering ook:

- Certificering en accreditering: Private toezichhouders controleren of producten, processen, systemen of werknemers aan bepaalde normen voldoen.
- Regulering door derde partijen: Hieronder kunnen individuele burgers, belangengroeperingen en sociale bewegingen worden verstaan die van bedrijven verlangen dat ze maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Anderen vatten deze vormen ook onder zelfregulering. In de onderzoeken van Baarsma (2003) en Tienadvies (2011) zijn 22 verschillende verschijningsvormen van zelfregulering gevonden. Deze zijn (vanuit de optiek van de gebruikers) in te delen in een zestal clusters:

- a. techniekgerichte instrumenten; normen/techniek
- b. gedragsgerichte instrumenten; gedragscode, protocol, richtlijn, herenakkoord, conventant
- c. informerende instrumenten; keurmerk, certificaat, erkenningsregeling, ketengarantiestelsel
- d. contractuele instrumenten; algemene voorwaarden, cao
- e. geschilbeslechtende instrumenten; arbitrage, ombudsman, tuchtrecht
- f. publiekrechtelijke beroepsorganisaties.

Volgens Tien Organisatieadvies (2011) komen met name instrumenten uit de categorie a tot en met d voor rondom veiligheid, arbeidsomstandigheden en duurzaamheid, dus: techniekgerichte instrumenten, gedragsgerichte instrumenten, informerende instrumenten en contractuele instrumenten. Uit het onderzoek van Ecorys-TNO (2012) kwam naar voren dat

branches de **arbocatalogus** en **het keurmerk** of **certificaat** het meest kansrijk vinden. Een **CAO** kan onder voorwaarden een goede aanvulling op de arbocatalogus zijn. Een voordeel is volgens de brancheorganisaties dat een paragraaf in de CAO over de arbocatalogus de naleving ervan door de CAO-partijen afdwingbaar maakt. Echter handhaving bij niet aangesloten leden en in het bijzonder bij zzp'ers blijft lastig. Ook wijzen de meeste brancheorganisaties op het gevaar dat betere (arbeids)omstandigheden worden uitgeruild tegen bepaalde arbeidsvoorwaarden. Over **richtlijnen, protocollen en gedragscodes** is een minderheid van de brancheorganisaties enthousiast. Een voordeel dat wordt genoemd door twee branches is dat deze zorgen voor duidelijkheid, ook als werknemers van bedrijf wisselen (metaal, binnenvaart). Nadelen van richtlijnen en protocollen zijn dat zij kostbaar zijn in ontwikkeling, afhankelijk van de stand van de techniek en slecht afdwingbaar zijn tenzij ze wettelijk bekrachtigd worden. (Ecorys-TNO, 2012).

Samengevat: er bestaat geen eenduidige definitie van zelfregulering, wel kan gesteld worden dat het een aanvulling is op overheidsregulering / niet het enige middel is. Er is een breed scala aan instrumenten, waarvan met name de arbocatalogus, het keurmerk en certificaat in het domein gezond en veilig werken door branches kansrijk worden geacht.

2.2 Wanneer zelfregulering?

SEO stelde een Roadmap op om te bepalen of zelfregulering een haalbare kaart is (zie ook Baarsma e.a., 2003). Deze roadmap is gebaseerd op een literatuurstudie en gesprekken met partijen uit het veld.

De keuze voor zelfregulering hangt af van de volgende elementen:

1. typering van het probleem,
2. typering van de spelers en
3. de instrumentenmix.

Typering probleem

Uit de beschouwing van SEO blijkt dat zelfregulering met succes kan worden toegepast bij het oplossen dan wel voorkomen van problemen voortkomend uit **informatieasymmetrie** tussen aanbieder en consument (als een consument de kwaliteit niet goed kan inschatten is er geen prikkel voor de aanbieder om deze te verhogen, hiervoor kunnen gedragsgerichte, techniekgerichte en informerende instrumenten ingezet worden), het **internaliseren van externe effecten** (hierbij gaat het om kosten bij de productie die geen prijs hebben, denk aan milieuvervuiling, of meer positief onderzoek en ontwikkeling, bedrijven kunnen dit ook zelf compenseren, door de inzet van gedragsgerichte instrumenten) en **paternalistische motieven** (denk hierbij aan autogordels, i.v.m. imago kan het lonen voor marktpartijen hierin te investeren met gedragsgerichte instrumenten). Ook wordt zelfregulering als aanvulling op overheidsregulering gebruikt om gewone **transactiekosten** van het economische verkeer te verlagen in de contractuele- en de na-contractuele fasen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de inzet van algemene voorwaarden bij aankoop zodat niet bij elke aankoop opnieuw onderhandeld hoeft te worden, dit is een contractueel instrument. In geval van geschillen, waarbij ook sprake kan zijn van hoge transactiekosten, kan een geschilbeslechtend instrument worden ingezet, ter voorkoming of aanvulling op lange en kostbare juridische procedures.

Typering actoren

Om zelfregulering te kunnen toepassen moet een branche voldoen aan een drietal randvoorwaarden.

- Er moet een bepaald **niveau van kennis** aanwezig zijn binnen de sector.
- Er moet **draagvlak** zijn binnen de sector.
- De **organisatiegraad** van de betrokken branche/beroepsgroep moet 'voldoende' zijn.

Instrumentenmix

Hierbij gaat het om de afweging of een instrument voordeel oplevert, de ernst van een probleem moet afgewogen worden tegen de kosten van zelfregulering. Hierbij kunnen de voor- en nadelen per instrument meegenomen worden. Daarnaast zijn er ook combinaties tussen instrumenten mogelijk.

De [roadmap](#) (SEO, 2003) is een hulpmiddel bij het keuzeproces voor een geschikt instrument op basis van het probleem en de context daarvan. Per instrument kan men een factsheet downloaden, met daarin onder meer een beschrijving van:

- het instrument,
- een praktijkvoorbeeld,
- de verschillende betrokkenen,
- de in- en uitstapmogelijkheden,
- de handhaving,
- het wetgevend kader,
- de voor- en nadelen voor marktpartijen,
- de voor- en nadelen voor de overheid,
- de slaag- en faalfactoren,
- mogelijke referenties (literatuur en contactpersonen).

In het rapport van Mascini (2013) wordt specifiek ingegaan op de condities voor zelfregulering, certificering/accreditering en regulering door een derde partij.

Zelfregulering werkt beter naarmate:

- bedrijven **meer ervaring** hebben met zelfregulering, **zelfreguleringsystemen minder ambitieus zijn** (en dus minder kunnen (hoeven te) bereiken)
- de bedrijfssectoren waarvan bedrijven deel uitmaken **kleiner en homogener** zijn en een groter vanzelfsprekend **eigenbelang** ervaren om marktfalen tegen te gaan.

Certificering/accreditering werkt beter naarmate:

- consumenten en afnemers meer **bereid zijn om te betalen voor kwaliteit**;
- bedrijven certificaten niet alleen willen behalen om hun marktpositie te verbeteren maar ook om **zich te verbeteren** en certificeerders elkaar **beconcurreren op prijs én kwaliteit**.

Regulering door derde partijen werkt beter naarmate:

- deze partijen een **machtigere positie innemen ten opzichte van het bedrijfsleven**, beter in staat zijn **risico's tegen elkaar af te wegen** en zich meer **druk maken** over bedrijven die publieke of private normen overtreden.

In studies van Van Boom e.a. (2009; 2011) werd een beoordelingskader ontwikkeld voor de succes- en faalfactoren van enkele zelfreguleringsinstrumenten (gedagscodes, convenanten, algemene voorwaarden). Zij kwamen tot de volgende factoren:

- Maatschappelijke druk
- Organisatiegraad
- Draagvlak
- Duidelijke sanctionering
- Tussentijdse evaluatie
- Inpasbaarheid in bedrijfsvoering
- Omvang branche
- Uiteenlopende belangen
- Traditie
- Stabiliteit probleemveld
- Privaat belang
- Ondersteuning overheid bij zelfregulering

Daarnaast formuleerden zij ook factoren die het succes van een instrument/aanpak bepalen:

- de mate waarin het beleidsdoel wordt bereikt;
- binding aan het resultaat door partijen in het veld;
- de kosten van het toezicht op naleving.

Uit onderzoek waarbij het beoordelingskader is toegepast blijkt dat er configuraties zijn die vaker leiden tot succes (Van Boom, e.a., 2011): “Twee factoren komen vrijwel steeds voor als factor in die ‘dominante configuraties’: **organisatiegraad en draagvlak**. Die factoren lijken een soort synergetisch effect te hebben: als binnen de betrokken branche de belangen convergeren, is de organisatiegraad hoog (en andersom) en lijkt het ook eenvoudiger om in te schatten of er draagvlak is voor de beleidsdoeleinden die aan het reguleringsinstrument ten grondslag liggen. Voor beleidsdoeleinden zou dan ook met name aandacht moeten worden besteed aan het herkennen, inventariseren en op dynamische wijze in kaart houden bij zelfreguleringsoperaties van de factoren organisatiegraad en draagvlak.”

Het beoordelingskader van Van Boom is opgenomen in het [integraal afwegingskader beleid en regelgeving](#) (IAK) van het kenniscentrum Wetgeving en Juridische Zaken (ministerie van Veiligheid en Justitie). Dit is een breder afwegingskader voor beleidsmakers en wetgevingsjuristen bij het maken van keuzes voor beleidsinstrumenten. Het afwegingskader bestaat uit een aantal stappen:

1. Wat is de aanleiding?
2. Wie zijn betrokken?
3. Wat is het probleem?
4. Wat is het doel?
5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?
6. Wat is het beste instrument?
7. Wat zijn de gevolgen?

De keuze voor een instrument dient gebaseerd te zijn op een integrale afweging van de kansen en risico's van de instrumenten en de ruimte vanuit het oogpunt van rechtmatigheid, doelmatigheid en uitvoerbaarheid.

Samengevat: eerder onderzoek wijst uit dat er verschillende condities zijn voor het toepassen van zelfreguleringsinstrumenten. Dit hangt af van het type probleem, de actoren en de mix van instrumenten (en ambitie hiervan). Wat betreft de actoren zijn de volgende factoren van belang: kennis, ervaring, eigen belang/draagvlak/motivatie, organisatiegraad en macht. Voor het beoordelen van succes is het daarnaast van belang te definiëren wanneer iets succesvol is: mate van bereik beleidsdoel, beoordeling van het resultaat door partijen uit het veld en de kosten van toezicht.

2.3 Rol van de overheid

Ten behoeve van het bevorderen van 'zelf doen'/'zelf organiseren' om te komen tot effectieve zelfregulering (Mascini, 2013) kan een activerende/stimulerende rol van de overheid nodig of verstandig zijn. Hierbij wordt gerefereerd naar een 'schaduw van hiërarchie', een actieve ondersteunende rol van publieke regulerende instanties. Een 'schaduw van hiërarchie' is harder nodig naarmate bedrijven minder bereid zijn om zich aan wettelijke regels of private normen te onderwerpen (Mascini, 2013). Met een schaduw van hiërarchie wordt overigens niet bedoeld dat publieke regulerende instanties bedrijven moeten dwingen om te participeren in systemen van zelfregulering door ze te dreigen met overheidsbemoeienis als ze dat niet doen (Mascini, 2013).

Hsueh en Prakash (2012) onderscheiden tastbare- en minder tastbare vormen van ondersteuning door de overheid bij zelfregulering. Onder tastbare ondersteuning verstaan zij het geven van **juridische of technische adviezen** en het **geven van informatie en voorlichting over te hanteren normen**. Met minder tastbare ondersteuning bedoelen zij het geven van **positieve aandacht aan bedrijven** die vrijwillig participeren in zelfreguleringsystemen waardoor de reputatie van deze bedrijven gunstig wordt beïnvloed.

De vormen van zelfregulering die Tien organisatieadvies (2011) onderscheidt t.a.v. de overheid zijn:

1. Pure zelfregulering: de overheid heeft geen enkele rol. Er is hier dan ook geen sprake van co-regulering waarbij overheid en maatschappelijke partijen beiden een rol spelen.
2. Passieve co-regulering: de overheid onderschrijft de doelstellingen expliciet maar speelt verder geen rol.
3. Faciliterende co-regulering: de overheid ondersteunt de zelfregulering met faciliteiten zoals informatie, kennis, subsidie, etc.
4. Gemandateerde co-regulering: de overheid stelt de doelen van zelfregulering vast maar laat de normstelling, implementatie, controle en sanctionering over aan maatschappelijke partijen. De Arbocatalogus is een vorm van gemandateerde co-regulering.
5. Gedelegeerde co-regulering: de overheid stelt de doelen van zelfregulering en heeft een belangrijke, formele rol bij het bepalen van de normen van zelfregulering en het toezicht op naleving.
6. Coöperatieve co-regulering: de overheid en maatschappelijke partijen trekken samen op bij regulering van de sector, zodanig dat overheids- en zelfregulering met elkaar verweven zijn.

In hun rapportage concludeert Tien advies (2011) dat de rol van de overheid bij zelfregulering rondom gezond en veilig werken afhankelijk is van:

- De **omvang van de risico's** op het terrein van arbeidsomstandigheden: risico's ook zonder (zelf) regulering beheerst?
- Aanwezigheid van **zelfregulerend vermogen** binnen een sector: zijn er andere maatschappelijke partijen die zelfregulering initiëren?

Het **zelfregulerend vermogen** kent drie bouwstenen in branches (Tien organisatieadvies, 2011), deze komen voor een groot deel overeen met de randvoorwaarden voor zelfregulering in het overzicht van Baarsma (2003) in de vorige paragraaf:

1. Prikkelers zijn economische risico's voor bedrijven, bewustzijn van risico's. Is het bewustzijn laag? Dan maatregelen als regelgeving, belasting heffing, maatschappelijke druk.
2. Randvoorwaarden: organisatiegraad, kennisinfrastructuur, cultuur en traditie → de rol van de overheid is hiervan afhankelijk.
3. Zelfreguleringsinstrument: hierbij is maatwerk van belang: acceptatie van een norm, al iets geïmplementeerd, voldoende robuust?

Als de dimensies omvang van de risico's en het zelfregulerend vermogen worden gecombineerd dan komt men uit op de volgende rollen van de overheid en vormen van (zelf)regulering (Tien organisatieadvies, 2011):

Tabel 2.1: Rol van de overheid

Combinatie	Rol overheid	Vorm van zelfregulering
Laag zelfregulerend vermogen – laag risico	Faciliteren/bewaken	Passieve en faciliterende co-regulering
Laag zelfregulerend vermogen – hoog risico	Aanjagen, faciliteren, bewaken	Overheidsregulering en gedelegeerde co-regulering
Hoog zelfregulerend vermogen – laag risico	Geen	Passieve co-regulering
Hoog zelfregulerend vermogen – hoog risico	Bewaken	Gemandateerde en coöperatieve co-regulering

Mascini (2013) zet uiteen dat het een empirische vraag is onder welke condities verschillende maatschappelijke actoren effectief bij regulering kunnen worden betrokken in de praktijk en welke rol hierin voor de staat is weggelegd. "Het is een complex veld en dit maakt het lastig om bloot te leggen onder welke condities verschillende maatschappelijke actoren al dan niet een effectieve bijdrage aan regulering kunnen leveren en welke rol hierin blijft weggelegd voor de staat. Veel implementatieonderzoek heeft betrekking op slechts een of enkele case studies. Wel ontstaat het beeld dat zelfregulering in letterlijke zin weinig kans van slagen heeft, terwijl zelfregulering wel goed kan werken als ze een robuust systeem van overheidsregulering aanvult." (Mascini, 2013).

Samengevat: de rol van de overheid bij zelfregulering kan variëren, deze rol kan nodig of verstandig zijn en is o.a. afhankelijk van het zelfregulerend vermogen van een sector en de omvang van de risico's die er spelen. Zelfregulering heeft weinig kans van slagen als er helemaal geen systeem is van overheidsregulering.

2.4 Ontwikkelingen rondom zelfregulering

De Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid heeft in 2013 twee rapporten geschreven waarin de rol van zelfregulering aan de orde komt. In het WRR rapport 'Toezien op publieke belangen' naar een verruimd perspectief op Rijkstoezicht (WRR, 2013a), komen de volgende punten naar voren:

- WRR stelt dat het veld waarop de overheid toezicht houdt complexer wordt en dat het daardoor lastiger is ontwikkelingen bij te houden. De impliciete conclusie is dan dat zelfregulering noodzakelijk is. Ook constateert de WRR een tegenstrijdigheid: er is vanuit de maatschappij zowel de vraag om deregulering (minder regeldruk) als naar strengere handhaving en hogere straffen.
- Tegelijk maakt de WRR een voorbehoud: blz. 13: 'een vraag die toezichthouders bezighoudt, is hoe effectief en doelmatig al die verschillende interventies (boetes en aanverwante) – inclusief de innovatieve, alternatieve vormen – zijn. Het onderzoek hiernaar staat nog in de kinderschoenen.
- De raad pleit voor een ruimer perspectief met vier kernopgaven (blz. 14):
 - neem publieke belangen steeds expliciet op als uitgangspunt bij toezichtvraagstukken
 - breng gewenste en gerealiseerde maatschappelijke opbrengsten van toezicht beter in kaart, zodat die adequaat tegen kosten en lasten kunnen worden afgewogen
 - speel explicieter in op de governance-structuur in een toezichtdomein
 - verstevig de reflectieve functie van toezicht.
- Voor verruiming is het noodzakelijk dat drie kernwaarden van toezicht voldoende zijn geborgd: onpartijdigheid, onafhankelijkheid en publieke verantwoording.
- In paragraaf 2.4.4 gaat de WRR in op privaat toezicht (certificatie en accreditatie). De raad stelt dat toezichthouders wisselende ervaringen hebben, dat het een nuttig hulpmiddel kan zijn maar dat een kritische houding van certificaten door toezichthouders is gerechtvaardigd. De raad concludeert dat het nog onduidelijk is hoe effectief en efficiënt dit publiek-private stelsel als geheel is. Grootschalig gebruik van certificering binnen het nalevingstoezicht kan op gespannen voet komen te staan met het uitgangspunt in de AWB dat de overheid primair verantwoordelijk is voor nalevingstoezicht en refereert aan het kabinetstandpunt uit 2003 (deregulering).
- De raad beschrijft in paragraaf 2.4.5 enkele horizontale benaderingen zoals bij de markttoezichthouders, IGZ en I-SZW. In die benaderingen komen zaken als 'high trust – high penalty' en 'vertrouwen tenzij' naar voren.
- In paragraaf 2.4.6 constateert de raad dat verzwarende vormen van sancties kan worden ondersteund door alternatieve vormen van sanctionering zoals 'noemen, roemen en veroordelen'. Dit ziet men terug bij publiek gemaakte prestatielijsten van onder meer onderwijs en gezondheidszorg. In die lijsten kan de burger soms ook een actieve rol spelen door zijn ervaringen te delen.
- Paragraaf 2.5 gaat over de ontoereikende kennis over de effectiviteit van toezicht.
- De raad concludeert dat het uiteindelijk gaat om beïnvloeding van de gedrag van burgers, instellingen, bedrijven en bestuurders. Gedragswetenschappelijke kennis wordt slechts beperkt toegepast (bijv. DNB en AFM bij samenstelling RvC's en RvB's financiële instellingen).
- Welke mechanismen spelen een rol bij nalevingsgedrag?
 - Intrinsieke motivatie

- Sociale normen
- Gepercipieerde pakkans

Vooral wanneer de moraal niet zo hoog is en de primaire motivatie extrinsiek is, heeft de pakkans (en sanctiehoogte) effect. Het sanctioneren lijkt vooral een functie te hebben voor de middengroep (de trendvolgers), mits de concurrentie hier geen al te groot voordeel van heeft. Wanneer duidelijk is dat de toezichthouder ‘free riders’ niet weg laat komen, kan dat voor hen een steun in de rug zijn om gewenst gedrag te vertonen. Idealiter ‘verleidt’ (nudging) de toezichthouder de middengroep (en schuift die groep op naar intrinsiek gemotiveerd). Sturen op extrinsieke prikkels heeft als nadeel dat dit de extrinsieke motivatie in stand houdt.

In het WRR rapport De staat van toezicht (WRR, 2013b) komen de volgende punten naar voren:

- De WRR heeft met kennisdragers in diverse sectoren/domeinen gesproken. Zij constateert dat er tussen de sectoren grote verschillen zitten in de opvattingen omtrent de rol en taak van de overheid. Bij voedselveiligheid wordt gesteld dat het onontkoombaar is dat het toezicht deels aan private controlesystemen wordt toevertrouwd, terwijl voor de chemie (BRZO) wordt gesteld dat de toezichthouder juist inhoudelijke- en veldkennis moet hebben.
- De raad constateert dat de wens tot een kleinere (goedkopere) en slagvaardiger overheid ook leidde tot de omslag van middel- naar doelvoorschriften. Echter, het bleek dat dit uiteindelijk veel meer kennis en deskundigheid van de toezichthouder vergde waardoor het eerder meer dan minder ging kosten.
- De raad concludeert (paragraaf 1.7) dat toezichthouders een actieve bijdrage moeten leveren aan het regelgevingsproces, omdat zij als geen ander kunnen beoordelen of de bestaande regels en normen het beoogde resultaat opleveren of wellicht ook onbedoelde effecten hebben.
- Tot slot (pagina 28): De sectorstudies laten zien dat het daadwerkelijk oplossen van maatschappelijke problemen in de meeste sectoren uiteindelijk aan de bedrijven, instellingen, professionals en burgers zelf is.

Samengevat: De overheid wordt geconfronteerd met stijgende kosten voor de beheerslast, tegelijkertijd wordt het lastiger om de ontwikkelingen in de diverse werkvelden te volgen en verwacht de burger steeds meer van diezelfde overheid liefst tegen een gereduceerde regeldruk. De fouttolerantie van de maatschappij neemt af, waardoor de overheid binnen kleinere marges moet opereren. Al deze wensen en eisen tezamen staan op gespannen voet met elkaar. Dit vraagt om een grondige analyse wanneer welk instrument ingezet dient te worden. Het onderzoek naar de effectiviteit en doelmatigheid van interventies, toezicht en alternatieve vormen, staat nog in de kinderschoenen. Daarbij moet ook rekening gehouden worden met neveneffecten van keuzes. De omslag naar doelvoorschriften vraagt bijvoorbeeld meer (inhouds- en domein)kennis van toezichthouders, waardoor dit meer kosten met zich mee kan brengen. Wat wel duidelijk is dat het uiteindelijk gaat om de beïnvloeding van gedrag, de toepassing van gedragswetenschappelijk kennis kan hieraan bijdragen.

2.5 Implicaties voor de praktijk

Op basis van de beschreven ervaringen kan de vraag gesteld worden of zelfregulering als middel om het doel (deregulering, de verhouding kosten/baten, reductie regeldruk) te bereiken opportuun is. De ervaringen zijn zeker niet allemaal positief. Dit laat onverlet dat het nuttig kan zijn zelfregulering verder uit te werken en daarbij gebruik te maken van de beschreven ervaringen en (wetenschappelijke) inzichten.

Uit de bestudeerde rapporten blijkt dat er verschillende analyse kaders/factoren zijn waarmee nagegaan kan worden wat de succes- en faalfactoren van een zelfreguleringsinstrument / instrumentenmix zijn in een specifieke context. Hierbij gaat het om de volgende factoren:

- Typering van het probleem
- Typering van de actoren en condities daarbij
- Gebruikte instrumenten (mix)
- Effect: o.a. bereik van beleidsdoel, beoordeling van resultaat door partijen en kosten.

Ondanks dat er beperkt onderzoek is gedaan naar effectiviteit van interventies volgen er uit eerder onderzoek wel verschillende succes- en faalfactoren. De rol van de overheid is er daar een van, maar hoe deze rol specifiek in te vullen blijft vrij algemeen in termen van faciliteren en bepalen van normen en een rol bij toezicht of naleving. Dit laatste dient daarom extra focus te krijgen bij het bestuderen van voorbeelden uit andere domeinen. Hierbij kan het ook gaan om de mate waarin er inhoudelijke kennis aanwezig is bij de overheid. Bij de overheid moet zowel aan beleids- als handhavingkant kennis en expertise aanwezig zijn. De schijnbare tegenstelling doet zich voor dat naarmate de toezichthouder meer op afstand komt en er meer sprake is van doelvoorschriften, er meer kennis nodig is om voldoende te blijven begrijpen hoe de zelfregulering uitpakt en zo nodig te kunnen bijsturen en/of ingrijpen.

Bij de branche(s) is het belangrijk dat het horizontaal toezicht wordt georganiseerd. Indien er sprake is van certificatie dan kan dit bijvoorbeeld via accreditatie. Naarmate het gekozen instrument (zie hieronder) minder gereguleerd is, is de uitdaging voor zowel toezichthouder als branche groter om misbruik binnen en buiten het systeem te gaan. (zie ook Gallis e.a. 2015, De toekomst van (wettelijk verplichte) arbocertificatie)².

Wat betreft de keuze voor voorbeelden zal nagedacht moeten worden over het type instrumentarium. In het domein van gezond en veilig werken is er niet heel veel keuze in het instrumentarium. In afnemende zin van mate van zwaarte zijn er: certificatie (onder accreditatie), keurmerk, registratie, branche afspraken (zoals Arbocatalogi) en gedragscodes. Al deze instrumenten adresseren wel zaken als de hoogte van de lat, maar nauwelijks zaken als cultuur en gedrag, terwijl die uiteindelijk beslissend zijn voor de mate van succes. Het kan dan ook interessant zijn om deze instrumenten te bestuderen en na te gaan hoe gedrag in andere domeinen wordt meegenomen.

² Noot: binnen het MAPA project Certificatie wordt momenteel nagedacht over het 'op afstand brengen' van de overheid. Binnen de werkvelden met extra regelgeving (asbest, duiken, verticaal transport, vuurwerk, OCE, arbodiensten en arbodeskundigen) wordt voor duiken gedacht aan certificatie onder accreditatie en voor verticaal transport aan registratie. Dit zit voor beide werkvelden nog in de uitwerkingsfase

Parallel aan de keuze van het instrument zal een keuze gemaakt moeten worden voor de wijze van handhaving. De 'high trust – high penalty' insteek zoals beschreven door de WRR en gehanteerd door bijvoorbeeld I-SZW (WRR, 2013) lijkt hierbij een logische insteek.

Als het instrument van zelfregulering wordt ingezet is het goed om de effecten daarvan te meten. Dit dient derhalve van te voren uitgedacht. Idealiter is er sprake van een nul- en één-meting waarbij zowel objectieve als subjectieve criteria kunnen worden meegenomen. Denk aan zaken als kosten / baten, aantal overtredingen, publieke perceptie, tevredenheid bij de actoren. Bij het bestuderen van voorbeelden is het interessant na te gaan of hier informatie over voorhanden is.

3 Voorbeelden andere beleidsdomeinen

In dit hoofdstuk geven we de resultaten weer van een initiële search naar initiatieven rondom zelfregulering in andere beleidsdomeinen. Hierbij focussen we ons eerst op initiatieven rondom zelfregulering vanuit de ministeries en vervolgens op initiatieven vanuit toezichthoudende instanties. In bijlage 1 is een overzicht van de meegenomen ministeries en instellingen weergegeven.

3.1 Ministeries

In bijlage 2 staan de zoekresultaten. Uit de search blijkt dat er zeer veel documenten zijn waarin een link gemaakt wordt met zelfregulering (in totaal 1.888 documenten). Het doel van deze eerste search was om ‘feeling’ te krijgen met de thema’s en instrumenten/een kleine steekproef. Instrumenten die in deze steekproef voorkomen zijn divers: gedragscodes, normen, richtlijnen, convenanten, registratie, certificering, keurmerken en stappenplannen.

Wat opvalt uit de huidige search is dat zelfregulering vaak wordt ingezet voordat er daadwerkelijk wetgeving komt. Eerst wordt gekeken of het werkt en als het niet werkt volgt er alsnog regelgeving. Wetgeving wordt dus als een soort dreiging gebruikt om zelfregulering tot een succes te maken. Verder valt op dat sommige ministeries wel te maken hebben met initiatieven en anderen niet (althans dat komt niet uit deze search).

Daarnaast zijn er in verschillende rapporten al specifieke domeinen onder de loep genomen:

- WRR-rapport (2013b): onderwijs, gezondheidszorg, voedselveiligheid, chemische industrie, mededinging, financieel toezicht en media;
- Van Boom (2009; 2011): ‘reclame en handelspraktijken’ rondom afzet van goederen en diensten: de reclame voor alcoholhoudende drank, de telemarketingbranche en consumentenkrediet(reclame), convenant Benchmarking Energie-efficiency, zelfreguleringinitiatieven op het vlak van de afwikkeling van letselschade, en twee zelfreguleringsinitiatieven op het vlak van algemene voorwaarden bij taxivervoer en in de kinderopvang.
- Baarsma (2003): diverse voorbeelden vanuit diverse sectoren.

Het kan interessant zijn om juist een ander domein te kiezen.

Het overzicht is een kleine greep uit alle beschikbare documenten en thema’s. Om nader zicht te krijgen op relevante voorbeelden stellen wij voor om een paar specifieke instrumenten te kiezen en hier opnieuw een search op te doen. Uit de literatuur komt naar voren dat vooral certificatie (onder accreditatie), keurmerk, registratie, branche afspraken (zoals Arbocatalogi) en gedragscodes kansrijk lijken voor het domein gezond en veilig werken, we stellen voor om hier opnieuw een search op te verrichten. Vervolgens kan dan ook gerichter bekeken worden wat de resultaten van deze instrumenten zijn.

3.2 Autoriteiten

In bijlage 3 staan de zoekresultaten. Uit de analyse van de autoriteiten komt een zeer wisselend beeld naar voren. Er lijkt geen sprake te zijn van een eenduidig (overheids)beleid vanuit een gemeenschappelijk denkkader (dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld het [Integraal Afwegings Kader](#) dat gehanteerd wordt bij wetgevingsvraagstukken).

Uit de analyse komt niet goed naar voren waaróm autoriteiten overgaan tot zelfregulering en ook niet welke afwegingen zijn gemaakt ten aanzien van de gekozen instrumenten. In enkele gevallen (StOM) wordt gerefereerd aan de zes soorten toezicht en het kabinetstandpunt 2005 t.a.v. deregulering.

Er is wel een breed gevoelde wens tot zelfregulering maar tegelijkertijd blijkt dat als deze wordt gecontroleerd er sprake is van onvoldoende verantwoordelijkheid hetgeen kan leiden tot gevaarlijke situaties. Een vorm van zelfregulering is het opstellen van gedragscodes, op basis van kenmerken die door de autoriteit zijn gesteld. De term toezicht wordt ook op meerdere manieren ingevuld. Naast verticaal en horizontaal is er ook principle- en rulebased toezicht en zijn er de zes principes uit de nota Deregulering (2005) die overheden zouden moeten hanteren bij het inrichten van toezicht. Het blijkt dat zelfregulering nog geen gelopen race is en dat er een combinatie nodig is van incentives en een 'stok achter de deur'.

3.3 Conclusie

Op basis van het overzicht met voorbeelden van zelfregulering rondom andere beleidsdomeinen is het lastig een keuze te maken. Het is van belang om meer focus aan te brengen:

- a. Keuze voor type instrumenten i.s.m. ministerie SZW
- b. Keuze voor voorkeur beleidsterreinen/risico's/issues vanuit het ministerie SZW

4 Gedragscodes

In afstemming met het ministerie SZW is besloten nader te verkennen of het domein gezond en veilig werken kan leren van de ontwikkeling en inzet van gedragscodes in andere domeinen. Hierbij gaat het om leerpunten t.a.v. de rol van de overheid en leerpunten voor branches. Inmiddels zijn verschillende branches bezig met de ontwikkeling van een gedragscode of vergelijkbaar instrument:

- Governance code veiligheid in de bouw;
- Code gezond en veilig magazijn van EVO;
- Vignet arbeidsveiligheid van VBZ.

4.1 Definitie gedragscode

Er zijn verschillende definities in omloop. Menting & Vranken (2013) definiëren een gedragscode als: Afspraken (onderling afgestemde bepalingen) tussen de direct betrokkenen waarmee waarden, normen, regels worden vastgesteld die aangeven hoe direct betrokkenen (die zich aan de code binden) zich moeten gedragen jegens belanghebbenden, waarbij uitvoeren en/of handhaven mede door deze direct betrokken worden uitgeoefend. De inhoud varieert van ethische normen en waarden tot concrete normen voor bijvoorbeeld producten en diensten. Gedragscodes worden zowel op bedrijfsniveau, branche- en beroepsniveau opgesteld.

Op het MVO-platform worden de volgende typen onderscheiden:

- Bedrijfsgedragscodes: gedragscodes opgesteld door individuele bedrijven
- Product-, branche- of sectorspecifieke codes: opgesteld door een groep bedrijven in een specifieke industrie. Een voorbeeld daarvan is Electronic Industry Code of Conduct van mondiale elektronica-bedrijven.
- Multistakeholder gedragscodes: codes opgesteld binnen het kader van samenwerkingsverbanden tussen maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven zoals de gedragscodes van de Nederlandse FairWear Foundation (kleding). (bron: <http://mvoplatform.nl/wat-is-mvo/gedragscode>)

In Europa is er meer aandacht voor zelfregulering/gedragscodes in de regelgeving dan op nationaal niveau (Menting & Vranken, 2013). Dit komt omdat het wetgevingsproces anders is georganiseerd (wat op een lager niveau geregeld kan worden moet niet door een hoger niveau worden gedaan). In 2002 is een actieplan vereenvoudiging en verbetering van regelgeving ontwikkeld op EU niveau: deregulering en alternatieven voor wetgeving, zie ook 'Interinstitutioneel akkoord better regulation' van 2003 met criteria voor hanteren van zelfregulering. Dit werd opgevolgd door het Kaderakkoord.

Ook in Nederland zijn er criteria/eisen/aanbevelingen gemaakt voor het gebruik van zelfregule-ring/gedragscodes (Menting & Vranken, 2013). In Nederland zijn dit o.a.:

- De commissie Geelhoed
- Nota zicht op wetgeving
- Aanwijzingen voor de regelgeving
- Latere nota's wetgevingsbeleid

Bij privaatrechtelijke regelgeving moet de wetgever de mogelijkheid en wenselijkheid van zelfregulering onderzoeken (aanwijzing 7, 1992: aanwijzingen voor de regelgeving).

Vanuit EU niveau zijn er een aantal terreinen waarop gedragscodes worden ontwikkeld (Menting & Vranken, 2013).:

- Het consumentenrecht
 - richtlijn oneerlijke handelspraktijken
 - richtlijn timeshare
 - richtlijn consumentenrechten
- Media
 - Audiovisuele mediadiensten
 - Aanbevelingen bescherming minderjarigen en menselijke waardigheid
 - Reclame
- Overig
 - Richtlijn elektronische handel
 - Dienstenrichtlijn
 - Gegevensbescherming
 - Corporate governance code

Menting & Vranken (2013) onderscheiden de volgende functies van gedragscodes:

- Corporate governance functie: goed bestuur van organisatie/bedrijf
- Harmonisatiefunctie
 - Type: minimum/maximum: van zelf normen maken t/m houden aan opgelegde normen
 - Richting: horizontaal/verticaal: normen op hetzelfde niveau (branche/geografisch) vs normen in een keten, bijv. van EU naar landen of productie/dienstverleningsketen (door partij bovenin de keten verantwoordelijk te stellen voor naleving lager in de keten (door ketting-derden bedingen) of doordat de gedragscode zelf een ketting of derdenbeding bevat.
- Kaderfunctie: bijv. van EU naar land of van branche naar bedrijf
- Algemene voorwaarden functie: als gedragscode verplicht wordt als een contractuele relatie wordt aangegaan.
- Beleidsinstrumentele functie: draagt bij aan beleidsdoel
- Aanvullende functie: alternatief voor wetgeving of ter voorkoming van wetgeving
- Compliance functie: als ze regels bevatten over naleving van wet- en regelgeving
- Waarborgfunctie: waarborgen van belangen (intern/extern)
- Signaalfunctie: bijv. gericht op visitekaartje/imago, kwaliteit, keurmerk, MVO-functie (intern/extern)

4.2 Rol van de overheid

Net als bij andere instrumenten voor zelfregulering kan de overheid een rol spelen bij de inzet van gedragscodes, bijvoorbeeld via zogenaamde co-regulering. Een kernelement hiervan is dat zowel publieke- als private actoren betrokken zijn. Hierbij kan het gaan om het normstellende gedeelte van het reguleringsproces (bijvoorbeeld het stellen van regels door private partijen binnen de kaders van de wet- en regelgeving) en/of om het delen van de regelgevende macht bij handhaving en geschilbeslechting. Bij het eerste gaat het om zelfregulering binnen een wettelijk kader: de overheid stelt randvoorwaarden, de private actoren hebben aanzienlijke vrijheid om het kader uit te werken en te implementeren, en de overheid speelt een rol bij het houden van toezicht op de resultaten van zelfregulering.

Boom e.a. (2009) maken verder onderscheid in de volgende rollen van de overheid bij gedragscodes:

- anticipatie op wetgeving/voorkomen van wetgeving, of zelf dreigen met wetgeving;
- zonder dreiging van de overheid (bijv. als ernst van probleem onvoldoende is voor overheidsingrijpen);
- zelfregulering zonder beleidsmatige motieven (bijv. algemene voorwaarden / geschilbeslechting).

Boom e.a. (2009) concluderen op basis van het bestuderen van (reclame)codes dat de grootste faactor de niet-naleving door „cowboys”, „woelratten”, „free riders”, „ongebonden” – of hoe men ze ook wenst aan te duiden, is. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn:

- Draagvlak: „Succes van zelfregulering hangt in belangrijke mate samen met het bestaan van een draagvlak binnen de branche. Indien het draagvlak en de organisatiegraad voldoende zijn, is de kans het grootst dat zelfregulering (als alternatief voor wetgeving) in die sector zal slagen.”
- Het beleidsdoel: „Als het beleidsdoel is de volledige naleving met een bepaalde regel, dan kan een paar procent „free riders” al tot de kwalificatie „falende zelfregulering” leiden. Wat een voldoende niveau van naleving is, zal dus ook afhangen van het beleidsdoel.’ De overheid kan een rol spelen bij het verhogen van de organisatiegraad door een norm die door de meerderheid van de branchegenoten veld ontwikkeld is, tot norm te verheffen voor de gehele branche en door vervolgens toe te zien op naleving. Dat model zien we in het domein van consumentenkrediet ontstaan. Door handhaving over te laten aan een publieke toezichthouder die branchebrede naleving vereist, kan een positieve bijdrage worden geleverd aan de naleving. Als de overheid tot meer naleving wil dwingen dan met zelfregulering wordt bereikt, kan zij zich onder bepaalde omstandigheden mogelijk beperken tot het houden van toezicht in plaats van tot wetgeving over te gaan. Zelfregulering zal dan eerder een complementaire rol aan wetgeving gaan vervullen. De organisaties die zich eenmaal verbinden aan een code of ander initiatief lijken op basis van de tot nu toe onderzochte gegevens inderdaad eerder geneigd zelfregulering na te leven. Maar degenen die dit niet hebben gedaan zijn eerder bereid wetgeving na te leven, omdat dit de enige regelgeving is waartoe zij zich verplicht achten om deze na te leven. Voor deze partijen kan publiek toezicht noodzakelijk zijn.”

4.3 Inventarisatie gedragscodes

Wat hebben we aan bovenstaande informatie voor het domein gezond en veilig werken? Op welke onderwerpen/knelpunten kan een gedragscode ingezet worden? Het overzicht geeft een aantal parameters waarmee we codes beter kunnen indelen en bespreken: link met EU-richtlijnen, de functie, is er sprake van een keten, en de rol van de overheid. Op basis van het bovengenoemde overzicht denken we o.a. aan codes op niveaus waarop bijvoorbeeld geen andere instrumenten worden ingezet of aan ketens:

We hebben de volgende aanpak gehanteerd om te komen tot een groslist van relevante gedragscodes. Selectiecriteria:

- Gedragscodes op brancheniveau (niet op bedrijfsniveau of voor beroepsgroepen);
- Codes met een geschiedenis: ontwikkeling, implementatie en borging;
- Aandacht voor rol van de overheid (overheid is betrokken: faciliteren/initiëren/controleren).

We hebben ervoor gekozen te focussen op databases van de overheid aangezien we geïnteresseerd zijn in de rol van de overheid bij de inzet van codes. Er bestaan verschillende woorden voor gedragscodes (zie overzicht). We hebben, gezien de beschikbare tijd, de cursief weergegeven resultaten achterwege gelaten. Het gaat dus niet om een alles omvattend overzicht. Codes die niet met betrokkenheid van de overheid zijn opgezet kunnen we hebben gemist.

Tabel 4.1: zoekresultaten

Bron	Hits
rijksoverheid.nl	
<i>Gedragscode</i>	2494
<i>Governance code</i>	1211
Gedragscode en Zelfregulering	346
Branchecode	94
Sectorcode	28
overheid.nl	
gedragscode	4

De resultaten zijn vervolgens gescreend door te zoeken op het woord 'code' in de gevonden stukken. Op basis hiervan is de onderstaande groslist opgesteld. De groslist is te vinden in bijlage 4 en bevat ca. 31 codes.

Daarnaast hebben we aanvullend gezocht op 'gedragscode en keten' en 'ketting-derden bedingen' via Google. Dit leverde niet heel veel aanvullende codes op. Op het MVO platform wordt het volgende geschreven over gedragscodes: "Om wildgroei van gedragscodes en zelfdefiniëring te voorkomen, is het MVO Platform van mening dat een gedragscode het beste kan worden gerealiseerd in een bedrijfsoverstijgende aanpak, door op sectoraal of productniveau afspraken te maken met de gehele bedrijfstak en in samenwerkspraak met de relevante stakeholders. Een goede gedragscode geeft duidelijkheid over de ambities die

worden nagestreefd, daarbij moet minimaal uitgegaan worden van de internationale MVO-normen zoals genoemd in het referentiekader van het MVO Platform. De code moet verder ingaan op de keten en duidelijk maken hoe de code in de keten wordt toegepast. Cruciaal is dat de code niet alleen een papieren werkelijkheid is, maar daadwerkelijk wordt uitgevoerd. De code moet bekend worden gemaakt bij werknemers en andere belanghebbenden, en de naleving dient gecontroleerd te worden, middels interne controlemechanismen en externe verificatie. Een transparant rapportagesysteem, een klachtensysteem en sancties zijn daarbij behulpzaam. Vooral op deze laatste punten valt er nog veel verbeteren.” (bron: <http://mvoplatform.nl/wat-is-mvo/gedragscode>). Voorts wordt er verwezen naar de OESO richtlijnen voor multi-nationale onderneming. Zie ook verder: <http://www.oesorichtlijnen.nl/> en <http://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/mvo/mvo-themas/ketenverantwoordelijkheid/tips-en-tools>.

Er wordt gesproken over een navigator MVO-richtlijnen, maar deze lijkt niet meer online beschikbaar te zijn. “De Navigator MVO-richtlijnen helpt ondernemers op een makkelijke manier de keurmerken en richtlijnen te vinden die voor hen relevant zijn. Het is mogelijk te zoeken op sector en op thema. Hoe hoger de gedragscode in de lijst, hoe meer die in lijn is met de OESO-richtlijnen.”

4.4 Conclusie

Als we kijken naar de lijst van gedragscodes valt ons het volgende op:

- Het betreft een grote variëteit aan typen codes vanuit zeer verschillende beleidsdomeinen. De betrokken stakeholders en thema's zijn vaak lastig te vertalen naar het domein gezond en veilig werken.
- Een succesfactor die terugkomt is een duidelijk controlerende rol van de overheid en breed draagvlak binnen een branche.
- De evaluatie van de codes is minder gericht op het proces (hoe branches zaken hebben opgepakt, wat wel/niet werkt bij totstandkoming/implementatie), en meer op het resultaat en inhoud. Desalniettemin kan een nadere bestudering van de evaluaties aanvullende informatie opleveren over succesfactoren.
- De rol van de overheid bij de totstandkoming van de code en discussie hierover is vaak gericht op voorkomen /dreigen met wetgeving.
- Een belangrijk punt is of de beheerslast wordt beperkt door de code. Zoals Boom e.a. (2009) schetsen: “Zelfreguleerders kunnen geen volledige naleving garanderen. De handhavingstijl is niet punitief maar overwegend overredend van aard. Soms werkt dat, maar soms ook niet. Voor een beleidsmaker is één van de eerste vragen bij het kiezen uit handhavingsinstrumenten of volledige naleving essentieel is of niet. Als dat het geval is, zouden de volgende vuistregels kunnen worden gehanteerd:
 - Wijs de zelfreguleerders er op dat bij gebleken niet-naleving alsnog voor wettelijk ingrijpen gekozen kan worden;
 - Zoek naar een vorm van geconditioneerde zelfregulering waar zo mogelijk een toezichthouder als „cowboy“-jager kan optreden;

- Als zelfregulering wordt verworpen omdat deze geen volledige naleving kan garanderen, weeg dan de te verwachten marginale kosten van volledige handhaving via publiek toezicht transparant af tegen de marginale baten van volledige naleving.

En aanvullend:

- Eis van een code dat deze de vier P's gebruikt die in de gedragscode goed bestuur worden genoemd (zie code onderwijs) Personen, Principes, Prestaties en Processen.
- Omdat het sluiten van de lus (PDCA) én het leervermogen in de branche belangrijk is voor succes, is het waar mogelijk verplicht hanteren van het model (blz. 28) wellicht ook aan te bevelen.
- Eventueel kunnen we wel leren van de inhoud van de codes en instrumenten die ontwikkeld zijn om de code te promoten/hanteerbaar te maken bij bedrijven, deze guides/instrumenten zijn bij sommige codes terug te vinden in het overzicht.

We concluderen dat het overzicht van gedragscodes interessante inzichten geeft. De gevonden codes wijken echter qua aanleiding en rol van de overheid af van initiatieven die er nu lopen vanuit branches rondom gezond en veilig werken. We denken relevantere leerervaringen te halen uit bestaande codes rondom gezond en veilig werken en initiatieven waarbij de overheid geen initiator/direct betrokkene is/was. Vanuit programma zelfregulering is het vooral interessant wat branches kunnen leren van de ontwikkeling en implementatie van andere codes, namelijk: wanneer is een code zinvol, hoe komt een code tot stand (wie neemt initiatief, wie erbij betrekken), hoe organiseer/committeer je partijen en hoe organiseer je naleving en handhaving.

5 Handvat ontwikkeling gedragscode

Om tegemoet te komen aan de behoefte bij de branches naar meer houvast bij het ontwikkelen en implementeren van een gedragscode is een handvat ontwikkeld waarin stapsgewijs is beschreven:

- Of een vorm van zelfregulering passend is om gezond en veilig werken te bevorderen binnen de branche of bijvoorbeeld binnen een keten van bedrijven;
- Een gedragscode het juiste instrument is om een specifiek doel te bereiken, en;
- Hoe een gedragscode valt te ontwikkelen, implementeren en borgen.

Voor de ontwikkeling van het handvat is geput uit de literatuurstudies in dit document. Daarnaast is gesproken met betrokkenen bij vier instrumenten rondom gezond en veilig werken. Een samenvatting van de interviewresultaten staat in bijlage 5. Het handvat is te downloaden vanaf: <http://gezondeneveiligwerkt.nl/handvat-gedragscode-gezond-en-veilig-werken>.

Literatuur

Baarsma B., Felsö F., van Geffen S., Mulder J., Oostdijk A. (2003). Zelf doen? Inventarisatiestudie van zelfreguleringsinstrumenten: Onderzoek in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken. SEO-rapport nr. 664. Amsterdam: Stichting voor Economisch Onderzoek.

Gallis H.R., Drupsteen L, Kwantes J.H en Zwetsloot G. (2015). De toekomst van (wettelijk) verplichte arbocertificatie: een verkenning van de mogelijkheden voor het vereenvoudigen en vernieuwen van het wettelijk stelsel van verplichte arbocertificaties, met perspectief op de aanstaande aanpassing aan Europese regelgeving.

Hsueh, L. en Prakash, A. (2012) Incentivizing self-regulation: Federal vs. state-level voluntary programs in US climate change policies. Regulation & Governance.

Kenniscentrum Wetgeving en Juridische Zaken. Integraal Afwegingskader beleid en regelgeving
<https://www.kcwj.nl/kennisbank/integraal-afwegingskader-beleid-en-regelgeving>

Mascini, P. (2013). Literatuurstudie Effectiviteit van regulatory governance: noodzakelijke condities en hun beïnvloeding door regulerende overheidsinstanties? In opdracht van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

SEO (2003). Roadmap Zelfregulering.
<http://www.seo.nl/fileadmin/site/rapporten/2003/SEOroadmap/frames.html>

Tien organisatieadvies (2011). Eindrapportage Onderzoek naar Zelfregulering op het terrein van arbeidsomstandigheden. In opdracht van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Van Boom, W.H., M.G Faure, N.J.H. Huls en N.J. Philipsen, Handelspraktijken, reclame en zelfregulering – Pilot-study Maatschappelijke Reguleringsinstrumenten (WODC Rapport 1535), Den Haag: BJU 2009

Van Boom, W.H., Lindenbergh, S.D., Philipsen, N.J., Stoter, W.S.R., Faure, M.G., Huls, N.J. (2011). Energie-efficiency, afwikkeling van letselschade, algemene voorwaarden bij taxi en kinderopvang Vervolgstudie Maatschappelijke Reguleringsinstrumenten (WODC Rapport 1669), Den Haag.

Van der Ende, M., Van Vliet, A., Canton, E., Van Kampen, D., Kwantes, J.H., Ten Have (2012). Zelfregulering arbeidsomstandigheden, Eindrapport. Ecorys-TNO.

Visscher, K. (2015). Raamwerk voor Zelfregulering Gezond & Veilig Werken.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2013a). Toezien op publieke belangen, naar een verruimd perspectief op Rijks-toezicht. WRR rapport nr. 89

Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid. (2013b). De staat van toezicht. Sector- en thema studies. Amsterdam University Press, Amsterdam.

Bijlage 1: Overzicht ministeries en instellingen

Tabel 1: Overzicht Ministeries en instellingen

Ministeries	Instellingen
Ministerie van Algemene Zaken (A)	-
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)	-
Ministerie van Buitenlandse Zaken (BuZa)	-
Ministerie van Defensie	Inspecteur-generaal der Krijgsmacht (IGK) (valt direct onder minister van defensie)
Ministerie van Economische Zaken (EZ)	Agentschap Telecom
	Autoriteit Consument en markt
	Nederlandse Voedsel en Waren autoriteit
	Staatstoezicht op de mijnen (SodM)
	Actal
Ministerie van Financiën	-
Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M)	Inspectie Leefomgeving en Transport
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)	Erfgoedinspectie
	Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)	Inspectie SZW
Ministerie van Veiligheid en Justitie (V&J)	Inspectie Veiligheid en Justitie
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)	Inspectie voor de Gezondheidszorg
	Inspectie Jeugdzorg

Tabel 2: Overzicht overige belangrijke toezichthouders

Overige toezichthouders	Vorm
Autoriteit Consument en Markt (ACM)	Zelfstandig bestuursorgaan
Autoriteit Persoonsgegevens (AP)	Zelfstandig bestuursorgaan
Nederlandsche Bank	Naamloze Vennootschap
Nederlandse Emissie Autoriteit (NEa)	Zelfstandig bestuursorgaan
Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)	Zelfstandig bestuursorgaan
RDW Dienst Wegverkeer	Zelfstandig bestuursorgaan
Kansspelautoriteit (KSA)	Zelfstandig bestuursorgaan

Bijlage 2: Overzicht analyse ministeries

Ministeries	Resultaat/ instrument (citaten uit stukken)
Ministerie van Algemene Zaken (A)	-
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)	<p>Instrument: (Stichting) Normering Flexwonen, invulling van Nationale verklaring tijdelijke huisvesting arbeidsmigranten. SNF heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Aedes en uw ministerie gevraagd om een - al dan niet - waarnemende rol te spelen binnen de SNF.</p> <p>Zie verder: http://www.normeringflexwonen.nl/default.aspx</p> <p>(2013)</p>
Ministerie van Buitenlandse Zaken (BuZa)	-
Ministerie van Defensie	-
Ministerie van Economische Zaken (EZ)	<p>Instrument: afspraken internetproviders/webhosters over veilig gebruik.</p> <p>Telecomwet: aanbieders van openbare telecomnetwerken maatregelen moeten treffen voor een veilig gebruik. Ook moeten aanbieders hun klanten goede voorlichting geven over de gevaren en veilig gebruik.</p> <p>Staatssecretaris Heemskerk pleit voor zelfregulering bij internetproviders en webhosters om het internet veiliger te maken. Volgens Heemskerk moeten marktpartijen als internetaanbieders en webhosters snel afspraken maken over de voorlichting die zij geven aan hun klanten over veilig internet en hoe ver zij gaan in het beschermen van klanten. "De markt moet de discussie over de zorgplicht niet voor zich uit schuiven of uit de weg gaan. Daarvoor zijn de bedreigingen momenteel te ernstig", aldus de staatssecretaris.</p> <p>(2008)</p>
	<p>Instrument: Franchise gedragscode</p> <p>De nieuwe franchise gedragscode dient bij te dragen aan de samenwerking tussenfranchisegevers en -nemers en dient de hele sector in beginsel te binden. De commissie heeft zich tot doel gesteld om in de code duidelijk en evenwichtig vast te leggen hoe de partijen zich dienen te gedragen bij het aangaan, uitvoeren en ontbinden van een franchiseovereenkomst.</p> <p>Vervolg?</p> <p>(2015)</p>
	<p>Instrument: Gedragscode eerlijke handelspraktijken</p> <p>Oneerlijke handelspraktijken, onderzoek SEO, conclusie dat aanvulling van de bestaande regelgeving met zelfregulering door brancheorganisaties van leveranciers en afnemers voldoende kan zijn om oneerlijke handelspraktijken aan te pakken. Voorwaarde daarvoor is dat die zelfregulering voorziet in een gedragscode eerlijke handelspraktijken die open normen uit het burgerlijk recht invult, en in de instelling van een onafhankelijke instantie als meldpunt, adviseur, beslechter van het geschil via bindend advies of via arbitrage of als mediator.</p> <p>(2013)</p>

Ministeries	Resultaat/ instrument (citaten uit stukken)
	<p>Instrument: antibiotica gebruik veehouderij, bedrijfsgezondheidsplannen/kwaliteitssysteem dierenartsen</p> <p>Verder blijft het beleid uitgaan van de eigen verantwoordelijkheid van de veehouderijsectoren en de dierenartsen. Zij moeten met zelfregulering komen tot vermindering en verbetering van het antibioticagebruik in de veehouderij. Via deze weg is het snelst resultaat te boeken. De overheid gaat hierop stevig toezicht houden. De zelfregulering is niet vrijblijvend. De overheid stelt samen met de betrokken partijen een stappenplan op, zodat duidelijk is welk resultaat wanneer behaald moet zijn. Als de gewenste resultaten niet worden gehaald, neemt de overheid alsnog zelf maatregelen.</p> <p>(2011)</p>
Ministerie van Financiën	<p>Instrument: Richtlijn Betaalrekeningen</p> <p>De Richtlijn Betaalrekeningen (Payment Accounts Directive, PAD) is sinds 19 september 2014 van kracht en is van toepassing op betaalrekeningen van consumenten. Doel van de PAD is meer transparantie te bieden over de kosten van betaaldiensten, het wisselen van betaalrekening te bevorderen en elke inwoner van de EU toegang te geven tot een basisbetaalrekening. De PAD dient te worden omgezet in nationale wetgeving, met name in de Wet op het financieel toezicht (Wft). De AFM zal toezicht houden. In een belangrijk deel van de PAD-vereisten is in Nederland al voorzien via zelfregulering door de banken, hetgeen nu een wettelijke basis krijgt.</p> <p>(2016)</p>
	<p>Instrument: Maatschappelijk verantwoord ondernemen convenant: In het kader van (internationaal) maatschappelijk verantwoord ondernemen (iMVO) zet de overheid in op zelfregulering.</p> <p>De overheid streeft er naar om voor elk van de door KPMG geïdentificeerde sectoren tot een multistakeholder iMVO-convenant te komen (Kamerstuk 26 485, nr. 197). Zo ook voor de verzekeraars als onderdeel van de financiële sector. Door zelf als partij te participeren, onderstreept de overheid het belang van de totstandkoming van een convenant en kan zo ook pleiten voor het daarin opnemen van afspraken die zien op onder meer dierenwelzijn.</p> <p>Het Verbond van Verzekeraars heeft laten weten een convenantentraject te willen starten en voert hierover verkennende gesprekken met diverse partijen. Daarbij wordt verkend welke thema's behandeld kunnen worden in het convenant, zoals het thema dierenwelzijn. In het verkennende ambtelijke gesprek met ambtenaren van de Ministeries van Financiën en Economische Zaken is het Verbond van Verzekeraars reeds verzocht om het thema dierenwelzijn op te nemen.</p> <p>Is nog in ontwikkeling</p> <p>(2016)</p>
Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M)	<p>Instrument: akkoord zelfregulering BOVAG</p> <p>Brancheorganisatie BOVAG tekende in 2004 het 'Akkoord Zelfregulering Bromfietsen inclusief Reclamecode': dealers niet meer opvoeren en niet meer lid van bovag.</p> <p>Opvoeren snorscooters → plan APK-keuring brom en snorfiesten</p> <p>(2016)</p>
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)	<p>Zelfregulering audiovisuele media:</p> <p>In het kabinetsstandpunt over Zelfregulering audiovisuele media (kamerstukken II,</p>

Ministeries	Resultaat/ instrument (citaten uit stukken)
	<p>2003-2004, 29 326, nr. 1) is een aantal verbeterpunten opgenomen. Daarover is overleg gevoerd met het NICAM. Hieronder zijn de acties die nog uitgevoerd of afgerond moeten worden samengevat in een werkprogramma. In enkele gevallen is opgenomen dat de Commissie Jeugd, Geweld, Media zich met een onderdeel zal bezighouden.</p> <p>(2005)</p> <p>Instrument: lerarenregister en het registervoorportaal.</p> <p>In de inleidende paragraaf van zijn advies geeft de Afdeling advisering van de Raad van State aan dat het van belang is dat een lerarenregister verbonden is met een langetermijnvisie op de ontwikkeling van een zelfbewuste beroepsgroep, die zeggenschap heeft over de inhoud van het beroep en de nascholingsseisen. Aansluitend merkt de Afdeling in paragraaf 2 op dat het in het algemeen de voorkeur verdient het beoogde doel</p> <ul style="list-style-type: none"> - het versterken van de positie van de leraar en diens beroepskwaliteit - langs de lijn van zelfregulering te bereiken en pas tot wetgeving over te gaan indien gebleken is dat de deugdelijkheid van het onderwijs in het geding is. Bovendien dient, als er tot wetgeving wordt overgegaan, goed te worden nagegaan of aan de randvoorwaarden voor een succesvolle invoering is voldaan. Na deze algemene stellingname komt de Afdeling in paragraaf 3 tot een aantal opmerkingen ten aanzien van deelonderwerpen uit het wetsvoorstel. <p>Nog niet ingevoerd.</p> <p>(2016)</p>
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)	<p>Instrument: certificering</p> <p>De Participatiewet en de Wet banenafpraak</p> <p>(advies op basis van onderzoek Berenschot)</p> <p>“ Het onderzoek maakt ook duidelijk dat urenoverdracht bij inkoop van diensten ingewikkelder is dan urenoverdracht bij uitzenden en detacheren (inlenen). Bij uitzendingen en detacheringen (inleenverbanden) worden mensen aangestuurd door de inlenende werkgever. Inlenen betekent dat de uitzendkracht die werkt bij de opdrachtgever, meetelt bij die opdrachtgever en niet bij het uitzendbureau, waar de uitzendkracht op de loonlijst staat. Bij inkoop van diensten worden mensen aangestuurd door de formele werkgever. Urenoverdracht bij inkoop van diensten betekent dat bijvoorbeeld de schoonmakers of de medewerkers van de catering die werken op de werkvloer van de opdrachtgever, meetellen bij die opdrachtgever en niet bij het schoonmaakbedrijf of cateringbedrijf, waar deze werknemers op de loonlijst staan en die deze medewerkers aansturen.</p> <p>Omdat er geen eenduidige definitie bestaat van ‘inkoop van diensten’ en er geen controlemechanisme is dat die grens bewaakt, dienen voorwaarden gesteld te worden en dient ingeregeld te worden dat toepassing van die voorwaarden wordt bewaakt. De conclusie uit dit onderzoek is dat zelfregulering door de branche, met het inregelen van certificering, de meest geëigende oplossing is voor definiëring en controle.</p> <p>Urenoverdracht bij inkoop van diensten wordt dan mogelijk voor gecertificeerde bedrijven, als wordt voldaan aan criteria die de band tussen opdrachtgever en arbeidsbeperkte versterken:</p>

Ministeries	Resultaat/ instrument (citaten uit stukken)
	<ul style="list-style-type: none"> • werken op locatie bij de opdrachtgever; • de betrokkene werkt daar voortdurend of nagenoeg voortdurend; • op basis van een meerjarig contract tussen opdrachtgever en opdrachtnemer; • de opdrachtnemer dient zelf zijn quotumplicht al te hebben ingevuld; • er is geen verschil tussen de arbeidsomstandigheden van de mensen uit de doelgroep en de overige werknemers. <p>Moet nog ontwikkeld worden (2016)</p>
	<p>Instrument: SNA-keurmerk uitzendbranche</p> <p>U heeft mij verzocht een reactie te geven op het bericht van 15 februari 2016 dat FNV en CNV zich terugtrekken uit het bestuur van de Stichting Normering Arbeid (SNA) omdat zij zorgen hebben over het keurmerk.</p> <p>Zoals aangegeven in mijn brief van 12 mei 2014 en mijn brief van 8 juli 2015 is intensief overleg gevoerd en hebben alle partijen zich actief ingespannen om de kwaliteit van de zelfregulering in de uitzendbranche te verhogen. In de strijd tegen ontduiking van arbeidsvoorwaarden en onderbetaling van werknemers is het immers van groot belang dat het keurmerk doet wat het moet doen. Een breed draagvlak is uiteraard ook van belang bij de rol die het keurmerk speelt ten aanzien van de zelfregulering in de sector.</p> <p>Ik ben op dit moment in gesprek met alle betrokken partijen over wat het besluit van FNV en CNV voor het keurmerk betekent. Ik kom hier zo spoedig mogelijk bij u op terug.</p> <p>(2016)</p>
Ministerie van Veiligheid en Justitie (V&J)	<p>Instrument: Convenanten tussen schuldhulpverleners en schuldeisers.</p> <p>Onderzoek naar Zelfregulering schuldhulpverlening Research voor Beleid, uitbreiden van inzet convenanten.</p> <p>1) Uitbreiding van convenantafspraken tussen (koepels van) schuldeisers en (koepels van) schuldhulpverleners;</p> <p>2) De methode van wederzijdse informatieverstrekking tussen gerechtsdeurwaarders en schuldhulpverleners, ontwikkeld door de NVVK (Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren) en KBvG (Koninklijke Beroepsorganisatie voor Gerechtsdeurwaarders).</p> <p>Zelfregulering biedt goede mogelijkheden om te bewerkstelligen dat schuldeisers tijdelijk hun invorderingsmaatregelen opschorten. Uit het onderzoek komt naar voren dat schuldhulpverleners, schuldeisers en gerechtsdeurwaarders meerwaarde zien in verdergaande zelfregulering en dat daarvoor dus een breed draagvlak aanwezig is.</p> <p>Hoe ingevoerd? (2011)</p>

Ministeries	Resultaat/ instrument (citaten uit stukken)
	<p>Instrument: open normen</p> <p>In opdracht van het ministerie van Justitie heeft de Universiteit Twente in de periode januari-juli 2005 onderzoek verricht naar de omstandigheden waaronder open normen een effect sorteren op de regeldruk. De aandacht ging daarbij uit naar open normen op het gebied van de kwaliteitszorg in de gezondheidszorg en het hoger onderwijs en de bedrijfsinterne milieuzorg.</p> <p>Het onderzoek is uitgevoerd in zes sectoren of branches⁴: de thuiszorg, de eerstelijnszorg, het hoger beroepsonderwijs, het wetenschappelijk onderwijs, de grafische industrie (grafimedia) en de metaalindustrie (metalektro).</p> <p>Een open norm bevat een globaal geformuleerde doelstelling of globaal geformuleerde gedragsvoorschriften die de normadressaten⁵ ruimte laten om zelf te bepalen op welke wijze het doel wordt gerealiseerd of aan de gedragsvoorschriften wordt voldaan. Open normen gaan uit van de reguleringsautonomie van de betrokken partijen in het veld. Zij scheppen ruimte voor zelfregulering. Partijen in het maatschappelijke veld krijgen de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en uitvoering van eigen sets van normen en worden geacht deze ook zelf te handhaven (WRR-rapport, 2002:243-244). De doelstelling van dit onderzoek is de verkenning van de condities waaronder open normen een effect hebben op de regeldruk.</p> <p>(2005)</p>
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)	<p>Instrument: stappenplan: Rookbeleid in Horeca en cultuur-sector</p> <p>Heeft uiteindelijk geleid tot wetgeving.</p> <p>(2007)</p>
	<p>Instrument: Reclamecode voedingsmiddelen</p> <p>Om beter inzicht te krijgen in hoe andere, omliggende landen dit onderwerp, via wettelijke maatregelen of zelfregulering, aanpakken, heb ik Panteia onderzoek laten doen.</p> <p>De verantwoordelijkheid van industrie en mediapartijen wordt tot uiting gebracht door afspraken over voedingsreclame gericht op kinderen via de RvV, artikel 8 en verder. De afgelopen jaren heeft de Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI), die verantwoordelijk is voor de afspraken in de Reclamecode voor Voedingsmiddelen, een aantal maatregelen genomen, hetgeen heeft geleid tot verscherping van de afspraken over voedingsreclame gericht op kinderen: in 2010 is in de RvV de leeftijdsgrens van 7 jaar opgenomen. Tevens heeft de FNLI haar leden opgeroepen om terughoudend te zijn met de reclame richting kinderen van 7 tot en met 12 jaar, tenzij zij hun reclamebeleid toelichten op www.zorgvuldigereclame.nl. In de praktijk bleek dat de industrie ten aanzien van de invulling en reikwijdte van deze oproep hier verschillend mee omging. Mede daarom zijn de regels in de RvV per 1 januari jl. wederom aangescherpt. Hierin is onder meer gekomen tot de afspraak om geen reclame voor voedingsmiddelen te richten op kinderen tot 13 jaar, tenzij de reclame tot stand is gekomen in samenwerking met een erkende autoriteit of het product voldoet aan specifieke voedingskundige criteria⁴.</p> <p>Het beleid van elf landen uit de EU is hierbij bestudeerd. Geconcludeerd wordt dat er in deze landen weinig expliciete beleidsdoelstellingen, afspraken en regelgeving worden geformuleerd op het gebied van voedingsreclame gericht op kinde-</p>

Ministeries	Resultaat/ instrument (citaten uit stukken)
	<p>ren. Op basis van de landenstudie kan Panteia geen eenduidige conclusies trekken over welke vorm van regulering (zelfregulering of wettelijke maatregelen) het meest succesvol is.</p> <p>Specifieke wettelijke maatregelen hebben daarnaast een beperkte - want nationale - reikwijdte, terwijl zowel de voedingsindustrie als mediapartijen deels grensoverschrijdend werken. Mede daarom wordt in het rapport aangeraden om voor de Nederlandse situatie de huidige zelfregulerende partijen een verantwoordelijkheid te laten houden, maar vanuit de overheid op een proactieve wijze te participeren in de huidige (zelf)regulering van dit onderwerp. Deze rol vul ik, naast de reeds genoemde ondersteuning, op een aantal manieren in.</p> <p>(2015)</p>
	<p>Instrument: Code Geneesmiddelen Reclame o.a. transparantieregister</p> <p>Ik wil maar zeggen, ik weet hoe moeilijk zelfregulering is. Want daarover gaat het vandaag. U doet dat al vijftien jaar. En u doet dat heel goed.</p> <p>Een gedragscode, duidelijk maken hoe de financiële relaties tussen zorgprofessionals en farmaceutische bedrijven liggen. Die openheid is echt iets van nu. In de samenleving en juist ook in de zorg. Openheid over wat je doet, over kwaliteit, over mogelijke beïnvloeding. Daar hebben we ook recht op. Dus hartelijk dank daarvoor!</p> <p>U ziet ook toe op de naleving ervan. Samen met de Inspectie die ingrijpt als het nodig is.</p> <p>(2014)</p>
	<p>Instrument: norm/grenswaarde verlaging maximaal zoutgehalte in brood</p> <p>Het kabinet is tevreden met deze reductie en vindt het een goed voorbeeld van zelfregulering door de sector. Het past goed binnen het kabinetsbeleid om het zoutgehalte in voeding te verlagen. Het is nu aan de rest van de levensmiddelenindustrie dit voorbeeld te volgen.</p> <p>Het kabinet wil dat bij een normaal voedingspatroon mensen niet teveel zout binnen krijgen. Het grootste deel van de zoutconsumptie wordt veroorzaakt door bereide levensmiddelen. Eind dit jaar wordt de voortgang hiervan bekeken. Bij onvoldoende resultaat, overweegt het kabinet wettelijke normen.</p> <p>(2012)</p>
	<p>Gedragscode Medische Hulpmiddelen</p> <p>In deze brief gaat de minister in op de verdere ontwikkeling van de Gedragscode Medische Hulpmiddelen (GMH). Deze gedragscode bestaat nu 2 jaar en geeft regels voor een verantwoorde invulling van de relatie tussen leveranciers van medische hulpmiddelen en zorgprofessionals. Op dit moment geldt de GMH alleen nog voor leveranciers en fabrikanten. Artsenorganisaties KNMG en de Orde van Medisch Specialisten en ziekenhuiskoepels NVZ en NFU hebben besloten zich hier per 1 januari 2014 bij aan te sluiten. Schippers spreekt van een belangrijk signaal en verwacht dat o.a. verpleegkundigen, care-instellingen en zorgverzekeraars ook het gesprek aan zullen gaan over nut en noodzaak van aansluiten bij de GMH. Zowel de openbaarmaking van de relaties vanaf 2015 als de uitbreiding van het aantal partijen dat de gedragscode onderschrijft zijn belangrijke stappen in de ontwikkeling van de code.</p> <p>(2016)</p>

Bijlage 3: Overzicht analyse autoriteiten

Toezicht valt uiteen in 5 categorieën³:

1. Nalevingstoezicht: toezicht op de naleving van wetten en regels. Voorbeeld: de Arbeidsinspectie die toezicht houdt ter bestrijding van illegale arbeid.
2. Kwaliteitstoezicht: toezicht op het verzorgen van voldoende kwaliteit door de onder toezicht staande. Voorbeeld: de onderwijsinspectie die toezicht houdt op scholen.
3. Interbestuurlijk toezicht: toezicht door de ene overheid op de uitvoering van taken door de andere overheid. Voorbeeld: de inspectie die toezicht houdt op de uitvoering van wettelijke milieutaken door gemeenten.
4. Markttoezicht: toezicht op de goede werking van de markt. Voorbeeld: de mededingingsautoriteit die er op toeziet dat bedrijven geen kartels vormen.
5. Systeemtoezicht: de toezichthouder probeert nalevingsinformatie te verkrijgen via de bedrijfseigen systemen van de onder toezicht staande organisatie.

Met name in de financiële sector wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- prudentieel toezicht, het bewaken van de soliditeit van de financiële instelling (*prudence* betekent in het Frans voorzichtigheid)
- gedragstoezicht, het controleren van de effectief gevoerde transacties
- systeemtoezicht, doorlichting van het financieel stelsel als geheel.

Leidend is de tweede kaderstellende visie op toezicht (2005), hierin zijn zes basisprincipes voor toezicht vastgesteld: transparantie, onafhankelijkheid, professionaliteit, samenwerking, selectiviteit en slagvaardigheid.

Overzicht toezichthouders op Rijksniveau:

- [Agentschap Telecom](#) (AT)
- [Inspectie SZW](#) (waarin per 1-1-12 de Arbeidsinspectie, Inspectie Werk en Inkomen en de Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst zijn opgegaan)
- [Autoriteit Financiële Markten](#) (AFM)
- [Autoriteit Consument en Markt](#) (ACM; per 1-1-2013 ontstaan uit een fusie van [Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit](#) (OPTA), [Nederlandse Mededingingsautoriteit](#) (NMa) en [Consumentenautoriteit](#))
- [Autoriteit Persoonsgegevens](#) (APG)
- [De Nederlandsche Bank](#) (DNB)
- [Erfgoedinspectie](#)
- [Inspecteur-generaal der Krijgsmacht](#) (IGK)
- [Inspectie van het onderwijs](#) (IvHO)
- [Inspectie voor de Gezondheidszorg](#) (IGz)
- [Inspectie Veiligheid en Justitie](#) (waarin per 1-4-2012 de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid en de Inspectie voor de Sanctietoepassing zijn opgegaan)

³ https://nl.wikipedia.org/wiki/Toezichthouder_%28overheid%29

- [Inspectie Leefomgeving en Transport](#) (waarin per 1-1-2012 de Inspectie Verkeer en Waterstaat en de VROM-Inspectie zijn opgegaan)
- [Inspectie Jeugdzorg](#) (IJZ)
- [Nederlandse Emissie-autoriteit](#) (NEa)
- [Nederlandse Zorgautoriteit](#) (NZa)
- [RDW](#), Rijksdienst voor het Wegverkeer
- [Staatstoezicht op de Mijnen](#) (SodM)
- [Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit](#) (NVWA, waarin per 1-1-2011 de Algemene Inspectiedienst en de Voedsel en Warenautoriteit en de Plantenziektkundige Dienst zijn opgegaan)
- [Kansspelautoriteit](#) (opgericht per 1-4-2012)

Hieronder staan de relevante zoekresultaten via de websites van de bovengenoemde autoriteiten en organisaties (gezocht op zelfregulering).

Instelling	Resultaat
AFM 11-5-16: 30 hits	27/5/14 Bestuurder Gerben Everts van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hield dinsdag 27 mei een speech bij de '5e Nationale Vastgoeddag' van Universiteit Nyenrode en PropertyNL. In zijn speech gaat Everts onder meer in op de AFM visie op de laatste ontwikkelingen in taxerend Nederland. "De sector heeft veel stappen gezet. Daar ben ik blij mee. Maar we zijn er nog niet. We bevinden ons in dit deel van de wedstrijd in een kwetsbare fase willen we de totstandkoming van adequate zelfregulering realiseren. Willen we ingrijpen van de wetgever voorkomen, dan mogen we niet verslappen", aldus Everts. Taxateurs vastgoed (commercieel) Per 1-1-15 centraal register, beroeps en gedragsregels De beroeps- en gedragsregels voor taxateurs worden mede gebaseerd op internationale standaarden en op de goede taxatiepraktijken van het Platform Taxateurs en Accountants. RICS (Royal Institution of Chartered Surveyors) neemt het voortouw in de formulering van deze regels. VastgoedCert, een bestaand register van taxateurs, neemt het voortouw bij de inrichting van het nieuwe centrale register. Beide partijen doen dit in nauw overleg met de markt. Als eerste wordt het centrale register gevormd en gevuld voor taxateurs van commercieel vastgoed, zoals kantoren. Soortgelijke afspraken zijn gemaakt voor woningen en landelijk vastgoed. Taxateurs kunnen zich vrijwillig aansluiten bij het register. Toetsing vindt plaats op basis van vooraf geformuleerde objectieve criteria. Noot RG: Opvallend is de zelfregulering die de AFM toepast bij het toezicht op deelname in (risicovolle) investeringen. Als deze per deelnemer groter is dan 50k€ dan valt deze buiten de scope van de AFM. Vermoedelijk is de premisse dat als iemand meer dan 50k kan investeren deze persoon 'oud en wijs' genoeg is om de risico's zelf in te schatten?
Agentschap Telecom 14-4-16	Gedragscode: branche niet geslaagd in opstellen, dus AFM (min. van Financiën) stelt dat aankoop gsm abo met toestel onder WFT blijft vallen (voorbeeld mislukte deregulering) Financieel adviseurs: Per 1/1/14 nieuwe vakbekwaamheidsregels. Adviserende medewerkers moeten over

Instelling	Resultaat
	<p>nieuw diploma beschikken. (is dus vorm van extra maatregel). Adviseurs moeten vergunning hebben die aansluit bij waarop zij adviseren (bijv. inkomen)</p> <p>Algemeen: veel geregeld via registers (personen en systemen) en vergunningen (niet tenzij). Is daarmee geen 'echte' deregulering, maar AFM is dan uitvoeringsinstantie voor Min van Financiën.</p>
<p>ACM 11-5-16: 244 hits, 237 publicaties (rest zijn persberichten etc.)</p>	<p>Nieuwsbericht 14-3-16: Een ander voorbeeld komt uit de gezondheidszorg. ACM constateert dat zelfregulering in de gezondheidszorg alleen kan slagen als de wetgever beleidskeuzes maakt. Chris Fonteijn: 'Kom tot een afweging tussen belangen. Vermijd de situatie waarin ACM een negatief besluit moet nemen in het belang van de mededinging, omdat ACM de voordelen – die er misschien wel zijn- niet kan controleren. Dit leidt mogelijk niet tot de beste uitkomst voor patiënt en verzekerde. Maatschappelijk een onwenselijke situatie'.</p> <p>In Rapport prijsvorming van voedsel wordt meermalen gerefereerd aan A. Gerbrandy: Landbouwbeleid en SU mededingingsrecht. Mogelijkheden en grenzen voor zelfregulering in de melksector (Boom 2011)</p> <p>Visiedocument mededinging en duurzaamheid: Hierin wordt meermalen gerefereerd aan zelfregulering in kader van duurzaamheid: blz. 15</p> <p><i>Er is, zoals gezegd, ook vanuit economisch oogpunt geen reden om alleen de voordelen voor de huidige consumenten op de relevante markt in beschouwing te nemen wanneer de voordelen zich over een langere periode zullen voordoen. Duurzame ontwikkeling betreft in de regel belangen die zich over de langere termijn uitstrekken. Indien deze niet meegewogen zouden worden dan zouden factoren als de uitputting van natuurlijke hulpbronnen en milieuvulling vaak niet via zelfregulering kunnen worden geadresseerd.</i></p>
<p>Autoriteit persoonsgegevens (AP) 17-5-2016: 113 hits</p>	<p>AP gebruikt instrument van gedragscodes. Een branche kan die opstellen en AP checkt die en keurt die evt. goed. Op de site staan de formele eisen en inhoudelijke criteria. AP beschouwt dit als een vorm van zelfregulering. Interessant is het proces: belanghebbenden kunnen na pre publicatie in de SC hun zienswijze aangeven. Dit kan tot aanpassing leiden. Ook zit er een maximale termijn op de geldigheid van de code. Er zijn momenteel 4 gedragscodes met goedkeuring:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Gedragscode slimme meters van energieleveranciers 16 januari 2013 ☐ Gedragscode slimme meters van netbeheerders 18 mei 2012 ☐ Gedragscode voor (handels)informatiebureaus 5 september 2011 ☐ Gedragscode voor particuliere recherchebureaus (vervallen maar nog wel bindend) <p>https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/zelf-doen/gedragscodes</p> <p>Verder gezocht op: publicaties / filter onderzoek (13 hits) dit levert geen aanvullende informatie op. De term komt slechts voor in literatuur verwijzingen (convenant bedrijfsarten en beroepscode i.v.m. privacy werknemer bij ziekte).</p>
<p>De Nederlandse Bank (heeft andere rol dan AFM en houdt o.a. toezicht op banken)</p>	<p>N.a.v. de beleidsregel Deskundigheid heeft DNB een document gepubliceerd: http://www.dnb.nl/en/binaries/Feedbackstatement%20Beleidsregel%20Deskundigheid%202011_tcm47-244677.pdf Daarin wordt uitgegaan van een toetsingskader en bedrijven worden afhankelijk van hun activiteiten, risico's en omvang onderverdeeld in A, B of C. Interessant is het onderscheid tussen principle based en rule based toetsen: Het uitgangspunt is dat beleidsbepalers van alle ondernemingen – ongeacht de groep</p>

Instelling	Resultaat
en pensioen- fondsen) 17-5-16: 75 hits.	<p>waarvan zij deel uitmaken – voldoen aan het toetsingskader in het eerste deel van de beleidsregel. De beleidsbepalers van de ondernemingen in groep A worden bij aantreden al op de principle based criteria van hoofdstuk 1 getoetst. Principle based criteria zijn criteria die een doelomschrijving geven, in plaats van een gedetailleerde omschrijving waaraan en op welke wijze men moet voldoen. Gezien de aard, de omvang, de complexiteit en het risicoprofiel van de ondernemingen in de groepen B en C, geldt voor beleidsbepalers van die ondernemingen een toetsing waarbij de eisen niet minder zwaar zijn, maar waarbij de toetsing anders wordt ingevuld. In plaats van de principle based criteria in onderdeel 1.2.1 (van hoofdstuk 1) gelden voor hen bij aantreden de rule based criteria in hoofdstuk 2. Rule based criteria geven een meer gedetailleerde omschrijving waaraan men moet voldoen en op welke wijze men moet voldoen. Indien een beleidsbepaler hieraan voldoet, wordt hij of zij geacht deskundig te zijn als bedoeld in onderdeel 1.2.1. De overige onderdelen van hoofdstuk 1 zijn ook bij aantreden onverkort van kracht voor de beleidsbepalers van ondernemingen uit groepen B en C. Voor de toetsing van beleidsbepalers van de ondernemingen in groep C geldt daarnaast ook nog een praktisch argument. Deze groep is, in aantallen entiteiten, veel groter dan de groepen A en B. Daarom wordt bij aantreden van deze beleidsbepalers, ook om capaciteitsredenen, alleen getoetst op de rule based criteria in deel 2. Hoofdstuk 2 komt dus in plaats van onderdeel 1.2.1.</p>
Erfgoedinspectie 17-5-16: 13 hits	<p>Uit het werkprogramma 2013/4 (meest recente hit) kwam onderstaand naar voren: http://www.erfgoedinspectie.nl/publicaties/publicatie/2014/11/24/werkprogramma-2013-2014</p> <p>Kwaliteitsborging bij archeologisch onderzoek:</p> <p>Om de zorgvuldigheid van het archeologische onderzoek te borgen, is het noodzakelijk dat de vergunninghouders hun werkwijze structureren volgens de principes van kwaliteitszorg en actief werken aan het bevorderen van kennisvermeerdering en kwaliteitsbewustzijn van de medewerkers. Uit het onderzoek van de Erfgoedinspectie Kwaliteit een zorg? Kwaliteitszorg en zelfregulering in de Nederlandse archeologie (juli 2011) en uit de Monitor Erfgoedinspectie 2011-2012 blijkt dat de systematische kwaliteitsborging bij archeologisch onderzoek door vergunninghouders nog niet is gerealiseerd. In de beleidsreactie op de evaluatie van de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) heeft de minister aangekondigd de interne kwaliteitszorg alsnog en minder vrijblijvend door te willen voeren. In 2013 en 2014 worden veertig vergunninghouders geïnspecteerd op het realiseren van een systematische kwaliteitsborging. Doelgroep zijn de vergunninghouders waar het kwaliteitsbewustzijn nog onvoldoende is ontwikkeld. De vergunninghouder krijgt een inspectierapport met eventuele aanbevelingen. Doel is dat de voorgeschreven systematische kwaliteitszorg in 2015 een vanzelfsprekendheid is geworden in de archeologische praktijk. Over de effecten van dit inspectieprogramma rapporteert de Erfgoedinspectie aan de minister van OCW in 2015. Deze rapportage kan een bijdrage leveren aan de discussie over de realisering van verplichte certificering om tot een sluitend kwaliteitssysteem in de archeologie te komen.⁶</p> <p>Hieruit blijkt dat zelfregulering nog niet echt van de grond komt (als is het wel de wens). Verder heeft de erfgoedinspectie in 2012 onderzoek uitgevoerd naar: 'Zelfregulering en zelfevaluatie in de informatiehuishouding van ministeries'</p>

Instelling	Resultaat
	Daaruit blijkt dat er sprake is van weinig eenvormigheid en dat zelfregulering nog niet werkt.
Staats Toezicht op de mijnen, 17-5-16: 1 hit	<p>Strategie en Programma 2012 – 2016</p> <p>In H4 wordt ingegaan op toezicht en worden 6 soorten toezicht genoemd: Selectief, slagvaardig, samenwerkend, onafhankelijk, transparant en professioneel. In bijlage 3 worden deze verder uitgewerkt (en die zijn te herleiden naar het kabinetstandpunt 2005).</p> <p>Op blz. 17 wordt het regeerakkoord 2010 aangehaald waarin sprake is van het toewerken naar één rijksinspectie. Ook wordt de term ‘inspectievakantie gebruikt’. De motivatie is: bij deugdelijke zelfregulering kan met minder inspectiebezoeken worden volstaan. Hóe die zelfregulering eruit moet zien wordt niet duidelijk.</p> <p>Op blz. 50 wordt gesteld dat er in de delfstofwinning het toezicht voornamelijk op systeemniveau plaats vindt en dat eigen verantwoordelijkheid en hoge mate van zelfregulering wordt verondersteld. Bij een nul-meting bleek die eigen verantwoordelijkheid niet voldoende ingevuld door ondernemingen. T.a.v. de zorg voor veiligheid was er geen sprake van zelfregulering. Een overzicht van auditresultaten staat in bijlage 10. Dit heeft geleid tot de wens tot certificering volgens NTA 8210 en inspecties volgens de PAS 55 maturity scale.</p>
Actal 8-6-16: 4 hits	<p>Referentie naar ‘fasen van beleidsvorming’ fase 2 keuze van instrumenten. (communicatief, financieel en juridisch)</p> <p>Bij juridisch staan zelfregulering en certificering als 2 aparte instrumenten benoemd</p> <p>Interessant is dat de lijst deels overlapt met de in andere bronnen genoemde instrumenten. (www.actal.nl/alternatieven/in-vogelvlucht.nl)</p> <p>In haar visie document stelt Actal voor om de omslag te maken naar betere (toekomstbestendige) regels. Daarin worden 2 dingen voorgesteld: behoud het goede en ontwikkel door. Behoud het goede heeft 4 onderwerpen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 ga uit van nullijn op basis van StandaardKostenModel (SKM) dat blijkbaar Rijksbreed is ingevoerd? 2 behoud en versterk checks and balances binnen en tussen departementen 3 houdt vast aan principe van ‘vreemde ogen dwingen’ (extern adviesorgaan voor regel-druktoetsing) 4 bied een onafhankelijk luisterend oor aan signalen uit samenleving <p>Ontwikkel door kent ook vier punten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 vergroot de handelingsruimte voor bedrijven 2 ontwikkel werkbare regelgeving 3 stel het doel van de wetgeving centraal 4 Think small first.
NZA 11-5-16	Geen hits
Nederlandse Emissie Autoriteit (NEa), 17-5-	Geen hits

Instelling	Resultaat
16	
Nederlandse Zorg Autoriteit, 17-5-16	Geen hits
Rijksdienst voor het Wegverkeer 17-5-16	Geen hits

Bijlage 4: Overzicht gedragscodes

Code	Min.	Info/Links ⁴
Gedragscode eerlijke handelspraktijken	EZ	<ul style="list-style-type: none"> • Voort uit EU-richtlijnen, 2013 • Evaluatie: ja <p>Ondernemingen in alle sectoren van de Nederlandse economie kunnen worden geconfronteerd met oneerlijke handelspraktijken. Denk hierbij aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Weigeren of vermijden om essentiële voorwaarden op schrift te stellen. •Algemene voorwaarden opleggen die oneerlijke clausules bevatten. •Het tijdens contractonderhandelingen achterhouden van essentiële informatie die relevant is voor de andere partij en die de andere partij in redelijkheid kan verwachten te ontvangen. <p>Voor twee sectoren, namelijk de agrofoodsector en de mode, textiel en schoeiselsector is het bevorderen van eerlijke handelspraktijken via zelfregulering getoetst. Hiertoe is in beide sectoren een pilot gestart, waarbinnen een gedragscode met mogelijkheden voor geschillenbeslechting is opgesteld. Betrokken partijen uit de twee sectoren die met de gedragscode meedoen, zullen zich moeten conformeren aan tien beginselen van goede handelspraktijken. Daaraan gekoppeld is een systeem van handhaving, geschillenbeslechting en monitoring. Beide pilots zijn gestart in het najaar van 2013 en concreet opgepakt door een stuurgroep binnen de desbetreffende sector, bestaande uit vertegenwoordigers van brancheorganisaties.</p> <p>Quick-scanevaluatie, LEI Wageningen, 2016</p> <p>Aanleiding: Het civiele recht en het mededingingsrecht in Nederland zijn ontoereikend om oneerlijke handelspraktijken tegen te gaan. Mede op basis van dit rapport is de minister van mening dat zelfregulering als aanvulling op de bestaande regelgeving de aangewezen weg is om oneerlijke handelspraktijken tegen te gaan. De pilot voor de agrofoodsector is van start gegaan op 16 september 2013, tegelijkertijd met het Europese initiatief dat zich op deze sector richt. De pilot voor de sector mode, textiel en schoeisel is begin november 2013 van start gegaan.</p> <p>Succes en faalfactoren: Succes: gebruik kunnen maken van bestaande infrastructuur (in de agro-food sector); aandacht vanuit de tweede kamer/vinger aan de pols.</p>

⁴ De informatie bevat deels letterlijke stukken tekst uit de documenten die zijn gebruikt om de beschikbare informatie vanuit de codes te screenen.

	<p>Rol overheid:</p> <p>Voor twee sectoren, namelijk de agrofoodsector en de mode, textiel en schoeiselsector, heeft de minister van EZ toegezegd het bevorderen van eerlijke handelspraktijken via zelfregulering te toetsen. Teneinde te achterhalen wat de ervaringen met de gedragscode zijn, heeft de minister de Tweede Kamer toegezegd de vinger aan de pols te houden bij beide pilots (Ministerie van EZ, 2014). De rol van het ministerie van EZ was gedurende de pilots op afstand. Idee hierachter is dat de gedragscode gedragen moet worden door de belanghebbende partijen. Tegelijkertijd wordt de rol die het ministerie speelt vanuit de stuurgroepen als belangrijk ervaren.</p> <p>Borging: geen info</p> <p>Resultaat:</p> <p>Pilot textiel wordt niet voortgezet, onvoldoende urgentie. Partijen zijn geen voorstander van wet- en regelgeving: Want wet- en regelgeving is één kant van de medaille, de handhaving ervan de andere. Oftewel: het doel van wet- en regelgeving wordt zonder handhaving niet bereikt.</p> <p>Beide stuurgroepen benadrukken dat naar hun idee de gedragscode een louterende werking heeft. De ervaring is namelijk dat de gedragscode bedrijven bewuster heeft gemaakt van (on)eerlijke handelspraktijken. Het gevolg is dat bedrijven voorzichtiger zijn geworden, ze schenken nu meer aandacht aan eerlijke handelspraktijken dan voorheen. Registratie schept een verplichting en kan leiden tot een verantwoord(er) optreden bij bedrijven.</p> <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://eerlijkehandelspraktijk.nl/de-gedragscode <p>Links:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2010/10/07/brief-aan-de-tweede-kamer-over-problematiek-inkoopmacht • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2012/02/14/kamerbrief-gedragscode-eerlijke-handelspraktijken • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2012/06/29/kamerbrief-over-eerlijke-handelspraktijken • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2012/11/23/brief-aan-fnli-over-gedragscode-eerlijke-handelspraktijken • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/04/23/beantwoording-vragen-schriftelijk-overleg-informeel-raad-voor-concurrentievermogen-2-en-3-mei-2013 • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/01/31/kamerbrief-over-rapport-oneerlijke-handelspraktijken • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/04/16/beantwoording-kamervragen-over-het-bericht-jumbo-verstuurt-3-procentsbrief-aan-leveranciers-huismerk • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/10/07/beantwoording-kamervragen-over-de-prijzenoorlog-in-de-supermarkten • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/01/31/oneerlijke-handelspraktijken
--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/12/17/kamerbrief-over-evaluatie-verruiming-bagatelvrijstelling • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/06/06/kamerbrief-bevindingen-pilots-gedragscode-eerlijke-handelspraktijken • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2012/02/14/rapport-eerlijk-scherp-en-betrouwbaar • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/03/11/kamerbrief-over-de-pilots-gedragscode-eerlijke-handelspraktijken • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/02/01/quick-scanevaluatie-gedragscode-eerlijke-handelspraktijken <p>Agro-food sector:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gedragscode eerlijke handelspraktijken voor de agrofoodsector: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/05/31/beantwoording-kamervragen-over-de-biermarkt-en-het-markt-en-procedeergedrag-van-heineken • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/10/28/kamerbrief-met-kabinetsreactie-op-de-initiatiefnota-een-eerlijke-boterham-over-het-versterken-van-de-voedselketen • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2011/05/24/prijsvorming-in-de-agri-nutriketen • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/02/26/antwoorden-commissievragen-voedsel-en-voedselprijzen • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2013/05/08/nederlandse-kabinetsreactie-op-het-groenboek-inzake-oneerlijke-handelspraktijken-in-de-food-en-non-food-toeleveringsketen-tusse <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2012/10/02/eerlijk-zakendoen-zonder-corrupitie
<p>Reclamecode: o.a. voedingsmiddelen(kinderen)</p>	<p>EZ/ VWS</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EU, sinds 50 jaar, via de stichting reclame code <p>De Nederlandse Reclame Code bestaat uit een algemeen deel en een reeks van bijzondere codes. Zoals de reclamecode voor voedingsmiddelen en de kinder-jeugdreclame code.</p> <p>De Stichting Reclame Code (SRC) is al 50 jaar de instantie op het gebied van zelfregulering van reclame. SRC bevordert verantwoord reclame maken met als doel de betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van reclame te waarborgen.</p> <p>In de Nederlandse Reclame Code (NRC) zijn de regels vastgelegd waar reclame aan moet voldoen. De regels zijn opgesteld in overleg met partijen die samen het adverterend bedrijfsleven vormen namelijk: adverteerders, reclameadviesbureaus en media. Op deze wijze nemen zij hun verantwoordelijkheid voor de inhoud en verspreiding van reclame-uitingen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.reclamecode.nl/consument/default.asp?paginaID=162&hID=124 • https://www.reclamecode.nl/nrc/pagina.asp?paginaID=277%20&deel=2

	<p>Van Boom, W.H., M.G Faure, N.J.H. Huls en N.J. Philipsen, Handelspraktijken, reclame en zelfregulering – Pilot-study Maatschappelijke Reguleringsinstrumenten (WODC Rapport 1535), Den Haag: BJU 2009</p> <p>Voor de NRC bestaat een groot draagvlak binnen een goed georganiseerde branche. Hierdoor houden een groot aantal adverteerders zich aan de code, ondanks het zwakke sanctiearsenaal. Reputatie is alles voor grote adverteerders zodat de aantrekkingskracht van de NRC groot is. De NRC wordt regelmatig tegen het licht gehouden en zo nodig onder maatschappelijke druk aangepast. Zo is de NRC nog voor de inwerkingtreding van de Wet OHP aan de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken aangepast. Daarmee is het een flexibel reguleringsinstrument. Het is voor de overheid een buitengewoon goedkope regulering: alle kosten worden door het bedrijfsleven gedragen. De verbindendheid is het zwakke punt: ongebonden adverteerders, hoewel in de minderheid, volgen de uitspraken van de RCC niet en dragen daardoor bij aan het beeld van „tandeloosheid“ van de NRC. Indien het echt tot een conflictsituatie komt heeft de SRC onvoldoende middelen om op te treden. Handhaving van wettelijke regels door wettelijke toezichthouders wordt als middel gezien om „cowboys“ aan te pakken.</p> <p>Wat betreft de bijzondere domeinen kan het volgende worden gesteld. De Code Telemarketing wordt gedragen door het grootste deel van een redelijk georganiseerde branche. Vooral door het gedrag van ongebonden telemarketeers is in politieke zin het beeld ontstaan dat de CTM faalt, nu geen sprake was van volledige naleving. Daar komt bij dat de interpretatie van het recht op verzet in de CTM faalde, omdat de „actieve“ interpretatie zoals voorgestaan door de overheid haaks staat op de bedrijfsvoering in de telemarketingbranche. Daarom zijn hier de grenzen van het zelfregulerend vermogen van de branche overschreden. Het ingrijpen door de wetgever en het verscherpen van toezicht zal mogelijk de naleving verbeteren, maar het zal tevens de kosten van het toezicht vergroten. De lage kosten van zelf-regulering zouden voor de overheid een prikkel kunnen zijn om er alles aan te doen om hier zelfregulering te laten voorbestaan, maar bij de totstandkoming van de wet inzake het “bel-me-niet“-register was de politieke rationaliteit sterker dan de economische rationaliteit. De Reclamecode voor alcoholhoudende dranken (RvA) is ontstaan en steeds verder aangescherpt onder maatschappelijke en politieke druk op een overzichtelijke en zeer goed georganiseerde branche. Vanwege de maatschappelijke kosten van alcoholgebruik staat de branche onder permanente maatschappelijke druk. Men is redelijk bereidwillig om zelfregulering aan te scherpen (en ook een boete-beding op te nemen), gegeven de reële dreiging van wettelijk ingrijpen. Een actieve NGO houdt de zelfreguleerders onder constante druk. Hoewel zelfregulering hier tot op heden succesvol is gebleken in die zin dat wetgeving is uitgebleven, is de invoering van de 2100-uursregeling niettemin bij wet geschied. Bij regulering van (reclame voor) consumentenkrediet valt op dat geen bijzondere Code is ontstaan, maar wel een gedetailleerde regulering van de „effectieve rente“ en een uitgebreid wettelijk toezicht-stelsel. Een blijvende actieve houding van de AFM op het acceptatiebeleid is waar te nemen, nadat eerder de wetgever was overgegaan tot „algemeenverbindendverklaring“ van zelfreguleringsnormen.</p> <p>In het licht van de hierboven besproken zelfreguleringsinitiatieven lijkt de zelfregulering van reclames in de alcoholbranche het beste voorbeeld van zelfregulering als alternatief voor wetgeving. Hier hoefde jarenlang geen wetgeving tot stand gebracht te worden terwijl de branche wel redelijk meebewoog met de wijzigende maatschappelijke opvattingen. De zelfregulering van het product consumentenkrediet lijkt een goed voorbeeld te vormen van meer wettelijk</p>
--	--

	<p>ingebedde zelfregulering. De Wft biedt een wettelijk kader, maar laat de branche vrij in het invullen van de open normen in deze wet, terwijl de toezichthouder de richting bepaalt waarin de branche zichzelf moet reguleren.</p> <p>Regulering van voedingsreclame gericht op kinderen Een verkenning van beleid in elf Europese landen (Panteia, 2015) Voedingsreclame gericht op kinderen is geregeld onderwerp van debat. Daarbij rijst de vraag welke vormen van reclame acceptabel zijn, en hoe dit gereguleerd dient te worden. In Nederland is momenteel een systeem van zelfregulering in werking. Omdat er discussie is over de vraag of dit systeem voldoende effectief is, heeft het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan Panteia gevraagd om middels een inventariserend onderzoek in kaart te brengen welke vormen van regulering in andere Europese landen worden gehanteerd, en welke (delen van) aanpakken in de Nederlandse situatie zouden kunnen worden ingevoerd. In de onderzochte landen blijkt zelfregulering de dominante aanpak te zijn voor het reguleren van voedingsreclame gericht op kinderen. Deze is vaak aanvullend op algemene wetgeving, die veelal gebaseerd is op EU-richtlijnen. De zelfregulerende codes variëren in hoe specifiek ze zijn met betrekking tot voedingsreclame gericht op kinderen, en in hoe streng ze zijn geformuleerd. Sommige landen, zoals Zweden en het Verenigd Koninkrijk, gebruiken naast zelfregulering ook specifieke wettelijkeregelgeving.</p> <p>Het is niet mogelijk eenduidige conclusies te trekken over welke vorm van regulering het meest succesvol is. Dit hangt af van veel factoren, zoals de culturele context en de reden waarom en wijze waarop de aanpak is ontwikkeld (zie de volgendeparagraaf). In algemene zin is wel te concluderen dat onder de juiste omstandigheden zelfregulering kansrijker is dan wetgeving, omdat bij strikte wettelijke voorschriften men juist op zoek gaat naar de mazen in de wet, ook als deze duidelijk niet in de geest van de wet zijn. Het is immers zeer lastig om in specifieke wettelijke voorschriften alle relevante variabelen voor dit thema af te bakenen. In het geval van zelfregulering geldt daarentegen, mits vertegenwoordigers van de voedingsindustrie en media betrokken zijn bij het opstellen van reclamecodes, zij eerder geneigd zijn om zich aan de code te houden en juist meer in de geest van deregels werken.</p> <p>Zelfregulering of wetgeving? Daarbij geldt ook dat er nadelen kleven aan wetgeving ten opzichte van zelfregulering. Vanuit een institutioneel en juridisch standpunt is het opzetten van nieuwe organisaties, wetten of processen een intensievere onderneming dan om binnen de bestaande kaders te blijven werken. Daarbij is gebleken dat, onder de juiste omstandigheden, op dit thema, zelfregulering succesvoller is dan wetgeving, omdat bij strikte wettelijke voorschriften men juist op zoek gaat naar de mazen in de wet, terwijl we juist willen dat men vanuit een algemeen geaccepteerde norm handelt.</p> <p>Aanbevelingen: Bij het ontwikkelen van nieuwe regels is politiek en maatschappelijk draagvlak en een gedeelde en gedragen probleempceptie is van belang. Hiertoe kan het onderwerp op politiek niveau worden geagendeerd of kunnen er bewustwordingscampagnes worden ingezet om het maatschappelijk belang van het onderwerp te verhogen. Het is van belang aan te sluiten bij de culturele normen in een land, dus bij wat de bevolking wel en niet acceptabel vindt wat betreft voedingsreclame gericht op kinderen. Er zal altijd een discussie blijven tussen private partijen die zo min mogelijk willen worden ingeperkt in hun vrijheid en</p>
--	---

		<p>publieke partijen en consumentengroeperingen die voor het algemeen belang van burgers of consumenten opkomen. Hoewel dit vanzelfsprekend lijkt is het belangrijk bij het ontwikkelen van een nieuwe aanpak dat dit soort belangen goed in acht worden genomen. Als men het gevoel krijgt dat er wordt geluisterd en gezocht naar een compromis, is de kans op naleving ook hoger.</p> <p>In Nederland zijn reeds veel actoren betrokken geweest bij de ontwikkeling van de huidige aanpakken voor voedingsreclame gericht op kinderen. Dit kan worden voortgezet om de kans te verhogen een deugdelijk compromis te bereiken tussen economische en sociaal-maatschappelijke belangen, en tevens om de naleving positief te beïnvloeden. Wel is hierbij van belang dat het thema als maatschappelijk belangrijk wordt beschouwd; hoe groter het gepercipieerde maatschappelijke belang, hoe groter de geneigdheid van stakeholders om meer maatregelen te nemen op het terrein van voedselreclame gericht op kinderen. Hierin ligt een belangrijke uitdaging. Uit dit onderzoek blijkt dat de samenstelling van het monitoringsorgaan veel invloed kan hebben op de striktheid van monitoring en handhaving. Aangezien de consumentenbond nu de enige betrokken partij is die opkomt voor consumentenbelangen, zou er in Nederland gestreefd kunnen worden naar een betere afspiegeling van commerciële, publieke en consumentenbelangen om zo de interpretatie van reguleringsafspraken meer in balans te brengen. Een manier om dit in te voeren zou kunnen zijn door middel van co-regulering, waar een onafhankelijk monitoringsorgaan wordt aangejaagd vanuit de overheid maar toch de interesses van private partijen in acht neemt.</p> <p>Wat betreft het monitoringsproces, dient een keuze gemaakt te worden voor een reactieve of proactieve aanpak, of een combinatie van beide. Een gecombineerde aanpak van proactieve en reactieve monitoring, inclusief preventieve toetsing, zou een optie kunnen zijn voor Nederland. Ook zou er moeten worden gekeken naar manieren om nieuwe vormen van communicatie te monitoren. Online marketing en nieuwe mediavormen zoals digitale TV en spelletjes vereisen een andere aanpak. Gespecialiseerde externe organisaties zouden hier een nuttige rol in kunnen spelen. Op dit moment zijn er in Nederland weinig consequenties als de reguleringsafspraken niet worden nageleefd. Het opleggen van beperkte boetes en afspraken over "naming en shaming" via de media, zou een begin kunnen zijn. Bij het vormgeven van sancties is het belangrijk om rekening te houden met maatschappelijke normen omtrent acceptabele en onacceptabele maatregelen.</p> <p>Uiteindelijk ligt, bij het ontwikkelen van regulering van voedingsreclame gericht op kinderen, de belangrijkste uitdaging in het komen tot een breed gedragen norm over wat er cultureel en maatschappelijk gezien als acceptabel wordt geacht met betrekking tot voedingsreclame gericht op kinderen. Indien zowel maatschappelijke, politieke en commerciële partijen samen tot overeenstemming kunnen komen over waar de grens van maatschappelijke acceptatie ligt, zal een nieuwe reguleringsaanpak meer steun krijgen, en uiteindelijk meer impact genereren.</p>
Kinder- en jeugdreclame code	OCW	<ul style="list-style-type: none"> • EU, laatste versie 2013 • Evaluatie: niet gevonden, wordt wel naar verwezen. <p>De wijze waarop kinderen en minderjarigen/jeugdigen reclame-uitingen waarnemen en/of daarop reageren, hangt af van hun leeftijd, ervaring en de manier waarop de reclame-uiting onder hun aandacht wordt gebracht. Dat een reclame-uiting bijvoorbeeld geschikt is voor minderjarigen/jeugdigen wil niet noodzakelijkerwijs zeggen dat deze reclame ook geschikt zou zijn voor kinderen. Bij het maken van reclame gericht op kinderen en minderjarigen/jeugdigen is de herkenbaarheid van de reclame-uiting belangrijk. In hoofdstuk III van deze code wordt naast de algemene regel per medium aangegeven op welke wijze daar vorm aan wordt gegeven. De Reclame Code Commissie en het College van Beroep zullen bij de beoordeling of deze code is overtreden hiermee rekening</p>

	<p>houden.</p> <p>Naast deze code blijven alle overige bepalingen van de Nederlandse Reclame Code onverkort van kracht op reclame die kennelijk geheel of gedeeltelijk tot kinderen en minderjarigen/jeugdigen wordt gericht</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hulpmiddel: https://www.reclamecode.nl/nrc/pagina.asp?paginalD=279 &deel=2 <p>Amsterdam, 7 juli 2015; Vandaag wordt de nieuwe Jeugd Reclame Wijzer aangeboden aan alle reclamemakers van Nederland. De Wijzer maakt de geldende regels voor kinderreclames uit de Nederlandse Reclamecode inzichtelijk en geeft adviezen aan reclamemakers voor het maken van verantwoorde kinder-reclames. De informatie in de Jeugd Reclame Wijzer is te vinden per productcategorie, mediavorm of reclametechniek.</p> <p>Met het publiceren van de Jeugd Reclame Wijzer levert Stichting Media Rakkers een belangrijke bijdrage aan de creatie van een veilige en verantwoorde commerciële omgeving voor kinderen. Het is daarbij namelijk van belang dat reclamemakers goed op de hoogte zijn van de zelfregulering en dat zij deze ook toepassen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kijkwijzer: https://www.mediaenmaatschappij.nl/nieuwe-jeugd-reclame-wijzer-is-leidraad-voor-verantwoorde-kinderreclame <p>Kijkwijzer/NICAM:</p> <p>Al aan het begin van de jaren tachtig drong de politiek aan op zelfregulerende maatregelen binnen de audiovisuele wereld, ter bescherming van jeugdige kijkers tegen eventuele schadelijke invloeden. Die discussie raakte in een stroomversnelling toen het audiovisuele media-aanbod explosief groeide en de Europese Commissie alle lidstaten opriep over te gaan tot actie. Dit resulteerde in 1997 tot de overheidsnota 'Niet voor alle leeftijden'. Hierin werd gepleit voor de oprichting van een onafhankelijke instelling, die moest dienen als landelijk steunpunt voor zelfregulering binnen de audiovisuele branche.</p> <p>Diverse vertegenwoordigers uit de audiovisuele sector gaven gehoor aan de oproep van de overheid. In gezamenlijk overleg werd besloten inhoud te geven aan een zelfregulerend orgaan. Uiteindelijk leidde dit in 1999 tot de oprichting van het Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media, kortweg het NICAM.</p> <p>Het instituut is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur, Wetenschap (OCW), het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het Ministerie van Veiligheid en Justitie. NICAM vervulde op haar beurt een initiërende en coördinerende rol bij de ontwikkeling van Kijkwijzer, het classificatiesysteem dat ouders en opvoeders waarschuwt tot welke leeftijd een televisieprogramma of film schadelijk kan zijn voor kinderen.</p>
--	--

		<p>Breeduit gesteund door parlement en kabinet</p> <p>De wetsvoorstellen die Kijkwijzer mogelijk maken zijn in 2000 met grote meerderheid van stemmen aangenomen door het parlement. De meeste kamerleden gaven de voorkeur aan zelfregulering en achtten de audiovisuele sector in staat om haar eigen verantwoordelijkheid te dragen. Daarnaast was er waardering voor de plannen van het NICAM om naast leeftijdsaanduidingen ook inhoudelijke informatie over de audiovisuele producties te leveren. Op 22 februari 2001 werd de nieuwe wetgeving vervolgens van kracht. De oude Wet op de Filmvertoningen behoorde daarmee tot het verleden, wat ook het einde betekende van de zogenoemde Filmkeuring.</p> <p>Controle op uitvoering</p> <p>De overheid ziet er nauwlettend op toe dat de zelfregulerende maatregelen ook daadwerkelijk worden nageleefd. Dit toezicht is gedelegeerd aan het Commissariaat voor de Media, dat periodiek het functioneren van de zelfregulering onderzoekt en evalueert. Ook het NICAM zelf verricht kwaliteitsonderzoek naar naleving van de regels. Tevens peilt zij regelmatig de perceptie en het gebruik van Kijkwijzer bij de consument.</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2008/11/21/televisiereclame-voor-sekslijnen • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2009/04/03/brief-aan-de-tweede-kamer-met-reactie-op-onderzoek-naar-seksualisering
<p>Gedragscode Wind op Land</p>	<p>EZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vanaf 2014 • Evaluatie: ja <p>Evaluatie, Gedragscode draagvlak en participatie wind op land, 10 maart 2016 (Bosch & Van Rijn)</p> <p>Op 3 september 2014 is de Gedragscode draagvlak en participatie wind op land van kracht geworden. Deze is ondertekend door de volgende partijen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nederlandse WindEnergie Associatie (NWEA) • De Natuur- en Milieufederaties • Stichting Natuur & Milieu • Greenpeace Nederland • Milieudefensie • ODE Decentraal <p>De Gedragscode committeert de ondertekenaars aan een aantal bovenwettelijke basisprincipes aangaande draagvlak en participatie. De ingezette participatieopties dienen een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement hebben. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen procesparticipatie (betrokken zijn bij de ontwikkeling van het project) en projectparticipatie (financiële participatie).</p>

	<p>Het Rijk, IPO en VNG hebben hun appreciatie over de code uitgesproken.</p> <p>De Gedragscode (zie Bijlage A) committeert NWEA-leden aan een aantal basisprincipes rond het bevorderen van draagvlak en participatie. Verder stelt de Gedragscode dat ook natuur- en milieuorganisaties dienen bij te dragen aan het bevorderen van de acceptatie van windprojecten in Nederland. Ten slotte verzoeken de ondertekenaars van de code de betrokken overheden om de Gedragscode van toepassing te verklaren voor de windprojecten waarvoor zij bevoegd gezag zijn.</p> <p>Aanbevelingen bevoegd gezag</p> <p>Het bevoegd gezag heeft de Gedragscode niet ondertekend. Toch heeft zij taken toegewezen gekregen in de Gedragscode. De grootste stap om dichterbij 6.000 MW op land te komen kan gemaakt worden als Rijk, provincies (IPO) en gemeenten (VNG) de Gedragscode op één of andere wijze nadrukkelijk onderschrijven en naleven. Ze worden dan direct medeverantwoordelijk.</p> <p>Vooraf bij het bevoegd gezag zien we nog veel ruimte voor verbetering. Bevoegde gezagen zouden de regierol moeten oppakken. In die rol kunnen ze samenwerken met projectontwikkelaars en milieuorganisaties, en in een vroeger stadium gezamenlijk een participatie- en communicatieplan opstellen. Daarnaast ontbreken er vaak kennis, capaciteit en middelen over hoe zo'n proces het best aangepakt kan worden. Op dit moment zijn veel overheden aan het 'meestribbelen'.</p> <p>Het bevoegd gezag zou veel meer verantwoordelijkheid moeten nemen voor het (communiceren van het) ruimtelijke beleid, het aanwijzen van de geschikte gebieden. Over de locatiekeuze bestaan veel vragen bij omwonenden.</p> <p>Het bevoegd gezag zou in haar regisserende rol meer nadruk moeten leggen op het versterken van acceptatie in plaats van het verkrijgen van draagvlak.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De bevoegde gezagen moeten inwoners en omwonenden beter informeren over nut en noodzaak van windenergie. • Het bevoegd gezag zou van ontwikkelaars (ook niet-leden van NWEA), bijvoorbeeld via een anterieure overeenkomst, moeten eisen dat zij werken volgens de Gedragscode. <p>Algemene aanbevelingen</p> <p>Stel Gedragscode 2.0 op:</p> <p>Ga met alle ondertekenaars om tafel om te kijken welke aanbevelingen in de Gedragscode 2.0 opgenomen kunnen worden. Probeer de nieuwe Gedragscode door alle betrokken partijen te laten ondertekenen c.q. onderschrijven.</p> <p>Ga in gesprek met het bevoegde gezagen, voornamelijk provincies (IPO) en gemeenten (VNG) om te onderzoeken op welke wijze zijn medeverantwoordelijk gemaakt kunnen worden voor het creëren van acceptatie. Het beste resultaat zou zijn als alle betrokken partijen in gezamenlijkheid verantwoordelijk zouden worden.</p> <p>Wat nemen we mee?</p>
--	--

		<p>Rol van bevoegd gezag van belang, vooral op een onderwerp waar zij ook een rol hebben belangrijk dat zij ook tekenen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/04/18/kamerbrief-met-reactie-op-rapport-evaluatie-gedragscode-draagvlak-en-participatie-wind-op-land <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.natuurenmilieu.nl/nieuwsberichten/evaluatie-gedragscode-wind-op-land-meeste-ontwikkelaars-laten-omwonenden-participeren/ • http://www.nwea.nl/ • http://energeia.nl/nieuws/515621-1603/de-evaluatie/BINARY/de+evaluatie
<p>Gedragscode Notice and Take Down (NTD) (onrechtmatige inhoud op internet)</p>	<p>EZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2008 <p>In 2008 hebben overheid, bedrijfsleven en belangenverenigingen – onder leiding van de NICC (Nationale Infrastructuur ter bestrijding van Cybercrime) – samen de gedragscode Notice and Takedown opgesteld. Deze gedragscode is in oktober 2008 gepresenteerd aan staatssecretaris Frank Heemskerk van het ministerie van Economische Zaken.</p> <p>De gedragscode is vrijwillig en beschrijft hoe particulieren en bedrijven in de online sector omgaan met klachten over onrechtmatige inhoud op internet, zoals kinderporno, plagiaat, discriminatie en aanbod van illegale goederen. ISP's en webhosters zijn bijvoorbeeld aansprakelijk voor de informatie die ze hun klanten aanbieden, wanneer zij deze informatie na een terechte klacht niet weghalen. Daarnaast biedt de gedragscode meer duidelijkheid bij het bepalen of een klacht terecht is en welke stappen bij afhandeling gevolgd dienen te worden. In januari 2009 heeft ECP het secretariaat van de werkgroep Notice and Takedown overgenomen van de NICC.</p> <p>De werkgroep valt onder de paraplu van het Platform Internetveiligheid. De belangrijkste doelstelling van de werkgroep is het beheer van de gedragscode (evalueren en eventuele wijzigingen doorvoeren) en het delen van kennis en ervaringen rond de werking van de gedragscode in de praktijk.</p> <p>Online-dienstverleners, zoals internet service providers, ontvangen regelmatig verzoeken om bepaalde informatie die op een website staat, die zij beheren, te verwijderen. Dat kan gaan om criminele phishing-sites of kinderporno, maar ook om bijvoorbeeld misbruik van logo's of discriminatie. In het verleden was vaak onduidelijk hoe zij konden optreden tegen deze informatie op het internet. De Gedragscode Notice-and-Take-Down is in het leven geroepen om de online-dienstverleners duidelijkheid te geven hoe ze kunnen optreden als zij zo'n verzoek binnen krijgen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://ecp.nl/werkgroep-notice-and-takedown • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/07/22/betere-bescherming-van-jongeren-tegen-mogelijk-schadelijk-beeldmateriaal

		<ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2012/03/16/kamerbrief-over-fiche-mededeling-actieplan-tegen-het-toenemend-gevaar-van-antimicrobiele-resistentie
Nederlandse franchise code	EZ	<ul style="list-style-type: none"> • 2016 • recent <p>Franchise is een bijzondere vorm van samenwerking en franchising is een systeem voor de afzet van goederen en/of diensten en/of de toepassing van technologie, gebaseerd op een hechte en voortdurende samenwerking tussen juridisch en financieel zelfstandige en onafhankelijke ondernemingen, de franchisegever en franchisenemer. De franchisegever verleent daarbij aan zijn individuele franchisenemers het recht en legt hen de verplichting op om een bedrijf te exploiteren volgens het concept van de franchisegever.</p> <p>De Nederlandse Franchisecode ("NFC") bevat zelfregulerende gedragsregels ten behoeve van deze voor de Nederlandse economie zo belangrijke sector en is tot stand gekomen na overleg tussen vertegenwoordigers van franchisegevers en franchisenemers. De sector heeft hiermee zelf verantwoordelijkheid genomen voor het opstellen van gedragsnormen die er toe strekken dat de belangen van zowel franchisenemers als franchisegevers in het kader van hun onderlinge samenwerking evenwichtig worden behartigd. De NFC sluit aan bij wat de sector nodig heeft en moet een levend instrument zijn. Het denken over goed franchisenemer- en franchisegeverschap blijft immers in ontwikkeling evenals de economie waarin beiden functioneren.</p> <p>Aanstaande woensdag presentatie Nederlandse Franchise Code Op woensdag 17 februari 2016 ontvangt Minister Kamp van Economische Zaken een 'Nederlandse Franchise Code' uit handen van de zogenaamde 'Schrijfcommissie Nederlandse Franchise Code'. Deze commissie van vier personen uit de sector heeft in opdracht van de minister samen met het Ministerie van Economische Zaken onder geheimhouding een code uitgewerkt. Deze code moet gaan dienen als gedragscode in de verhoudingen tussen een franchisegever en een franchisenemer in Nederland. → erg recent!</p> <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/04/02/kamerbrief-over-voortgang-versterking-van-zelfregulering-franchisector • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/10/20/kamerbrief-over-aanpak-problematiek-franchisector • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/09/25/kamerbrief-over-uitkomst-consultatie-nederlandse-franchise-code • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/02/17/kamerbrief-presentatie-nederlandse-franchise-code
Gedragscode Transparantie	EZ	<ul style="list-style-type: none"> • 2012

<p>Mobiel Datagebruik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie: ja <p>Evaluatie gedragscode transparantie mobiel datagebruik (2014): Aanleiding: Op 11 juli 2012 hebben de vier aanbieders - KPN, T-Mobile, Tele2 en Vodafone - de Gedragscode Transparantie Mobiel Datagebruik ondertekend en daarmee uitvoering gegeven aan de wens van de Tweede Kamer om met het Ministerie van EZ afspraken te maken om een minimumniveau voor de transparantie van mobiel datagebruik te bewerkstelligen.</p> <p>Aanbevelingen: Hierna volgen acht aanbevelingen die bij implementatie een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het (verder) voorkomen van bill shocks in de toekomst. De eerste drie aanbevelingen hebben betrekking op verbetermogelijkheden ten aanzien van de uitvoering van de afgesproken activiteiten zoals die zijn omschreven in de geëvalueerde gedragscode:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zorgen dat notificaties en monitoringsinstrumenten (zoals monitoringsapps en inlogwebsites) altijd het actuele (bij de klant te factureren) datagebruik weergeven óf - als dat bijvoorbeeld om technische redenen onmogelijk is - actief communiceren richting klanten dat notificaties niet altijd tijdig (kunnen) worden verstuurd. 2. Zorgen voor de aanwezigheid van een adviestool op de websites van alle aanbieders en zorgen voor het goed bevragen van de consument over het toekomstig gebruik bij fysieke verkooppunten, teneinde de consument in alle gevallen een goed geïnformeerde keuze te kunnen laten maken met betrekking tot het af te nemen datagebruik. 3. Consumenten moeten meer dan nu hun gebruik gaan monitoren (en bijvoorbeeld monitoringsapps van de aanbieders of andere externe apps gaan downloaden én die gaan gebruiken). <p>De vijf aanbevelingen hierna geven weer op welke wijze de consumentenbescherming ten aanzien van het voorkomen van bill shocks kan worden verhoogd, bijvoorbeeld door aanvullende afspraken te maken ten aanzien van de huidige door ons geëvalueerde gedragscode:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Standaard 'uit' zetten van datagebruik bij abonnementen zonder databundel. Aanleiding voor deze aanbeveling is het aantal klachten over mobiel datagebruik bij abonnementen zonder databundel en het aantal sterke signalen die tijdens het onderzoek naar voren zijn gekomen waaruit blijkt dat consumenten een bill shock hebben 'opgelopen' omdat ze (naar later bleek onterecht) veronderstelden dat ze geen data konden gebruiken. Op dit moment hebben drie van de twaalf aanbieders datagebruik nog standaard 'aan' staan bij hun meest recente abonnementsvormen. 5. Notificatie sturen bij het bereiken van de datalimiet (100%-notificatie). Op dit moment sturen twee van de twaalf merken geen notificatie bij het bereiken van de datalimiet van een abonnement met bundel (de zogenaamde 100%-notificatie). 6. Transparantie vergroten door concrete verschillen in consumentenbescherming tussen de verschillende aanbieders en abonnementen veel inzichtelijker te maken dan ze nu zijn. Aanleiding voor deze aanbeveling is dat het in de huidige situatie voor de consument niet eenvoudig is om te bepalen welke aanbie-
----------------------------------	--

		<p>ders en welke abonnementen welke mate van bescherming tegen bill shocks bieden. Het vergroten van de transparantie is bij uitstek een rol die past bij intermediaire organisaties, zoals vergelijkingssites en organisaties als de Consumentenbond.</p> <p>7. Beter beschermen van consumenten in het geval van prepaid-abonnementen waarbij een 'schuld' kan worden opgebouwd.</p> <p>8. Tot slot: een belangrijke vraag die moet worden gesteld naar aanleiding van deze evaluatie is of consumentenbescherming ten aanzien van bill shocks verder uit de concurrentiesfeer moet worden gehaald gegeven het aantal klachten en het aantal hoge rekeningen voor datagebruik in Nederland. In aanvulling op het voorgaande merken we op dat het bezien vanuit het perspectief van de consument opmerkelijk is dat er sprake is van een 'cap' bij datagebruik in het buitenland en niet bij datagebruik binnen Nederland. Voorts wijzen wij in dit kader op het onlangs gepubliceerde voorstel van de Europese Commissie voor een verordening over de interne telecommarkt. Eén van de voorstellen van deze verordening voorziet in de verplichting voor de aanbieder om de gebruiker altijd de mogelijkheid te bieden om een financiële limiet in te stellen. Bij overschrijding van de limiet wordt de dienstverlening geblokkeerd tenzij de gebruiker zelf heeft verzocht om voortzetting van de dienstverlening.</p> <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/10/17/kamerbrief-over-telecommeringmarkt • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/03/25/kamerbrief-evaluatie-gedragscode-transparantie-mobiel-datagebruik
<p>Gedragscode SMS dienstverlening</p>	<p>EZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2010 <p>De sector heeft aangegeven bereid te zijn tot forse aanscherpingen van de gedragscode. Ik vind dat positief. De sector heeft echter wel een geloofwaardigheidsprobleem. Om de aanscherpingen in de gedragscode daarom te ondersteunen en te waarborgen, zal ik tegelijkertijd wetgeving voorbereiden. Daarnaast zal de Consumentenautoriteit ook de komende periode binnen de haar ten dienste staande mogelijkheden stevig handhavend optreden tegen overtreders van de vigerende wet- en regelgeving. Ook zal ik via bijvoorbeeld het programma Digivaardig & Digibewust het onderwerp sms-diensten beter onder de aandacht brengen van kwetsbare groepen, zoals met name jongeren.</p> <p>De afgelopen periode heb ik regelmatig overleg gevoerd met de Stichting SMSGedragscode en met andere betrokken partijen. Ik verwacht nu dat de sector uiterlijk 1 maart 2010 een flink aangescherpte gedragscode in werking zal laten treden.</p> <p>Daarnaast bereid ik zoals gezegd wetgeving voor, zodat geborgd is dat de combinatie van aangescherpte zelfregulering en wetgeving een structurele oplossing biedt voor de gesignaleerde problematiek.</p> <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2009/10/21/antwoorden-op-vragen-van-het-lid-gerkens-over-de-gedragscode-sms-dienstverlening • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2009/04/03/klachten-over-sms-dienstverleners-na-invoering-van-de-aangescherpte

		<p>gedragscode-van-mei-2008</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2010/04/28/terugblik-2009-consumentenautoriteit • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2010/02/22/voortgangsrapportage-agenda-telecomconsument
Gedragscode voor toegang tot biologisch materiaal en het gebruik van octrooicenties:	EZ	<p>Gaat specifiek over hoe om te gaan met in het verleden te breed verleende octrooien. Laatste dat ik heb kunnen vinden is van 2013 en daar staat dat code nog niet is vastgesteld.</p> <p>Bron:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2011/09/21/beantwoording-kamervragen-octrooproblematiek-van-kwekers
Gedragscode die VOI©E: verbetering incasso auteursrecht en naburige rechten	EZ	<p>Gaat niet over branchecode maar over richtlijn die iets zegt over aanpassing van wijze van beleggen van opbrengsten auteursrechten. Onduidelijk is of deze al gepubliceerd is in STC lijkt verder weinig toe te voegen.</p> <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2009/05/29/samen-werken-aan-verbetering-incasso-auteursrecht-en-naburige-rechten • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2015/07/02/tk-advies-voice-wetsvoorstel-van-het-voorontwerp-implementatie-collectief-beheer
Ontwikkeling gedragscode wachttijden 0900 nummers	EZ?	<p>Dit betreft gedateerde informatie. Er is wel een (vernieuwde) gedragscode (2009) maar die kan ik niet vinden, wel het deel voor opta medewerkers. Bijzondere daarin is dat zij de eed of belofte weer moeten afleggen. Verder niets kunnen vinden over evaluatie.</p> <p>Bron:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2007/12/06/090x-wachttijden
Gedragscode groen	EZ	<p>Gedragscode groen:</p> <p>Van de site: GEDRAGSCODEGROEN.NL is geen gedragscode maar een hulpmiddel bij het maken van een plan van aanpak. Strekking: overheden zijn verplicht zich te houden aan de F&F wet. Zij moeten maatregelen nemen om inheemse soorten te beschermen. De gedragscode groen is een 'ontzorgpakket' om dit voor overheden eenvoudiger te maken.</p> <p>Conclusie: bij V&G zijn er tal van vergelijkbare hulpmiddelen, denk aan branche RI&E's en branche AC's. Dit voorbeeld valt buiten scope.</p> <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2007/09/20/verslag-consultatiebijeenkomst-evaluatie-natuurwetgeving • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2008/07/11/verkeer-natuur-en-waterstaat • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2008/07/14/doelmatigheid-uitvoering-natuurwetgeving

		<ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2010/04/19/rapport-veredelde-zaken • http://www.ondernemersplein.nl/regel/gedragscode-flora-faunawet/ • http://www.gedragscodegroen.nl/gedragscode-programma
<p>Corporate Governance Code</p>	<p>EZ/SZ W/FZ/ V&J</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2003 eerste versie • 2009 laatste versie • Evaluatie: ja <p>Uit de Kamerbrief van Kamp (19-6-13)</p> <p>De Code betreft zelfregulering en bevat breed gedragen principes en best practice bepalingen over corporate governance voor beursondernemingen. Beursondernemingen leggen in hun jaarverslag verantwoording af over de naleving van de Code via het 'pas toe of leg uit'-beginsel. Dit houdt in dat beursondernemingen de codebepalingen dienen toe te passen dan wel gemotiveerd dienen uit te leggen waarom een codebepaling niet wordt toegepast. De Commissie monitort de naleving van de Code door beursondernemingen en rapporteert hierover jaarlijks.</p> <p>Code bestaat sinds 2004 en wordt sinds 2005 gemonitord door een publiek private commissie betaald door kabinet. De code kent geen sanctie mogelijkheden. Ondanks dat Kamp aangeeft dat er sprake is van zelfregulering, is er wel een wettelijke basis. Het principe is eenvoudig: comply or explain. Bij non conformiteit wordt nog niet aan 'naming & shaming' gedaan, maar wordt in beslotenheid geacteerd (ook aan 'faming' wordt niet gedaan). In 2012 heeft SEO onderzoek gedaan naar effectiviteit van de code ook in vergelijking met buitenland. Compliance is hoog (90%+) alternatieven zijn onderzocht. Ondanks dat er geen sancties zijn heeft de code duidelijk zo'n gewicht dat bedrijven, indien aangesproken, wel actie ondernemen. Ook legt de code de lat iedere keer een stukje hoger. Dit wordt geaccepteerd.</p> <p>Conclusie: de code is een geaccepteerd instrument dat goed is ingebed in de NL corporate samenleving. Naar aanleiding van het SEO rapport uit 2013 is besloten de code te handhaven inclusief commissie. Interessant is dat ondanks een mate van vrijblijvendheid de code breed wordt gedragen. In het SEO rapport staan de resultaten van een enquête waarin bestuurders werd gevraagd of zij, als de code zou vervallen, door zouden blijven gaan met rapporteren volgens de code. Op wat details na werd daar bevestigend op geantwoord. Vraag is welke mechanismen achter de compliance zitten. In de wet is het 'comply or explain' principe vastgelegd, maar de eisen in de code zelf, zoals bijv. de max. grootte van de gouden handdruk, zijn niet wettelijk. Het SEO rapport gaat beperkt in op de succes- en faalfactoren. Opvallend is wel dat die onderwerpen die raken aan transparantie (beloning bestuurders) slechter scoren dan algemene onderwerpen. Het feit dat het om beursgenoteerde bedrijven gaat die vanuit andere wetten toch al het nodige moeten publiceren lijkt van grote invloed te zijn. Dit uit zich ook in de enquête omdat daar wordt aangegeven dat de rapportage bij voorkeur beperkter/korter moet en minder overlap moet hebben met rapportage volgend uit andere wetten. Tot slot valt op dat de aanbeveling om MVO apart op te nemen niet is overgenomen door het kabinet (want hoort toch al onder 'goed ondernemerschap').</p>

		<p>Bruikbaarheid: De code is deels vergelijkbaar met de governance code in de infra, daar hebben partijen zich ook gecommitteerd en zijn er geen sancties, maar daar is de naleving nog niet zo hoog.</p> <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/06/19/kamerbrief-over-kabinetsreactie-op-rapport-2012-van-de-monitoring-commissie-corporate-governance-code-en-kabinetsreactie-op-ond • http://www.commissiecorporategovernance.nl/corporate-governance-code
Gedragcode behandeling letselschade	V&J	<ul style="list-style-type: none"> • 2006, laatste versie 2012 • Evaluatie: ja, maar zeer inhoudelijk <p>Richtlijnen voor de schaderegeling. Het doel is: meer duidelijkheid, betere communicatie, snelle oplossing voor geschillen.</p> <p>Voor de afwikkeling van letselschades zijn in overleg met betrokken partijen richtlijnen opgesteld. Deze zijn neergelegd in de Gedragcode Letselschadebehandeling. In deze gedragscode staat het slachtoffer centraal: respectvol handelen bevordert een harmonieuze afwikkeling. Wanneer de onderlinge communicatie goed verloopt en de genoemde termijnen worden gevolgd, zullen in het dossier waarschijnlijk geen onnodige vertragingen optreden.</p> <p>Bronnen:</p> <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://www.sin-nl.org/evaluatie-gedragscode-behandeling-letselschade-gbl-universiteit-van-tilburg-18-6-09/ • https://www.verzekeraars.nl/verzekeringsbranche/dossiers/letselschade/Documents/Diepteanalyse_GBA.pdf <p>Overheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2008/11/07/congres-nationaal-platform-personenschade • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2012/06/06/inontvangstname-van-de-medische-paragraaf-bij-de-gedragscode-behandeling-letselschade • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2010/01/20/5637543-wetsvoorstel-affectieschade-28-781
Gedragcode promotionele kansspelen	V&J	<ul style="list-style-type: none"> • 2006, laatste versie 2014 • Evaluatie: ja <p>Opvallend is dat de voortgangsrapportages kansspelen zich slechts uitstrekken tot 2010 (zesde rapportage). De code pretendeert een zelfreguleringsinstrument te zijn, alleen: alle elementen uit de code staan ook in de wet. Doel van de code is het beschermen van kwetsbare groepen, eisen aan inhoud van reclame en regels rondom sponsoring (dat zijn eigenlijk geen eisen maar vooruit).</p>

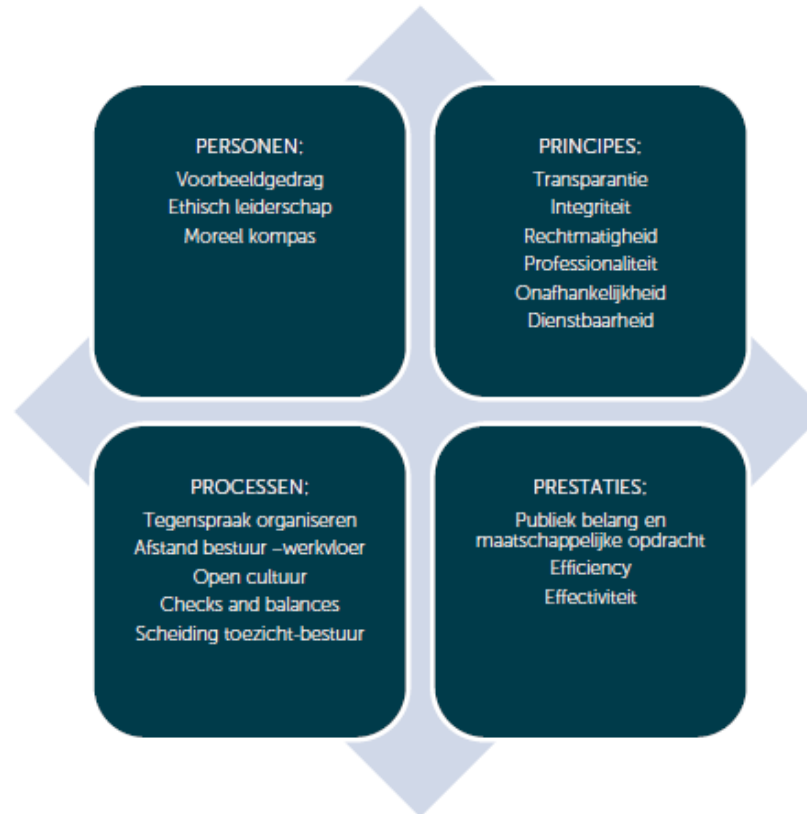
		<p>De code wordt beheerd door het NKP, waar de vergunninghouders deel van uitmaken. De code bestaat sinds 2004 en wordt periodiek (jaarlijks) gemonitord. Onduidelijk is waarom de monitoring na 2010 is gestopt.</p> <p>Uit de zesde rapportage blijkt dat de code redelijk werkt maar dat er wel verbeterpunten zijn. Er lijken geen sanctiemogelijkheden te zijn. Correcties lijken eerder te lopen via klachten bij de reclame code commissie en opvattingen van belanghebbende organisaties zoals de consumentenbond, GGZ en AGOG. In 2014 is er een nieuwe versie gekomen, met wijzigingen en aanvullingen. Ook is ondertussen de Kansspelautoriteit in werking getreden als toezichthouder. Begin 2015 heeft de branche de campagne 'speel bewust' gestart. Deze maakt onderdeel uit van de code.</p> <p>Recent (7-7-16) is een nieuwe wet op de kansspelen aangenomen en is de EK bezig met de voorbereidingen van een onderzoek.</p> <p>Conclusie: alhoewel het lijkt alsof de branche zelfregulering heeft wordt het meeste 'gewoon' bij wet geregeld. Het toezicht is weliswaar naar een Autoriteit verhuisd (ipv bij V&J) maar de facto blijft er toezicht. De campagne speel bewust lijkt eerder ingegeven door externe drivers dan door intrinsieke motivatie vanuit de branche.</p> <p>Al met al lijken er weinig aanknopingspunten te maken naar V&G.</p> <p>Bron:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2009/07/27/5612003-evaluatie-gedrags-en-reclamecode-kansspelen <p>De belangrijkste wijzigingen en de rol van de Kansspelautoriteit als toezichthouder op de naleving van de gedragscode promotionele kansspelen, leest u hieronder. De gewijzigde gedragscode zal bij vaststelling van het wetsvoorstel Kansspelen op afstand - het wetsvoorstel dat na vaststelling, online kansspelen onder vergunning mogelijk maakt - wederom worden herzien.</p> <p>Waarom een nieuwe gedragscode?</p> <p>Na evaluatie van de gedragscode werd duidelijk dat enkele aanpassingen en verduidelijkingen op hun plaats zijn. Naar aanleiding hiervan heeft het ministerie van Veiligheid en Justitie de gedragscode gewijzigd.</p> <p>De gedragscode promotionele kansspelen is in het leven geroepen om:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tegemoet te komen aan de behoefte van het bedrijfsleven om promotionele kansspelen aan te bieden en aan de behoefte van consumenten om daar aan deel te nemen; 2) een einde te maken aan de wildgroei van het aanbod van kansspelen zonder vergunning. <p>Bron:</p> <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://www.kansspelautoriteit.nl/nieuws/alle-nieuwsberichten/december/1-januari-2014/
Validatiestelsel filantropie	V&J	In 2011 hebben de SBF en de rijksoverheid het convenant 'Ruimte voor geven' ondertekend. Hierin is onder andere overeengekomen dat in 2013 een valida-

(geen code)		<p>tiestelsel moet worden vormgegeven voor filantropische instellingen in Nederland. Dit validatiestelsel moet voorzien in één gedragscode, één keurmerkstelsel en in door de branchepartners te onderhouden internetportalen waar burgers en andere geïnteresseerden informatie over de leden van de brancheorganisaties kunnen vinden.</p> <p>Op 3 april 2013 is het rapport 'Quick Scan Validatiestelsel Filantropie' uitgebracht, waarin drie varianten zijn beschreven voor de verdere ontwikkeling van het validatiestelsel.</p> <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://www.kennisbankfilantropie.nl/nieuws/nieuws/2013/05/14/quick-scan-validatiestelsel-filantropie <p>Overheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2012/09/21/aanbiedingsbrief-visie-op-toezicht-en-verantwoording-in-de-filantropische-sector • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/10/18/tk-validatiestelsel-filantropie • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/04/26/toelichting-validatiestelsel-gericht-op-het-publieksbelang-in-zake-filantropie • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/11/13/antwoorden-op-kamervragen-van-de-leden-omtrent-en-van-toerenburg-beiden-cda-over-het-validatiestelsel-voor-anbi-s-en-het-afloep • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2012/09/21/visie-op-toezicht-en-verantwoording-in-de-filantropische-sector
Bescherming persoonsgegevens	V&J	<p>Wet bescherming persoonsgegevens (WBP)</p> <p>Deze wet uit 2001 geeft invulling aan de EU Richtlijn. In de wet is veel ruimte geschapen voor zelfregulering. Idee van de wetgever was dat branches via branche codes zelf deze uitvoering van de wet ter hand zouden nemen. In 2007 en 2008 is evaluatie onderzoek gedaan naar de WBP.</p> <p>Uit die evaluaties bleek dat branches nog weinig vaart hadden gezet bij het opstellen van codes. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft op haar site informatie over het opstellen van een code geplaatst https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/zelf-doen/gedragscodes</p> <p>Sinds 2009 is de goedkeurende verklaring van de Autoriteit komen te vervallen. Op de site staan slechts vier goedgekeurde codes</p> <p>De Autoriteit (voorheen CBP) doet zelf onderzoek naar naleving. Die rapporten staan op de site. Zoeken met code(s) levert op dat er voornamelijk onderzoek plaats vindt n.a.v. incidenten. Onderzoek uit 2016 naar gemeenten leert dat daar nauwelijks codes worden gebruikt en daar waar dit wel het geval is deze te algemeen zijn verwoord.</p> <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2009/02/18/eindrapport-evaluatie-wet-bescherming-persoonsgegevens-wat-niet-weet-wat-niet-deert • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2007/05/15/evaluatie-wet-wbp-doc-7753
Gedragscode publieke omroep	OCW	<ul style="list-style-type: none"> • Gedragscode goed bestuur, laatste versie 2012

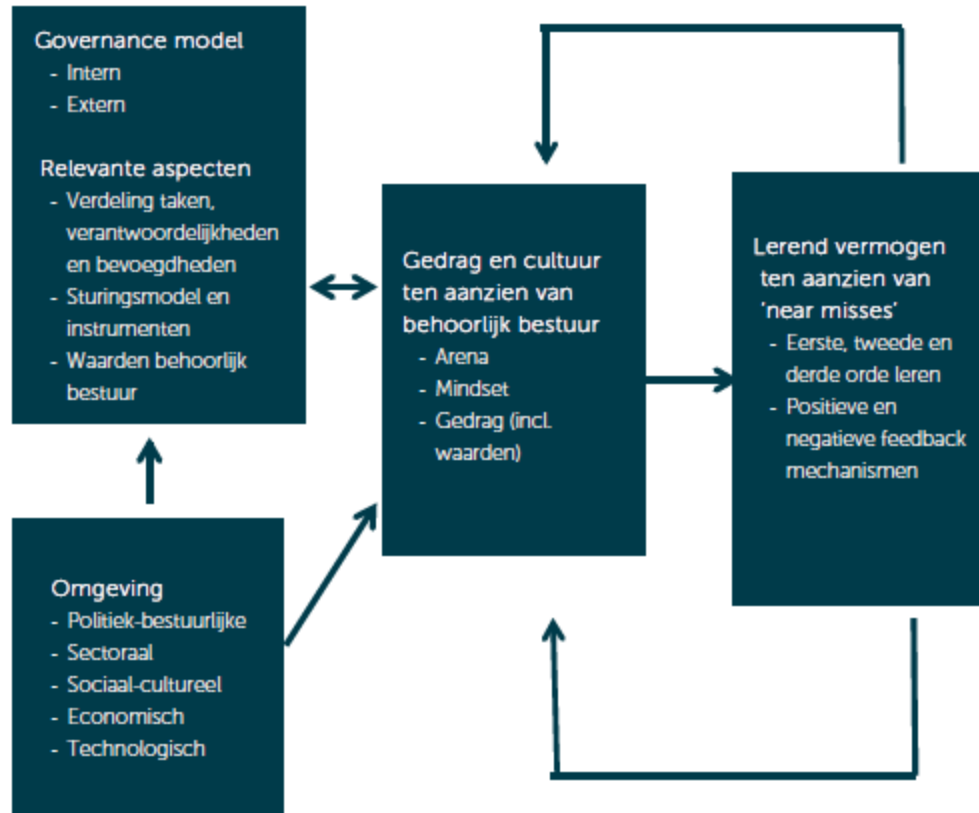
		<ul style="list-style-type: none"> • Governance code. • Evaluatie: ja <p>Weinig aanknopingspunten, evt evaluatie en manier van invoeren.</p> <p>Evaluatie 2009: http://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/D871137_gedragscode%20publieke%20omroep.pdf</p> <p>Bronen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2009/06/29/brief-aan-de-tweede-kamer-over-informatie-ter-voorbereiding-op-debat-schending-mediawet-en-gedragscode-n-a-v-artikel-nrc <p>Google: http://www.npointegriteit.nl/</p>
<p>Branchecode onderwijs MBO/HBO</p>	<p>OCW</p>	<ul style="list-style-type: none"> • laatste versie MBO 2014, HBO 2013? • Governancecode • Evaluatie: ja (2015) <p>Eindrapport behoorlijk bestuur van onderwijs instellingen Erasmus Universiteit 9-2015 Rapport in opdracht van OC&W, bestrijkt gehele voortgezet onderwijs.</p> <p>In dit onderzoek gaan we daarom niet alleen na hoe de principes en waarden waar behoorlijk bestuur naar verwijst daadwerkelijk een rol hebben gespeeld in het vermogen van onderwijsinstellingen om effectief om te kunnen gaan met gebeurtenissen en ontwikkelingen die verregaande consequenties zouden kunnen hebben gehad voor het voortbestaan en de legitimiteit van de instelling. We gaan ook na of deze instellingen daarvan daadwerkelijk geleerd hebben dan wel geleerd hebben van ervaringen in het verleden of ervaringen bij andere instellingen</p> <p>Het doel van dit onderzoek is om aan de hand van een aantal concrete gebeurtenissen te laten zien dat 'behoorlijk bestuur' kan werken en dus ook doorwerking heeft in het gedrag van verschillende belanghebbende partijen die in en rondom onderwijsinstellingen werkzaam zijn. Daarbij denken we niet alleen aan de rol die besturen en toezichthouders vervullen maar ook aan leerkrachten, medezeggenschapsorganen, ouders, leerlingen en het ondersteunende personeel</p> <p>In het onderzoek staan 'near misses' en hetgeen de organisatie ermee heeft gedaan, centraal. De code behoorlijk bestuur wordt als leidraad gehanteerd.</p> <p>Dit rapport leent de definitie van behoorlijk bestuur: Behoorlijk bestuur: samenspel tussen principes, prestaties, processen, personen Goed bestuur wordt vaak gezien als het organiseren van bepaalde samenhang tussen de zogenaamde vier p's: principes, prestaties, processen en personen</p>

(Cie. Van Montfort, 2012; Broers & Van Montfort, 2006; WRR, 2004).

model:

Figuur 2.1: Conceptueel model

In het rapport worden casussen beschreven, inclusief de 'time line' van acties na het incident. Die incidenten zijn zeer divers (van demografisch, bevolkingskrimp via examenfraude tot aan wapens op school).

De rol van de code bij deze incidenten wordt besproken. De code heeft geen expliciete rol gespeeld, maar 'de geest van de code' was wel belangrijk. Blijk-

		<p>baar waren de onderliggende principes deels geïnternaliseerd</p> <p>.</p> <p>In de conclusies wordt aangegeven dat het belangrijk is dat er sprake is van een lerende organisatie, dat de rol van de RvT sterker kan, dat openheid belangrijk is en dat 'klein binnen groot' geaccepteerd moet worden (oftewel, laat organisatieonderdelen zelf aan de slag gaan, stuur alleen op hoofdlijnen en accepteer cultuurverschillen).</p> <p>De code goed bestuur lijkt te werken, vraag is alleen in hoeverre deze te vertalen is naar V&G. Het conceptueel model en de 4P benadering zouden een leidraad kunnen vormen.</p> <p>Bronnen:</p> <p>Links:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/05/25/kamerbrief-over-resultaten-doorlichting-nederlands-onderwijsstelsel • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/05/10/kamerbrief-over-alternatieven-voor-of-naast-de-lumpsum • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/09/01/behoorlijk-bestuur-van-onderwijsinstellingen • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2006/09/13/nota <p>MBO</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/11/23/wetsvoorstel-wijziging-wet-educatie-en-beroepsopleiding • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/10/23/kamerbrief-over-het-niet-toelaten-van-jongeren-tot-het-mbo-ouderbetrokkenheid-en-studerende-moeders • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2014/02/05/branchecode-goed-bestuur-mbo <p>HBO</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2013/10/31/branchecode-goed-bestuur-hogescholen
Code banken: (informatieverstrekking aan de consument van financiële diensten)	FZ ⁵	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2008/06/27/nota-informatieverstrekking-aan-de-consument-van-financiële-diensten
Gedragscode hypotheecaire financieringen	FZ	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2011/03/21/gedragscode-hypotheecaire-financiering • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2009/05/18/antwoorden-op-kamervragen-kamerlid-irrgang-over-hypotheek-van-de-dsb

⁵ Gedragscodes gelinkt aan het domein financiën zijn niet verder uitgewerkt.

		<ul style="list-style-type: none"> bank https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2008/10/01/antwoorden-op-kamervragen-nhp-subprimecrisis-in-nederland https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2010/11/29/amvb-hypothecaire-kredietverlening https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2011/03/21/gedragscode-hypothecaire-financieringen https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2011/05/16/antwoorden-kamervragen-aanscherping-hypotheekregels
Gedragscode verzekeraars	FZ	<ul style="list-style-type: none"> https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/04/28/antwoorden-op-kamervragen-over-investeringen-van-verzekeraars-in-bont-en-leer https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/01/22/eindrapportage-governance-principes-verzekeraars
Gedragscode Verwerking Persoonsgegevens Financiële Instellingen	FZ	<ul style="list-style-type: none"> https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/04/12/kamerbrief-ao-fintech-17-maart
Discussie gedragscode Vastgoed CV's	FZ	<ul style="list-style-type: none"> https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2008/08/06/antwoorden-op-kamervragen-over-vastgoed-cv-s
DUFAS principles of fund governance: beleggingsinstellingen:	FZ	<ul style="list-style-type: none"> https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2008/07/10/governance-beleggingsinstellingen
Gedragscode Medische hulpmiddelen	VWS	<ul style="list-style-type: none"> 2011 <p>De gedragscode is bedoeld om de samenwerking tussen de zorg en de fabrikanten van medische hulpmiddelen transparanter te maken. Het gaat om de volgende vier uitgangspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - voorkoming ongewenste beïnvloeding - gerechtvaardigde grondslag en redelijkheid - documentatie - verantwoording / transparantie <p>De code is in 2011 opgesteld en de reikwijdte is vergroot doordat ook de koepels (NVZ en NFU) zich erachter hebben geschaard en daarmee alle bij hen werkende betrokkenen.</p> <p>Interessant is dat er een register is waarin de financiële relaties tussen instellingen en individuen tov leveranciers wordt vermeld (op basis van eigen verklaring).</p> <p>Idee is dat samenwerking tussen leveranciers en zorg noodzakelijk is, alleen wel op 'nette' manier. Het kabinet gaat uit van zelfregulering en brengt het niet onder de wet kwaliteitszorg.</p>

		<p>Kabinet stuurt wel aan op regelgeving op EU niveau omdat medische hulpmiddelen regelgeving ook op EU niveau wordt aangestuurd.</p> <p>De code is, voor zover vergeleken kan worden met andere, zeer gedetailleerd. Voor allerlei zaken is in detail uitgewerkt wat wel en niet mag (geschenken, bonussen, congressen, dienstverlening etc).</p> <p>Of en in hoeverre de code succesvol is, is moeilijk in te schatten. Partijen lijken tevreden en het Kabinet ziet geen reden voor meer sturing.</p> <p>De vertaling naar V&G is lastig. Het betreft hier een zeer specifiek domein. Qua detaillering lijkt de code wat op de branche AC's. Opvallend is de openbaarheid van de relaties tussen zorgprofessionals met de industrie.</p> <p>Zo'n openbaarheid zou wellicht interessant kunnen zijn om in te voeren voor arbo adviesbureaus en zelfstandig gevestigde adviseurs.</p> <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/12/19/kamerbrief-over-beleidsbrief-gunstbetoon-in-de-medische-hulpmiddelensector__vergelijking-et-code-geneesmiddelen-reclame • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2012/05/22/beantwoording-kamervragen-over-fraude-tandartsen-met-implantaten • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2012/04/17/sectorstudie-medische-hulpmiddelen
<p>Code geneesmiddelen reclame</p>	<p>VWS</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gebaseerd op EU richtlijn 1992 • Reclamecode <p>De Gedragscode Geneesmiddelenreclame heeft betrekking op de reclame voor geneesmiddelen gericht op beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg. In deze Gedragscode zijn onder meer specifieke bepalingen terug te vinden omtrent mondelinge, schriftelijke en audiovisuele geneesmiddelenreclame. Daarnaast worden ook regels beschreven omtrent de te hanteren gastvrijheid bij congressen, symposia en andere bijeenkomsten, de regeling van premies, geschenken en andere voordelen en eisen die worden gesteld aan bepaalde vormen van onderzoek. De Code Geneesmiddelenreclame is van toepassing op reclame initiatieven, niet op informatieverstrekking. Reclame initiatieven zijn gericht op overtuiging.</p> <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.doktersacademie.nl/losse-pagina-dac/code-geneesmiddelenreclame • http://www.cgr.nl/Gedragscode-Geneesmiddelenreclame <p>Overheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2006/11/13/toelichting-bij-werkafspraken

Gedragcode Openheid Medische Aansprakelijkheid (GOMA)	VWS	<ul style="list-style-type: none"> • 2012 <p>Patiënten die te maken hebben met onbedoelde medische schade mogelijk als gevolg van een medische fout, kunnen vanaf nu terugvallen op de “Gedragcode Openheid medische incidenten; betere afwikkeling Medische Aansprakelijkheid”, de GOMA.</p> <p>De gedragcode zorgt voor optimale helderheid voor patiënten na een medisch incident. Zorginstellingen, verzekeraars en belangenbehartigers hebben zich aan deze gedragcode verbonden.</p> <p>Het belang van de patiënt moet centraal staan bij de afwikkeling van klachten of claims na een medisch incident. Dat besef werd al door de betrokken organisaties breed gedeeld. De rapporten van Stichting De Ombudsman en de NPCF over negatieve ervaringen van patiënten na een medisch incident, waren een duidelijk signaal voor de branche om gezamenlijk te werken aan het verbeteren van de positie van de patiënt. De Letselschade Raad heeft dit project gefaciliteerd.</p> <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://www.deletselschaderaad.nl/index.cfm?page=News&item=Gedragcode+Openheid+medische+incidenten;+betere+afwikkeling+Medische+Aansprakelijkheid+(GOMA)+zorgt+voor+helderheid+voor+pati%C3%ABnter+na+medisch+incident • http://www.deletselschaderaad.nl/library/books/GOMA/ <p>Overheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2011/05/16/kamerbrief-onderzoek-boete-overschrijden-termijn-goma
Gedragcode PGB bureaus	VWS	<p>Dit is uit 2009. Sindsdien is er veel veranderd in de wetgeving en aansturing (o.a. WMO). Uit de pers blijkt dat de problematieken met de pgb's en bureaus nog niet over zijn. Duidelijk voorbeeld van poging tot zelfregulering (in dit geval op zich een goed idee) waarin perverse prikkels, te weinig controle, veel geld en niet weerbare klanten leidt tot uitwassen. Er is nog geen nieuwe gedragcode. Valt vanwege deze redenen buiten scope.</p> <p>Bron:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2009/06/30/gedragcode-pgb-bureaus
Beleidsdocument 'veilig melden' (zorg):	VWS	<p>Geen code</p> <p>'Incidenten melden' vormt onderdeel van het veiligheidsmanagementsysteem (VMS) dat elk ziekenhuis sinds 2008 moet hebben. Door melding en analyse van incidenten en (bijna) fouten kan de kwaliteit en veiligheid van de zorg worden verbeterd. Systeemfouten kunnen worden opgespoord en risicovolle situaties voor patiënten kunnen worden weggenomen. Het VMS vormt het systeem waarmee ziekenhuizen continu risico's signaleren, verbeteringen doorvoeren en beleid vastleggen, evalueren en aanpassen. Het is daarmee de verankering van patiëntveiligheid in de praktijk.</p> <p>Er is een beleidsdocument veilig melden (2007):</p>

		<p>http://www.vmszorg.nl/_library/5555/beleidsdocument-veilig-melden-compleet%20pdf.pdf</p> <p>De praktijkgids is interessant voor alle betrokkenen bij het Veilig Incident Melden. Voor het positioneren van VIM is het belangrijk dat de raad van bestuur van uw ziekenhuis het belang van melden en analyseren van incidenten onderschrijft. Ook is draagvlak vanuit de medische staf, verpleegkundige adviesraad en het management nodig voor het informeren en enthousiasmeren van collega's. Een multidisciplinair VIM-team zorgt voor brede kennis bij het analyseren van incidenten en het adviseren van verbeteracties. In een VIM-team kunnen deelnemen: een medisch specialist, afdelingsmedewerkers zoals een verpleegkundige en polikliniekassistente, een arts-assistent en eventueel secretariaat voor administratieve ondersteuning.</p> <p>Bronnen:</p> <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.knmg.nl/advies-richtlijnen/dossiers/veilig-melden.htm • http://www.vmszorg.nl/_page/vms_inline?nodeid=4641&subjectid=6714 <p>overheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2008/04/23/veilig-melden-incidenten-in-de-zorg
Branchecode seksueel misbruik	VWS	<p>Code niet gevonden, wel meldcode, gericht op personen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/08/26/beantwoording-kamervragen-over-regeldruk-bij-de-nieuwe-jeugdwet <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://seksueelgeweld.info/beleid_seksueel_geweld/overheidsbeleid/wet_verplichte_meldcode
Gedragscode klokkenluiders	BZK	<ul style="list-style-type: none"> • 2003 <p>De meeste werkgevers en werknemers zijn niet bekend met de gedragscode voor het melden van misstanden in bedrijven door klokkenluiders. Wel hebben de meeste bedrijven voorzieningen waarvan klokkenluiders gebruik kunnen maken.</p> <p>Dat blijkt uit onderzoek in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken, dat maandag naar de Tweede Kamer is gestuurd. De Stichting van de Arbeid (STAR), waarin werkgevers en werknemers zitten, heeft de gedragscode in 2003 opgesteld. In de code staat beschreven waaraan regelingen voor klokkenluiders moeten voldoen.</p> <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1515064/2006/06/26/Gedragscode-klokkenluiders-onbekend-bij-werkgevers.dhtml <p>Bijna driekwart van de werkgevers is niet bekend met de code. Ook de meeste werknemers (64 procent) kennen hem niet. Slechts een op de tien bedrijven heeft een specifieke procedure voor het aan de kaak stellen van misstanden. In vrijwel geen enkele cao zijn er afspraken over gemaakt.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2008/11/17/adviesaanvraag-klokkenluiden
Branchecode vastgoed	BZK	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2012/07/03/aanbiedingsbrief-rapportage-functioneren-van-vve-s-update-2012-en-verbetervoorstellen
Governance code woningcorporaties	BZK	<ul style="list-style-type: none"> • Laatste versie 2015 • Evaluatie: lessen uit buitenland • Governance code <p>In de Governance code woningcorporaties staan de basisregels voor goed bestuur en goed toezicht beschreven. De code geeft richting aan de wijze waarop bestuur en raad van commissarissen functioneren en de wijze waarop zij verantwoording afleggen over hun resultaten. Bij de toepassing van de Governance code gaat het om de essentie van de principes en bepalingen uit de code. Het alleen correct toepassen en uitleggen van (de toegestane) afwijkingen door corporaties zonder na te denken over de bedoeling van de code, is onvoldoende om good governance (goed bestuur) te bereiken. Het gaat vooral ook om de verantwoordelijkheid van bestuur en commissarissen voor hun eigen houding en gedrag, als individu en als collectief. Good governance moet 'tussen de oren' zitten.</p> <p>Hulpinstrument naleving: http://www.aedes.nl/content/artikelen/bedrijfsvoering/governance-en-integriteit/governancecode/hulpinstrument-governancecode.xml</p> <p>De sector heeft diverse eisen voor governance vastgelegd in de Governance code. Deze code is echter vrijblijvend. Het heeft ook een aantal grote incidenten in de afgelopen periode niet kunnen voorkomen.</p> <p>Omdat zelfregulering via de Governance code tekort schoot, achtte het vorige kabinet aanvullende wettelijke maatregelen nodig. Het wetsvoorstel tot herziening van de Woningwet, waarover de Raad van State in juli 2010 heeft geadviseerd biedt hiertoe de basis. Dit advies wordt verwerkt in het wetsvoorstel.</p> <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/richtlijnen/2010/11/05/introductiedossier-bewindsliden-portefeuilles-wonen-wijken-integratie-en-rijksgebouwendienst • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2012/09/26/beantwoording-kamervragen-over-bezoldiging-corporatiebestuurders-en-bedrijfslasten-woningcorporaties • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2007/10/15/toespraak-minister-vogelaar-voor-vereniging-toezichthouders-woningcorporaties-vtw-10-oktober-2007-toespraak-minister <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://www.vtw.nl/data/media/files/Publicatie_Governancecode_Hulpinstrument.pdf

		<ul style="list-style-type: none"> • https://www.sshxl.nl/sites/default/files/Governancecode%20woningcorporaties.pdf
Gedragsregels voor Uitzendbureaus	SZW	<p>Geen code.</p> <p>Er bestaat behoefte aan flexibele arbeid, zowel bij werknemers als bij werkgevers. Uitzendondernemingen voorzien in die behoefte en vervullen daarnaast een allocatieve functie op de arbeidsmarkt. De wetgeving, in het bijzonder de Wet allocatie arbeidskrachten door intermediairs (Waadi) voorziet in een basisniveau van bescherming en ordening terzake het ter beschikking stellen van arbeidskrachten. In aanvulling op dat basisniveau rekenen de ABU (Algemene Bond Uitzendondernemingen) en zijn leden het tot hun verantwoordelijkheid om extra normen vast te leggen met betrekking tot het behoorlijk gedrag van leden van de ABU, ter waarborging van een maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering en ter bevordering van de deskundigheid en betrouwbaarheid van de leden van de ABU. Ingevolge artikel 20 lid 1 van de statuten van de ABU dienen de leden van de ABU de onderstaande gedragsregels in acht te nemen. (bron: gedragsregels)</p> <p>Bron:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2012/09/10/aanpak-malafide-uitzendbureaus
Branchecode Kinderopvang	SZW	<ul style="list-style-type: none"> • 2009 • Governance • Evaluatie: ja <p>In deze brief wordt aangegeven hoe het kabinet omgaat met de aanbevelingen van de cie Gunning. Een ervan is het opstellen van een branchecode. Om een KDV/BSO te mogen openen/exploiteren zou de kdV de code moeten tekenen. (persoonlijke noot: er wordt veel waarde gehecht aan de VOG alleen helpt dat alleen als je al iets op je kerfstok hebt en je bent gepakt, dus hoeveel mis je?) Bron: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2011/07/11/voortgang-reactie-op-rapport-van-commissie-gunning-naar-aanleiding-van-zedenzaak-in-amsterdam</p> <p>Evaluatie:</p> <ol style="list-style-type: none"> Invoering van de Code voor kleine organisatie is lastig. Voor BV's zonder RvC en eenmanszaken zijn lang niet alle onderdelen van toepassing op de organisaties die geen toezichthoudend orgaan hebben. Dit is niet inzichtelijk genoeg voor alle kinderopvangorganisaties. Toelichting en ondersteuning bij de invoering is nodig <p>De achtergrond en het doel van de verschillende onderdelen uit de code is niet duidelijk. Het is voor zowel directeuren als andere betrokkenen vaak niet duidelijk waarom de organisatie er belang bij kan hebben om onderdelen uit de code in te voeren.</p> <ol style="list-style-type: none"> Witte vlekken in elke organisatie <p>Iedere organisatie heeft witte vlekken: onderdelen uit de code die nog niet ingevoerd zijn. De volgende onderdelen uit de code zijn in veel organisaties nog niet ingevoerd of niet bekend bij alle betrokkenen: directiereglement, gedragscode voor de directeur, de klokkenluider regeling, een regeling voor geschen-</p>

	<p>ken en giften, profiel voor de directeur, procedure voor beoordeling van directie.d. Interne communicatie binnen organisaties en transparantie kan beter</p> <p>Bij alle organisaties komt het voor, dat onderdelen uit de code wel beschikbaar zijn bij de directie, bv.de gedragscode voor de directeur of een overzicht van (financiële) risico's, maar dat dit niet bij alle betrokkenen bekend is. Dit geldt vooral voor de oudercommissie en voor nieuwe leden van bestuur of commissies.</p> <p>e. Kleine organisaties brengen al vaak veel in praktijk</p> <p>In kleine organisaties blijkt vaak dat onderdelen in het dagelijkse handelen wel al in praktijk gebracht worden, maar nog niet zijn vastgelegd. Ondanks dat men van tevoren erg opkeek tegen het invoeren van de code blijkt het na bespreking altijd wel te realiseren zonder dat het een papieren tijger wordt.</p> <p>f. Opvallende verschillen tussen de rechtsvormen</p> <p>Enkele opvallende verschillen tussen de verschillende rechtsvormen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bij de stichtingen is het bestuursmodel het beste vastgelegd/geborgd - bij de stichtingen is de gedragscode voor directeuren het meest bekend (38,5% geborgd + vastgelegd) - bij de BV's is het vaakst sprake van een goed functionerende verbetercyclus (81,3%) - bij de eenmanszaken wordt door de respondenten het vaakst aangegeven dat onderdelen niet bekend of niet aanwezig zijn <p>WERK AAN DE WINKEL. Totaalrapport Governance Scan kinderopvang maart 2013 Vyvoj 26</p> <p>g. Verschillen tussen organisaties van verschillende omvang</p> <p>Verschillen tussen organisaties met een verschillende rechtsvorm zijn groter dan die tussen organisaties van verschillende omvang. De verschillen zijn het meest opvallend bij het criterium kwaliteit (verbetercyclus, rapportages, risicofactoren), waar respondenten van kleinere organisaties minder vaak aangeven dat dit geborgd of vastgelegd is.</p> <p>h. Onderdelen uit de code leveren discussie of vraagtekens op. Er zijn verschillende onderdelen uit de code die discussie of vragen opleveren. Dit betreft bv: het directiereglement , het profiel voor de DGA, de klokkenluider regeling, verantwoordt naar externen door publicatie van diverse stukken; het instellen van een onafhankelijk adviserend orgaan voor BV's met een DGA.</p> <p>Enkele grotere BV's geven aan dat ze gaan overwegen hoe ze externen mee kunnen laten kijken. Men vraagt zich af op welke manier het inrichten van een Raad van Commissarissen voor een BV met DGA's functioneel kan zijn. Bij de organisaties is niet bekend of hier algemene richtlijnen voor bestaan.</p> <p>i. Controle op invoering van de code</p> <p>In het werkveld leeft de vraag over de borging van de invoering van de code. Als een organisatie lid is van de Brancheorganisatie, de NVTK of de bdKO is de Code verplicht. Maar de vraag is wie controleert dat? En waarop wordt precies gecontroleerd? Is er een hulpmiddel om jaarlijks te checken of we nog op koers zitten?</p> <p>Aanbevelingen voor het landelijk bevorderen van de verdere implementatie van de code</p>
--	--

	<p>Hieronder zijn aanbevelingen opgenomen ten behoeve van verdere maatregelen vanuit Brancheorganisatie kinderopvang, NVTk en Ministerie van SZW om de implementatie van de governance code in de kinderopvang branche verder te ondersteunen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Maak een handreiking /checklist toegespitst BV's zonder RvC en eenmanszaken. BV's zonder RvC en eenmanszaken alsmede kleine stichtingen hebben behoefte aan een checklist met concrete maatregelen waar ze aan moeten voldoen. Deze checklist zou ook een toelichting moeten geven op de achtergrond en bedoeling van de verschillende maatregelen en vereisten. Ook moet hierin duidelijk naar voren komen welke onderdelen voor welke rechtsvorm van toepassing is. 2. Bied kleine organisaties ondersteuning bij de invoering van de code een presentatie op locatie of telefonische consultatie kan leiden tot verheldering van zaken en een aanzet geven tot het opstellen van een plan van aanpak. 3. Ontwikkel een advies over verschillende discutabele onderdelen uit de code , m.n. voor invoering bij kleine organisaties/BV's en eenmanszaken Stel een advies op voor discutabele onderdelen en onderdelen die vragen oproepen bij de invoering zoals bv. de klokkenluidersregeling, de eisen met betrekking tot transparantie van de verschillende documenten. Deze onderdelen moeten kritisch tegen het licht gehouden worden voor de verschillende rechtsvormen. Stel een advies op, bespreek dat in de verschillende organisaties en stel richtlijnen vast. Hiermee komt duidelijkheid voor alle betrokkenen. Stel vanuit de brancheorganisatie, de NVTk en de bdKO een commissie in met betrokkenen vanuit de verschillende soorten organisaties. Laat deze commissie ondersteunen door experts voor de begeleiding van de discussie en uitwerking van de adviezen. 4. Zorg voor een inwerkprogramma voor nieuwe bestuursleden en leden van oudercommissies ter verbetering van de interne communicatie tussen de organen binnen organisaties is een inwerkprogramma voor nieuwe leden van commissies, bestuur en RvT nodig. En om de regelingen actueel te houden is zinvol om periodiek de interne afspraken en reglementen te bespreken/ tegen het licht houden. 5. Ontwikkel een voorstel voor controle op de invoering Voor de controle op de invoering van de code worden verschillende suggesties gedaan. Risico gestuurd toezicht wordt geopperd: Per jaar speerpunten kiezen en die rouleren. Als werkwijze voor daadwerkelijke verbetering van bestuur en toezicht wordt intercollegiale toetsing/visitatie genoemd, maar dan niet in de eigen woonplaats. Eens in de zoveel tijd je scherpen aan andere organisaties, transparantie bieden en anderen in je keuken laten kijken kan volgens grote meerwaarde hebben. Geef de commissie uit advies 3 tevens de opdracht om een voorstel te ontwikkelen voor controle op de invoering. 5. Speerpunten bij implementatie In het plan van aanpak voor de invoering van de code gaat het dan vooral om het transparant maken van regelingen en communiceren met de verschillende betrokkenen. Dat betreft bv. de bespreking van de stukken met de oudercommissie of met de medewerkers of het communiceren met de verschillende betrokkenen over de wijze waarop de directie bv. de financiële risico's monitort. Inzicht geven in de manier waarop het bestuur/de directie de (financiële) risicofactoren in beeld heeft kan het vertrouwen in de organisatie versterken. <p>Bronnen: http://www.bdKO.nl/wp-content/uploads/2014/12/Werk_aan_de_winkel-_Totaalrapport_Governance_scan__maart_2013.pdf</p>
--	--

		<p>http://www.bdko.nl/wp-content/uploads/2014/12/GOVERNANCE_EN_KWALITEIT_Nulmeting_governance_code_2013.pdf</p> <p>Google:</p> <ul style="list-style-type: none">• http://www.bdko.nl/verenigingsdocumenten/governance-code-kinderopvang/• http://www.bdko.nl/wp-content/uploads/2014/12/Governance-KO-Samenvatting.pdf• http://www.bdko.nl/verenigingsdocumenten/governance-code-kinderopvang/• Toolkit: http://www.bdko.nl/wp-content/uploads/2014/12/ToolkitGovernanceCodeKinderopvang.pdf
--	--	--

Bijlage 6: Samenvatting interviews gedragscode

Voor het geven van invulling aan het handvat voor branches/bedrijven is gesproken met:

- Waarborgregeling VSB - Peter Hecker - Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingsbedrijven
- Code Gezond en Veilig Magazijn - Daniëlle Gevers-Deynoot – EVO
- Gedragscode Zwembranche –Kitty van den Hoven FNV Publiek Belang/ Arthur Helling RECRON
- Gedragscode NRK - Erik de Ruijter (directeur Beleid en Advies) en Jolanda Neeft (branche coördinator)

Interview topics:

1. Aanleiding
 - Wat was de aanleiding?
 - Wie waren er bij betrokken?
 - Wie was de initiatiefnemer?
 - Waarom is er gekozen voor een gedragscode en geen ander instrument?
 - Hoe is het probleem/issue gedefinieerd en gekwantificeerd?
 - Welke data zijn gebruikt ter onderbouwing van urgentie (bijv. ongevalscijfers)?
 - Wat is het doel van de code?
 - Werden er kpi's gedefinieerd?
 - Welke rol had de overheid ?
2. Go/nog no
 - Hoe is draagvlak gecreëerd?
 - Wat was de doorslaggevende factor voor een go?
3. Ontwikkeling
 - Welke stappen zijn doorlopen?
 - Hoeveel tijd kostte het? (vanaf de start?)
 - Hoe is de scope en inhoud bepaald?
 - Welke partijen werden hierbij betrokken?
 - Welke rol speelde de overheid bij de ontwikkeling?
 - Hoe wordt/zal worden omgegaan met partijen die zich niet conformeren?
 - Is er een communicatieplan? Welke communicatie/implementatiemateriaal is ontwikkeld?
 - Wat waren leerpunten en succesfactoren van deze fase?
 - Werd er al nagedacht over de evaluatie? Hoe?

4. Implementatie
 - Welke activiteiten zijn uitgevoerd?
 - Wat waren hierbij de succes en faalfactoren?
5. Evaluatie
 - Uitgevoerd?/zal worden uitgevoerd?
 - Zo ja, hoe en hoe vaak?
 - Wat zal/is er met de resultaten gedaan?
6. Borging
 - Hoe houden jullie de code levend?
 - Wat zou je anders doen als je het opnieuw zou doen?
 - Zijn er toekomstplannen?
 - Wat zijn de uitdagingen voor de toekomst?

Hieronder volgt een samenvatting van de resultaten:

Waarborgregeling Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingsbedrijven (VSB)

Sinds 2004 voldoen alle leden van de VSB aan de VSB-Waarborgregeling. In de Waarborgregeling zijn de normen en eisen vastgelegd waaraan bestaande en nieuwe leden moeten voldoen. Zoals de naam doet vermoeden, is de regeling in het leven geroepen als waarborg voor klanten, opdrachtgevers en overheden. Een waarborg voor kwaliteit, veiligheid en deskundigheid. Onderwerpen waarin de VSB en haar leden investeren en zich daarmee onderscheiden van de niet-aangesloten bedrijven. Elke drie jaar worden alle leden van de VSB opnieuw getoetst om de kwaliteit te blijven garanderen. De waarborgregeling wordt ook gebruikt als kapstok voor richtlijnen. Zo zijn de richtlijn voor steigers (2008), voor betonbekistingen en ondersteuningsconstructies (2015) en de Nieuwe Scholingsstructuur (2013) aan de waarborgregeling toegevoegd.

Lees verder:

http://www.vsbweb.nl/2012/index.php?option=com_content&view=article&id=1562:waarborgregeling-vsb-verder-aangescherpt&catid=201:nieuws&Itemid=263

Code Gezond en Veilig Magazijn

EVO stelde samen met een groot aantal partijen en het bedrijfsleven, een Code Gezond en Veilig Magazijn op. Deze is 13 september 2016 gelanceerd. De Code moet ervoor zorgen dat de magazijnen in Nederland veiliger worden. De samenwerkende partijen hebben tijdens meerdere bijeenkomsten tien risicohotspots in het magazijn geïnventariseerd. Een hotspot is een plek in het magazijn waar het meeste ongevallen voorkomen of waar volgens het bedrijfsleven, inspectie en wetenschap de meeste risico op fysieke overbelasting is. De partijen hebben oplossingen en de good practices hierbij geïnventariseerd en bij elkaar gebracht, om op die manier bedrijven een handvat te geven om risico's in het eigen magazijn aan te pakken. Een bedrijf kan zich openlijk committeren aan de Code. Het geeft daarmee aan volgens de ideeën van de Code de veiligheid aan te pakken. Een integrale veiligheidsaanpak, waarin mens, proces en techniek in evenwicht zijn. De good practices geven bedrijven handvatten.

www.cgvm.nl en zie bijgevoegd artikel

Bron: <http://www.evo.nl/site/dit-najaar-code-gezond-en-veilig-magazijn> (dit is eigenlijk oud) [beter dit gebruiken: www.evo.nl/site/magazijnsector-komt-met-gedragscode](http://www.evo.nl/site/magazijnsector-komt-met-gedragscode)

Gedragscode Zwembranche

De Gedragscode geeft een objectieve norm wat wel en niet kan, maar ook staat er in beschreven hoe de zwemonderwijzer in het vak hoort te staan en wat ouders, bezoekers en collega's mogen verwachten. Het geeft het zwembadpersoneel, ouders en kinderen houvast en bescherming. Het Nationaal Platform Zwembaden | NRZ heeft de Gedragscode in 2013 opgesteld, zodat zwembaden, zwemscholen en zwemverenigingen het document binnen de eigen organisatie kunnen gebruiken.

Bron: <http://gedragscodezwembranche.nl/>

Gedragscode NRK

De NRK geeft prioriteit aan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en een gezonde omgeving. Om dit te bekrachtigen heeft het bestuur eind 2014 de NRK Gedragscode of 'Code of Conduct' opgesteld. Deze gedragscode beschrijft de uitgangspunten en de basisprincipes van ethisch gedrag en regelt hoe lid-bedrijven zullen handelen in het publieke en private domein. Inmiddels is de NRK Gedragscode gepubliceerd op de website en hebben een aantal lid-bedrijven deze ondertekend. De NRK Gedragscode is gebaseerd op de zeven kernprincipes, zoals vastgesteld conform ISO 26000. Op basis hiervan steunen lid-bedrijven duurzame ontwikkeling en realisatie van de circulaire economie. Ze bieden veilige en gezonde werkomstandigheden, waarmee ze de persoonlijke ontwikkeling van medewerkers stimuleren.

Bron: <http://www.nrk.nl/themas/?dossierid=713392128&title=DOSACT+NRK+Gedragscode>

Kenmerken van de verschillende codes

Doelgroep: De Gedragscode voor de Zwembranche is specifiek gericht op het gedrag van medewerkers, aanvullende instrumenten ondersteunen werkgevers bij de implementatie. De andere codes zijn gericht op bedrijven als speler.

Verder is een belangrijk onderscheid dat sommige codes gericht zijn op een branche (bedrijven die dezelfde typen werkzaamheden verrichten) en anderen op een groep bedrijven die werkzaamheden gemeen hebben (magazijn/EVO).

Organisatie/graad: Sommige codes zijn gericht op een gehele branche, terwijl deze niet verenigd is in een organisatie (zwembaden), de code van de EVO is gericht op het magazijn, ook deze bedrijven zijn niet in een organisatie verenigd. De VSB en de NRK geven dekking aan een groot deel van de branche waar de code voor geldt.

Vrijwilligheid: De (gedrags)codes van de EVO en NRK zijn vrijwillig. De inhoud is echter duidelijk anders. Waar de NRK zich sterk richt op MVO en de achterliggende ISO 26000 richtlijn (in kaart brengen van activiteiten) beschrijft de code van EVO oplossingen en goed praktijken (o.a. afkomstig uit relevante arbocatalogi). Voor beide codes kunnen bedrijven vrijwillig een verklaring afleggen en hun bedrijfsnaam online publiceren. De Waarborgregeling van de VSB is een vereiste om lid te zijn van branche organisatie en wordt ook geaudit. Dit is bij de andere codes niet het geval.

Hieronder geven we een korte samenvatting en relevante voorbeelden en quotes voor het vullen van de gids.

7. Aanleiding voor het opstellen van een code

Incidenten en imago: een externe prikkel

Voor de VSB ging het om grote incidenten rondom het werken op hoogte. Focus van leden is met name geld verdienen, dit kan bijdragen aan goede positie. Voor de zwembranche ging het om een zeden incident, welke breed in het nieuws uitgemeten werd. Bedrijven hadden hier last van. 'Zwembad medewerkers werden aangesproken over hoe het in het eigen zwembad geregeld is'. De branche is regelmatig in het nieuws, dat maakt dat we ook alert zijn. 'Bedrijven kregen vragen van klanten of ze konden verantwoorden dat ze veilig werken' (NRK). Deze incidenten benadrukken het belang van gezond en veilig werken en leiden tot extra druk op de partijen om iets te gaan doen.

Trends en cijfers

Voor EVO ging het om het hoge aantal ongevallen in magazijnen, ook hier speelt maatschappelijke druk een rol als het in het nieuws komt. Maar minder om een breed uitgemeten incident.

Wie waren er bij betrokken?

Er is een initiatiefnemer

Over het algemeen zet de brancheorganisatie al dan niet in samenwerking met werknemersorganisatie (zwembranche) of andere partij een eerste stap en kaart het aan/organiseert bijeenkomst met partijen. Er worden daarnaast andere partijen betrokken, bijvoorbeeld I-SZW, verzekeraars, opdrachtgevers/opdrachtnemers, klanten, opleiders. Vanuit het idee dat zij ook een rol kunnen spelen bij de uitrol en het aanspreken van bedrijven op het wel/niet uitvoeren van de code.

Waarom is er gekozen voor een gedragscode en geen ander instrument?

- Branches kiezen bewust voor een code omdat het vrijblijvender is dan een keurmerk. Voor een keurmerk moeten er al meer partijen 'binnen zijn' en moet er dus al meer in kaart gebracht zijn.
- 'Men is keurmerk moe'. Een keurmerk vergt administratie voor bedrijven.
- Focus op gedrag: het moet duidelijk ingaan op hoe mensen zich moeten gedragen (zwembranche).
- Branches zoeken een kapstok waaraan ze activiteiten en regels kunnen ophangen.... 'De zwembranche is heel versnipperd, dan is het handig als er een product is waar iedereen naar handelt en waaraan andere instrumenten gekoppeld kunnen worden'.
- Een code laat ruimte voor een eigen invulling aldus de gesproken branches. 'Elk zwembad kan zelf afspraken maken over wat wel/niet acceptabel is, als het maar aan de code voldoet'. 'De rubber en kunststof bedrijven kunnen gebruik maken van een ISO richtlijn die ruimte laat voor eigen invulling als het maar aan de richtlijn voldoet'.

Daarnaast speelden de volgende argumenten mee om iets te gaan doen:

- 'Veel bedrijven weten niet goed hoe ze iets moeten doen, veel open normen getracht om deze te duiden met good practices'. Het gaat om een handvat dat een bedrijf kan aantonen dat ze het goed doen. 'Het laat zien dat bedrijven goed bezig zijn en maakt hen ook aanspreekbaar
- Er is geen instrument waar een bepaald issue duidelijk in wordt behandeld. In het magazijn wordt in rie en arbocatalogi onderbelicht als werkplek....maar het is het hart van een bedrijf.

Waar er wel sprake is van een audit (waarborgregeling) wordt dit gebruikt om inzichtelijk te maken wat bedrijven nu precies doen en hoe ze dit borgen. Zij kunnen dit verantwoorden. De bedrijven in de branche moeten hier echter wel achter staan.

Welke data zijn gebruikt ter onderbouwing van urgentie (bijv. ongevalscijfers)?

Er wordt lang niet altijd een data-analyse gemaakt met cijfers die de urgentie onderbouwen. Soms kan het handig zijn data nader te analyseren: 'Door de EVO is een nadere analyse gemaakt van de ongevallen cijfers en achterliggende oorzaken in de branche. Dit gaf verassende resultaten. De oorzaak bleek 'm niet te zitten in slecht opgeleide chauffeurs van heftrucks maar om voetgangers die op de verkeerde plek staan'.

Wat is het doel van de code?

Een veiligere en gezondere werkplek is het doel. Het bewust maken van SMART doelen verbonden aan de code wordt door de gesproken branches niet gedaan. Vaak worden er wel doelen gesteld mbt de bekendheid/commitment: % procent van de bedrijven kent/committeert zich aan de code op (datum). 'Meten is geen doel op zich volgens de branches. 'Uiteindelijk gaat het erom dat bedrijven actief bezig zijn gaan.

Als er veel contact is met bedrijven, een op een of via bijeenkomsten, kan ook geproefd worden wat de houding is en hoe de praktijk meegaat.

Welke rol had de overheid ?

Een ondersteunende rol, in de vorm van subsidies voor het opzetten van een code of het ondersteunen bij het maken van materiaal/instrumenten kan helpen volgens branches. Het kost nu eenmaal veel tijd. 'Zonder subsidie wat het niet gelukt'. Datzelfde geldt voor het maken van analyses van ongevallen. "De database ligt bij overheid/RIVM, hier kan veel meer uitgehaald worden waar het bedrijfsleven van kan leren. Dat is onontbeerlijk.'

Soms heeft de overheid helemaal geen rol: 'De overheid had geen rol bij de beslissing om een code te ontwikkelen, we hebben het zelf helemaal opgepakt' met geld vanuit de branche/bedrijven.'

Hoe is draagvlak gecreëerd?

Vaak gaat het om een 'go' vanuit de leden of een paar partijen gaan van start. Een werkgroep instellen om na te denken over de opzet in inhoud wordt veel gedaan. Als van daaruit voldoende draagvlak voor een code is kan deze vervolgens in samenspraak met de achterban nader vormgegeven worden. Alle branches hebben dus eerst draagvlak gecreëerd voordat men besloten heeft hiermee van start te gaan. Hoe doe je dat? Veel vergaderen. Ideeën voorgelegd aan leden en hen mee laten denken over de inhoud.

8. Ontwikkeling

Het ontwikkelen en toetsen van de inhoud van de code wordt samen met bedrijven en experts gedaan, vaak in drie stappen: net ophalen, opzet maken, toetsen bij bedrijven en partijen. EVO organiseerde 6 stakeholdermeetings met 22 man, vertegenwoordigers van ondernemersorganisaties, verzekeraars, opleiders, bedrijven. Er is toe gekozen voor de volgende werkvorm: 2,5 uur max. druk op de ketel, 1 uur centraal, 1,5 in werkgroepjes. Voor het verder ontwikkelen van de Code is een stramien gemaakt die is gemaakt door een adviserende partij (TNO). Zo was er een structuur om de verschillende onderdelen vervolgens verder uit te werken.

Omdat de NRK de ISO 26000 richtlijn heeft ingezet is hiervoor een handleiding gemaakt met 44 vragen, middels sessies is het net breed opgehaald voor suggesties van vragen. Vervolgens selecteren bedrijven zelf hun vragen voor de zelfverklaring: doelen, wat is er gedaan, wat gaan we doen, de ambities. NEN en NRK hebben een digitale regelhulp 'ISO 26000 – bouwstenen voor MVO' ontwikkeld. Deze innovatieve applicatie helpt bedrijven bij het opstellen en actueel houden van hun zelfverklaring en de verdere borging van het MVO gedachtegoed via het Ondernemingsdossier. Dit maakt het ook makkelijker voor bedrijven om ervaringen/aanpakken van anderen te gebruiken. De VSB ging met leden naar opdrachtgevers en gebruikers om in gesprek te gaan over het thema. Vervolgens zijn we dit stukje voor stukje gaan uitbreiden.....

Veel branches gaan in gesprek met andere branches om ervaringen uit te wisselen.

Hoeveel tijd kostte het? (vanaf de start?)

Minstens 2 jaar.

Welke rol speelde de overheid bij de ontwikkeling?

De overheid/inspectie werd betrokken vanuit een adviserende rol.

Is er een communicatieplan? Welke communicatie/implementatiemateriaal is ontwikkeld?

Er is vaak geen communicatieplan, de branches zijn praktisch ingesteld, soms doet men veel zelf (eigen communicatie afdeling) en laat zich inspireren door wat er op internet te vinden is.

Werd er al nagedacht over de evaluatie? Hoe?

Er werd hier wel over nagedacht, maar dit wordt vaak niet omgezet in concrete acties (KPI's opstellen, plannen van evaluaties). Als het gaat om een subsidie-project dan wordt er wel gevraagd om doelstellingen te formuleren.

9. Implementatie

Welke activiteiten zijn uitgevoerd?

De code werd in sommige gevallen op een specifiek moment gelanceerd. Na de lancering ligt de focus op mensen bekendmaken met de code. Enerzijds gebeurt dit via bekendmaking via diverse kanalen: persberichten, vakbladen, lokale media om bedrijven te bereiken. De leden informeren over de stavaza: hoeveel hits op de site, hoeveel deelnemers etc. Andere activiteiten is het verder in gesprek gaan met partijen als verzekeraars. De NRK maakte filmpjes van de tienkoploper bedrijven.

De zwembranche maakt gebruik van een ervaringsverhaal op bijeenkomsten met zwembaden. 'Manager die het zelf had meegemaakt: haar eigen ervaring gedeeld, dat vond ik echt kippenviel....wat er gebeurde....geen invloed meer had dat de driehoek het overneemt, niets meer te zeggen..... Belangrijk om het op voorhand te regelen, voorkom het nu! Belangrijk geweest, onder de indruk naar huis, echt mee aan de slag! Dat is een van de krachten geweest.'

Naast communiceren worden ook diverse ondersteunende activiteiten georganiseerd voor leden:

- De NRK organiseert sessies met bedrijven om het traject voor de ISO26000 richtlijn te doorlopen. In 3 sessies (bedrijven uit verschillende branches) hebben we samen het traject doorlopen. De bedrijven vonden het een leuke ervaring, kwamen erachter dat ze meer doen dan dat ze denken. Ook medewerkers werden hierbij betrokken, dit was een interessante discussie: soms waren dingen wel geregeld maar wisten medewerkers dat niet. Het maakt het dus expliciet. Vaak hebben bedrijven een bescheiden houding. Lopen hier niet zo mee te koop, vooral de kleine bedrijven doen vaak al veel, bijvoorbeeld als het gaat om het in dienst nemen van mensen met een handicap, dit wordt hiermee expliciet gemaakt.
- De zwembranche ontwikkelde het Dilemmaspel. Ze haalden het net op in de branche welke dilemma's er heersen. Deze zijn verwerkt in een spel. Zwembaden kunnen dit samen met werknemers spelen tijdens werkoverleg. Ter introductie werden sessie georganiseerd voor de zwembaden. Het helpt het gesprek aan te gaan over wat er in het eigen zwembad wel/niet acceptabel is. Daarnaast is er ook een Addendum voor het arbeidscontract, deze kan gemakkelijk worden gedownload
- Branche kan langskomen voor advies
- EVO heeft gedurende de twee jaar diverse communicatie middelen gebruikt. Waaronder workshops en ondernemersbijeenkomsten in de regio. Hier is mede inzicht gehaald en toetsing van datgene wat al was geïnventariseerd. EVO ontwikkelde de opleiding coach gezond en veilig magazijn. Mensen uit het bedrijf worden getraind op kennis en kunde van de code gezond en veilig magazijn. Elk bedrijf dat een coach heeft borgt daarmee een stukje veiligheid en gezond werken. Daar starten we mee. Dat kan een manier van borgen zijn.
- Sessie met bedrijven: Regionale bijeenkomsten voor logistiek managers, HR en KAM coördinatoren. Bedrijven willen graag sparren. Hoe doe jij dat nu? Met z'n 5-en komt daar veel uit, kleine groepjes, werkt erg goed!
- Evenementen: workshops vaak ook gerelateerd aan gedragscode: pesten op de werkvloer, social media.....vaak komt het terug in evenementen. Dan kun je de link leggen.

Hoe wordt/zal worden omgegaan met partijen die zich niet conformeren?

Eenzijds is de verwachting dat de markt (opdrachtgevers/opdrachtnemers) het gaat eisen. 'We hopen op ongeschreven systeem, dat als je erop staat en je zegt dat aan je verzekeraar.....dat zij dat ook meenemen.....als dat onzin is.....dan zou er een soort waarschuwingssysteem kunnen zijn'. Niet lid mogen zijn doet af aan de manier waarop het tot stand gekomen is, vrijwillig maar niet vrijblijvend...eigen motivatie.....op een gegeven moment zullen bedrijven afgestraft worden die er een potje van maken, je valt dan dubbel door de mand....je staat leuk op site...maar je ketenpartner ontdekt dat je het helemaal niet goed doet. Zo is het een instrument van de markt zelf. Het kost tijd om dit mechanisme te creëren. Binnen de VSB merkt men dat het ook steeds meer het geval is, dat opdrachtgevers zaken eisen. 'Het kost tijd, in het begin zeggen opdrachtgevers niets, nu wel, denk aan NAM, Shell, Tatasteel. Uiteindelijk is mijn ambitie dat bedrijven 'veiligheid' verkopen. (VSB)", 'Een paar leden haakten af, maar kwamen er daarna op terug omdat ze de druk vanuit de markt merkten.'

Audit mits iedereen dit een goed idee vind/ of het vrijblijvend is. Ga uit van wat werkgevers willen/waar ze klaar voor zijn. Binnen de zwembranche lag een klachtenregeling gevoelig: 'ver van mijn bed show voor werkgevers, mijn idee is dat zelf vrijheid willen houden..... niet overdragen aan extern klachten commissie, dat willen ze liever niet'.

Koploper bedrijven hebben een belangrijke rol. De NRK bepaalt samen met de koplopers steeds de stand der techniek. De koplopers helpen mee met de opzet van het systeem. Hierdoor is de drempel lager voor bedrijven die later instappen omdat zij kunnen putten uit wat er al ligt. De NRK laat het aan de bedrijven zelf om wel of niet aan de code te voldoen. Uiteindelijk willen ze dat bedrijven elkaar aansteken/state of the art bepalen en ook klanten spreken bedrijven erop aan. We geloven in de druk van de markt en initiatief vanuit de bedrijven zelf.

Rol overheid?

Deze is in de praktijk ondersteunend: 'Het programma zelfregulering hielp ons bij het maken van een film, het is mooi als de overheid op die manier helpt'. 'De overheid/Inspectie SZW is in alle trajecten uitgenodigd om sessies bij te wonen.'

10. Evaluatie

Uitgevoerd?/zal worden uitgevoerd?

Vaak is er wel de intentie maar wordt dit niet altijd gedaan. Zo had de zwembranche de intentie, maar merkt men in de praktijk dat het steeds meer gedragen wordt en dat ook de inhoud nog passend is, dus stelt men het uit. 'De VSB zet elk jaar een enquête uit onder de leden en evalueert zo hoe het er voor staat'. Een uitdaging is wel om ook de 'zachtere' veiligheidsprestaties te meten, bewustwording en gedrag'.

11. Borging

Hoe houden jullie de code levend?

Duidelijke eigenaar van de code die verantwoordelijk is voor inhoud en verspreiding helpt. Leg de code neer bij een partij.

Er zijn diverse voorbeelden waarop een code kan worden verankerd op andere plekken:

- NPZ: licentiesysteem voor uitgevers van zwemdiploma afnemers, kwaliteitseisen, daar is ook gedragscode in opgenomen, een van de eisen is de gedragscode.
- Keurmerk Veilig en Schoon is code zwembaden in opgenomen.
- Bedrijven moeten de ISO 26000 elke twee jaar up-daten
- Code komt terug in beleidsplan
- Richtlijnen worden aan waarborgregeling gehangen, zo blijft deze onder de aandacht komen als een kapstok
- Beleid en regels van bedrijf (bijv. tav vertrouwenspersoon)
- De cao Zwembaden sluit goed aan op de Code Blauw die door de KNZB met partners uit de zwembranche, waaronder Optisport, Sportfondsen, Laco, VSG, RECRON, FNV Publiek Belang, is gelanceerd. Code Blauw staat voor respect, sportiviteit, veiligheid en plezier!

Daarnaast aandacht blijven geven:

- 'In communicatie besteden wij er steeds weer aandacht aan, dat blijft en we gaan door met nieuwe tranches/groepsbijeenkomsten.'
- 'Evenementen NPZ: workshops vaak ook gerelateerd aan gedragscode: pesten op de werkvloer, social media vaak komt het terug in evenementen. Dan kun je de link leggen.'
- Momenten aanpakken voor aandacht!

- Idee: Factsheet maken met samenvatting van KPI's vanuit de branche. Dit kan andere bedrijven mogelijk over de streep halen, en geeft meer invulling aan onze eigen code (bijvoorbeeld RI&E, arbocatalogus, energie....een aantal eisen die bedrijven meenemen in de zelfverklaring)

Succesfactoren van aanpak:

VSB:

- Stap voor stap, het heeft tijd nodig om samen met leden tot een code te komen waar iedereen achter staat en het heeft tijd nodig om deze ook bekend te maken in de markt.
- Een pro-actieve houding aannemen, je nek uitsteken dat helpt om verandering in gang te zetten. 'een trendsetter zijn'.

EVO:

- Korte bijeenkomsten/pressure cookers organiseren
- Laat partijen samen inhoud en scope geven, verzin het samen ipv dat je het van bovenaf oplegt/
- Door bedrijven in contact te brengen met voorbeeld bedrijven
- Als branche moet je meer doen dan communiceren, doe aan kennisoverdracht.
- Tijdens ontwerpfase: schrijf daar regelmatig over....laat ze input leveren: loof prijs uit voor input, er is iets gaande....zorg dat iedereen dat weet. Nooit zonder u over u.

NRK:

- Samen met bedrijven/vraag vanuit bedrijven
- Benadruk het positieve: bedrijven doen vaak al meer dan dat ze denken, dat geeft positieve boost.
- Elk bedrijf kan het op zijn eigen manier doen, er zijn meerdere wegen, dat maakt het systeem mogelijk.
- Database, bedrijven kunnen putten uit elkaars aanpak, dat maakt het voor de niet koploper bedrijven makkelijk, hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden.
- Delen van goede praktijken/voorbeelden via de website/bladen:
<http://www.nrk.nl/themas?dossierid=476610560&title=DOSACT+ISO+26000>

Zwembaden:

- Praktische/laagdrempelige producten. Bewustwording regel je niet met een code: het gaat om het praten over concrete casussen, doordrongen zijn van het belang van preventie en consequenties die groot zijn als het wel fout gaat.
- Samenwerking leidt ook op andere vlakken tot samenwerking
- Praktische tools ontwikkeld: dagelijks aan de gang, van de website, vult het in, heel laagdrempelig....dat helpt om ermee aan de slag te gaan, makkelijke taal, dat helpt. Uitprinten en invullen, niet opnieuw uitvinden, copy paste, krabbel en klaar, geen tijd en geld.

Wat zijn de uitdagingen voor de toekomst?

- Hoe kan de Inspectie SZW op een effectieve manier betrokken worden?
'De Inspectie SZW is een belangrijke partij. Als de inspectie kan toezeggen dat ze consequenties verbinden aan het toepassen een regeling, dan helpt dit. 'Bijvoorbeeld als de inspectie een handhaving aankondigt, dan moeten wij erop kunnen vertrouwen dat dat ook gebeurt. Het is voor mij een belangrijk overtuigingsmechanisme, maar als ik

hier niet op kan vertrouwen ga ik af. We zien wel een verandering in de relatie, van vijand, naar partner in crime. We houden elkaar goed op de hoogte van ontwikkelingen. Wel betrekken ze bij alle stappen en te ontwikkelen tools. Ze hebben een adviserende rol.'

Een andere respondent gaf aan: 'Hoe gaan we goed de inspectie betrekken? Hoe kunnen bedrijven nu een beetje zekerheid krijgen dat het door de Inspectie prima wordt gevonden....daar hebben we nu nog geen uitsluitsel over. '

- Er zijn steeds meer flexibele krachten, uitzendorganisaties, deze stellen extra eisen. Hoe ga je hier mee om?
- Communiceren blijft lastig! 'Dat is een vak apart. Zelfs als je zelf denkt dat je het overal hebt gedeeld, in bladen, en vergaderingen dan hoeft dat nog steeds niet zo te zijn.....zelfs bij eigen leden die erbij betrokken zijn merken we dat. Je moet bij de juiste persoon met juiste verhaal komen. Trigger is toch vaak geld bij bedrijven is onze ervaring.'